

บทที่ 3

โครงการปฏิญยานิพนธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2541

ตั้งแต่ภาควิชานาฏศิลป์ได้เปิดรับนิสิตเข้าศึกษาและเปิดทำการสอนในสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตก นิสิตจะได้รับการเรียนรู้ทั้งในส่วนของทฤษฎีและส่วนของปฏิบัติการค้นคว้า การทำวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรที่ทางภาควิชาได้วางไว้ นอกจากนี้ทางคณะยังได้สนับสนุนการอนุรักษ์กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยนิสิตจะผลิตผลงานออกสู่สาธารณชนภายใต้โครงการที่ชื่อว่า “โครงการปฏิญยานิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์” (Creative Dance Project)

โครงการปฏิญยานิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ มีชื่อตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ว่า “วิชางานโครงการนาฏศิลป์” เป็นรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เพื่ออนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยแบบคลาสสิก (Classic)
- เพื่อค้นคว้าและสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์
- เพื่อจัดการแสดงนาฏศิลป์ต่อสาธารณชน

นิสิตจะต้องนำความรู้ที่ได้ศึกษามาตลอด 4 ปี และจากประสบการณ์มาสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยสู่สาธารณชน โดยก่อนที่นิสิตจะเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน นิสิตจะต้องผ่านการเรียนทั้งรายวิชาบรรยายและรายวิชาปฏิบัติ รวมทั้งการ ค้นคว้า วิจัยซึ่งวิชางานโครงการนาฏศิลป์เป็นวิชาที่สะท้อนปรัชญาในการผลิตบัณฑิตของภาควิชานาฏศิลป์ ในการนำความรู้ที่ได้ศึกษา ความสามารถของแต่ละคนออกมา กลั่นกรองและผลิตผลงานออกสู่สาธารณชน ซึ่งวิชานี้จะเป็นการวัดผลตัวนิสิตก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นศิลปินบัณฑิตต่อไป โดยแบ่งการวัดผลออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. การสอบร่ำมาตราฐาน/เด็นมาตราฐาน
2. การวัดผลจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์
3. การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปเอกสาร

ในการวัดผลนิสิตจะต้องผ่านการวัดผลทั้ง 3 ส่วน จึงจะถือว่าผ่านการทดสอบและสำเร็จการศึกษาเป็นศิลปินบัณฑิตต่อไป ในแต่ละส่วนจะมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะคอยตรวจสอบคุณภาพของงานไม่ต่ำกว่า 3 ท่าน นอกจากนี้ตัวนิสิตเจ้าของผลงานจะต้องเป็นผู้นำเสนอผลงานด้วยตนเองในเชิงปรัชญาอย่างย่อต่อผู้ชมให้ได้ใจความ ชัดเจนในเวลา 3 นาที ก่อนการชมการแสดง

ในแต่ละชุด เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติในฐานะผู้นำเสนอความคิดที่มีบุคลิกภาพที่ดีและมีการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

3.1 แนวคิดในงานโครงการปริญญาโท ปี พ.ศ. 2534-2541

และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา นิสิตสาขานาฏศิลป์ไทยได้สร้างสรรค์ผลงานออกมาสู่สาธารณชนจนถึงปี พ.ศ. 2541 เป็นจำนวนมากถึง 80 ชุด โดยแต่ละชุดจะมีแนวคิดต่างกันไป ดังรายชื่อชุดการแสดงและแนวคิดต่อไปนี้

แนวคิดงานโครงการปริญญาโทปี พ.ศ. 2534¹

1. โครงการปริญญาโท ชุด "ทวนน้ำ"

เจ้าของผลงาน นางสาวมาลินี งามวงศ์งาน

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์นำเสนอวงจรชีวิตของปลาชิลมอน สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวและการต่อสู้เพื่อมีชีวิตอยู่ ธรรมชาติได้สร้างกฎสำหรับผู้ที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ที่ดีได้ เช่นเดียวกับมนุษย์ที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม ทั้งยังต่อสู้ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคต่างๆ ที่ขวางหน้าเพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2. โครงการปริญญาโท ชุด "ชีวลัย"

เจ้าของผลงาน นางสาวพนิดา ตันเต็ยว

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์นำปรัชญาที่ว่า ชีวิตทุกชีวิตที่กำเนิดมาย่อมมีวัฏจักรอันสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากสิ่งแวดล้อมสวยงาม ชีวิตก็ดำเนินไปด้วยดีอย่างสมบูรณ์ แต่ถ้าสิ่งแวดล้อมแปรเปลี่ยนไปอย่างเลวร้าย ชีวิตก็ต้องต่อสู้กับความสับสนวุ่นวายเหล่านั้น ในที่สุดก็ไม่สามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ เปรียบดังการแสดงในชุดนี้ ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ผีเสื้อ คือตัวแทนธรรมชาติอันงดงาม และสิ่งที่มีชีวิตรวมทั้งมนุษย์

---

¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สูจิบัตร Cretive Dance Project 1992 (นนทบุรี : สหมิตรพริตริง , 2534) , หน้า 7 .

3. โครงการปริญญาโท "จินตนาการ"

เจ้าของผลงาน นางสาวอาณิกา สายธนู

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวคิดจากการรณรงค์ใช้วัสดุธรรมชาติแทนการใช้โฟมในเทศกาลลอยกระทงปี 2534 และผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำวัสดุธรรมชาติมาประกอบเป็นกระทง และได้สังเกตทิศทางการลอยกระทง ซึ่งมีความสวยงามและความแปลกอยู่ในตัวเมื่อนำมาเป็นระบำ ผู้สร้างสรรค์ได้สอดแทรกจินตนาการเข้าไปด้วยว่า ถ้าหากกระทงซึ่งมีชีวิตนั้นเขาอยากจะมีรูปทรงอย่างไรจากวงกลม 1 วงสามารถแยกตัวออกไปอย่างไรบ้าง คือการนำเอกลักษณ์ของกระทง ซึ่งหม่นก่อนลอยมาใช้ในการแสดง

โครงการปริญญาโทด้านนาฏศิลป์ไทย ปี 2535⁵

1. โครงการปริญญาโท ชุด "จุยฉายสาวเครื่องฟ้า"

เจ้าของผลงาน นางสาวอัญชุลี อุดมจิรศักดิ์

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจากละครเรื่องสาวเครื่องฟ้า ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์เป็นผู้ประพันธ์บท ในการดำเนินเรื่องสาวเครื่องฟ้า จะเป็นเรื่องราวของทางภาคเหนือ รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาถิ่นและส่วนลึกของชนบประเพณีบางอย่างก็แตกต่างกันไปตามลักษณะของภูมิภาค สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์สนใจใคร่ศึกษาคือการนำลักษณะของบรรยากาศความเป็นล้านนาไทยนำเสนอในรูปแบบของการแสดงจุยฉายซึ่งนับเป็นสิ่งใหม่ จึงต้องศึกษาอย่างละเอียดในเรื่องของขนบธรรมเนียมทางล้านนาเพื่อนำมาประกอบงานให้สมบูรณ์ที่สุด

2. โครงการปริญญาโท ชุด "มายา"

เจ้าของผลงาน นางสาวเสาวรส ธนิกกุล

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้ปรัชญาจากเวทมนตร์ ได้อธิบายว่ามายาหมายถึง การกระทำหรือการแสดงของพระเจ้าที่มนุษย์ไม่มีวันเข้าใจ ตราบใดที่ยังมีวิทยา ความไม่รู้ครอบคลุมนอยู่ การกำจัดมายาได้ก็ต้องมีอาวุธคือ วิทยาอันเป็นความรู้สูงสุดที่จะจุดปัญญาให้สว่างมองเห็น มายาไปแนวทางการนำเสนอเป็นการแสดงนาฏศิลป์โดยใช้ท่ารำในนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก

⁵ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สุจิตร์ Cretive Dance Project 1993 (นนทบุรี : สหมิตรพรินตริง , 2535), หน้า 7-16 .

3. โครงการปริญญาโท “กรอบ”

เจ้าของผลงาน นางสาววราลักษณ์ แดงเชื้อ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดว่ามนุษย์เราต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม มีการติดต่อสื่อสารกัน มีวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันในแต่ละกลุ่มสังคม และมีบรรทัดฐาน บทบาท สถานภาพที่แตกต่างกันออกไปในสังคมเดียวกันอาจมีแนวความคิดความเชื่อ ที่แตกต่างกันนั้น อาจมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ หรืออิทธิพลทางความคิดจากปัจจัยต่างๆ เมื่อคนในกลุ่มบางคนมีแนวคิดที่แตกต่างออกไปจากแนวความคิดเดิมของกลุ่ม อันเนื่องมาจากเหตุผล ประการใดก็ตาม บุคคลประเภทนี้ย่อมมีทางออกเพื่อสนองความต้องการของตนเองที่ต้องการหนี แนวคิดบางอย่าง ที่ขัดกับแนวความคิดของตนเอง โดยจะใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นสื่อในการแสดง

4. โครงการปริญญาโท ชุด “อเวจี”

เจ้าของผลงาน นางสาวศิริประภา สีหามาตย์

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์เห็นว่าในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีมาก แต่มนุษย์กลับมีความเสื่อมทางด้านจิตใจลงทุกวัน ความใส่ใจเรื่องศีลธรรมจึงไม่ใช่เรื่องสำหรับ คนในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงานขึ้นเพื่อสะท้อน ศีลธรรมของมนุษย์ที่เสื่อม ลง เพื่อเป็นผลสำนึกแห่งการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบให้อยู่ในจิตใจของมนุษย์ การแสดง ที่นำเสนอนี้ จะเป็นอุทาหรณ์ให้ทุกคนตระหนักในการละเว้นความชั่ว ยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมอันดีตามหลักธรรม มีหลักยึดมั่นทางใจในพุทธศาสนา

5. โครงการปริญญาโท ชุด “พันธนาการบาปคราบน้ำตา”

เจ้าของผลงาน นางสาวอนงค์ ประดิษฐ์

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์นำแนวความคิดปัญหาทางสังคม นั่นคือ ปัญหาโสเภณีเด็ก มานำเสนอให้อยู่ในรูปแบบของระบำ เพื่อต้องการจะสะท้อนสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งมี ผลต่อการกดขี่เด็กทางเพศ การแสดงชุดนี้จะสื่ออารมณ์ความรู้สึก ความเจ็บปวด สื่อความหมาย ถึงเด็กผู้หญิงที่ถูกกดขี่ขูดรีดทางเพศตกเป็นทาสรองรับอารมณ์ใคร่ของชาย โสเภณีเด็กถูกสังคม กระทำ ฉะนั้นสังคมทั้งหมดต้องพิจารณาตัวเอง

6. โครงการปริญญาโท ชุด “เสียงฝากจากป่า”

เจ้าของผลงาน นางสาวปาริชาติ บุรีแสง

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดจากป่า ซึ่งเป็นทรัพยากรอันล้ำค่าซึ่งที่มีอยู่ อย่างจำกัด แต่นับวันมนุษย์ก็ใช้ทรัพยากรนี้อย่างไร้สำนึก ปัญหาการล่าสัตว์ป่า และการทำลาย

ป่าด้วยวิธีต่างๆก็เกิดขึ้น ถึงเวลาแล้วที่มนุษย์ผู้ทำงานควรจะหยุดการกระทำอันเลวร้ายนี้ หันมาให้ความสำคัญต่อป่าให้มากขึ้น สำหรับการนำเสนอ ผู้สร้างสรรค์ต้องการแสดงให้เห็นถึงความมีชีวิตและจิตวิญญาณในการดำรงอยู่ของป่า เมื่อป่าถูกทำลายจะมีเหล่านางไม้ซึ่งเป็นความเชื่อเดิมแต่โบราณว่าจะสิงสถิตอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส เช่นเดียวกับมนุษย์ที่พึงได้รับเมื่อป่ากำลังถูกทำลายไปในทุกขณะ

โครงการปริญญาานิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ปีพ.ศ. 2536⁶

1. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “อุยฉายโนรา”

เจ้าของผลงาน นายยศศิริ พลศิริ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจาก การแสดงโนรา ซึ่งเป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งแห่งดินแดนทักษิณ อุยฉายโนราเป็นการนำเสนอสีลาทำรำอันวิจิตรในการแต่งกายของเครื่องแต่งกายโนรา ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการแต่งกาย

2. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “จตุบงกช”

เจ้าของผลงาน นางสาวรสนันท์ วรรณประทุม

แนวความคิด จตุบงกชหรือบัวสี่เหล่า เป็นสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์งานออกมา โดยเป็นการเปรียบเทียบระดับของบุคคลที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ที่อาจเข้าถึงธรรมได้นั้นเปรียบได้กับดอกบัวสี่เหล่า คือบัวใต้น้ำ บัวในน้ำ บัวปรึมน้ำ บัวพ่นน้ำ เช่นเดียวกับที่บัวมีหลายเหล่า มนุษย์เช่นเดียวกัน พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ย่อมมีประโยชน์ต่อเวไนยสัตว์ตามขีดชั้นความสามารถและสติปัญญาของแต่ละคนที่จะเข้าถึงแนวทางการนำเสนอเป็นการแสดงนาฏศิลป์โดยใช้ท่ารำในนาฏศิลป์เป็นหลัก

3. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “ราชินีน้ำค้าง”

เจ้าของผลงาน นางสาวภัทรินทร์ ชโลกุล

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจากหนังสือบทกวี เรื่องวาริตรียางค์ ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งเสนอเป็นปรัชญาที่ว่า น้ำค้างเป็นวัฏจักรเล็กๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ วัฏ

⁶ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สุจิตร์ Cretive Dance Project 1994 (นนทบุรี : สหมิตรพรินตริง , 2536) , หน้า 5-20 .

จักรน้ำอันยิ่งใหญ่ อันมีทั้งการเกิดและการตายต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา ความใสสะอาดบริสุทธิ์ของน้ำค้าง เป็นเพียงมูมมอหนึ่งที่คนทั่วไปมองเห็น ผู้สร้างสรรค์ได้สอดแทรกจินตนาการที่แสดงถึงอารมณ์ของน้ำค้างที่คนทั่วไปไม่อาจสัมผัสได้

4. โครงการปริญญาโท ชุด "เงาลวง"

เจ้าของผลงาน นางสาวภาวิณี ทรัพย์เรืองศรี

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดจาก การอ่านหนังสือเรื่องเวลาในขวตแก้วของประภัสสร เสวิกุล ที่ว่า คนเราไม่ได้มีด้านเดียวที่เรามองเห็น แต่มีทั้งด้านน่ารัก และน่าชัง ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงเรียนรู้ที่จะปิดบังตัวตนที่แท้จริงของตนเอง เอาไว้ภายใต้หน้ากากที่แสดงออกต่อสังคม

5. โครงการปริญญาโท ชุด "จตุมหาราชีกา"

เจ้าของผลงาน นายมงคล แน่นอุดร

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ ได้นำคติความเชื่อของชาวพุทธศาสนิกชนในเรื่องของเทวดา การประพฤติปฏิบัติคุณงามความดี ศีลธรรม และผลของการปฏิบัติชาวพุทธ มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะทำให้ตนมีความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้นการแสดงชุดนี้มีจุดมุ่งหมายสั่งสอนผู้คนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี เป็นการแสดงเพื่อการบูรณาการของการแสดงนาฏศิลป์เพื่อการศึกษา คือ การนำนาฏศิลป์ชุดนี้เป็นสื่อเพื่อสอนศีลธรรมความดี

6. โครงการปริญญาโท ชุด "ไฟ"

เจ้าของผลงาน นางสาววรากร รุ่งแจ้ง

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้สังเกตการเคลื่อนไหว การลุกลาม และการประทุของไฟที่กำลังลุกโชนตามสภาวะการณ์ รวกับเป็นการเรึงระบำที่แฝงไว้ด้วยความสวยงาม มาสร้างสรรค์เป็นการแสดงในชุด ไฟ

7. โครงการปริญญาโท ชุด "ฤดูกาล"

เจ้าของผลงาน นางสาวดาวนภา แจ็งสกุล

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์มีความคิดว่าถ้าตัวผู้สร้างสรรค์เองเป็นได้ตั้งฤดูกาลทั้ง 3 มีความปรารถนาที่จะออกมารำยาเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ที่มีอยู่ในตัวของฤดูกาลเอง โดยเปรียบเทียบฤดูหนาว เป็นอารมณ์ที่อ่อนโยน ฤดูร้อน เป็นอารมณ์ที่รวดเร็ว และฤดูฝนเป็นอารมณ์ที่สนุกสนาน

8. โครงการปริญญานิพนธ์ ชุด “โอบปาติกะ”

เจ้าของผลงาน นางสาววรรณศิรินทร์ สุวรรณศิริ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดที่ว่าเมื่อร่างกายมนุษย์บังเกิดขึ้นก็ย่อมจะเสื่อมสิ้นแปรผันดับไปในที่สุด ชาติที่ปรุงแต่งให้เกิดขึ้นก็ย่อมจะละลายกลับสู่สภาวะเดิม ทว่า วิญญาณหรืออมตะธาตุที่อาศัยอยู่ในร่างกายนี้ยังมีการดำเนินสืบทอดต่อไป วิญญาณที่เปี่ยมไปด้วยกิเลสและติดยึดในชีวิตความเป็นมนุษย์ จะยังคงวนเวียนอยู่ในภพแห่งโอบปาติกะ ในที่สุดเมื่อได้รับรู้สรรพธรรมก็บังเกิดแสงสว่างขึ้นในใจและสามารถหลุดพ้นจากพันธนาการทั้งปวง แล้วไปจุติใหม่ในแดนสุขาวดีอย่างสันติสุข

9. โครงการปริญญานิพนธ์ ชุด “กัตติกา (ดาวลูกไก่)”

เจ้าของผลงาน นางสาวจิตติวรรณ ทศวิล

แนวความคิด จากสภาพสภาวะการปัจจุบันของสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย ต่างได้รับสิ่งแวดล้อม และอารยธรรมใหม่ๆ ที่เข้ามาปะปน จนแทบจะปรับสภาพและเปลี่ยนแปลงไม่ทัน สังคมแบบไทยเริ่มเปลี่ยนไปหดหายไป ความสัมพันธ์ ความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ดูเหมือนจะหาได้น้อยลงไปทุกขณะ และด้วยแนวความคิดนี้เอง ผู้สร้างสรรค์สามารถประมวลเป็นการแสดงโดยรูปแบบการนำเสนอเพื่อที่จะสอดแทรกคุณธรรม ด้านจิตใจ ความรัก ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และให้ความบันเทิงในลีลาที่ช่วยกล่อมเกลাজิตใจ ทั้งผู้แสดงและผู้ชมให้อ่อนโยนตามท่วงทำนอง และเนื้อหาที่สอดแทรกไว้ในลำนำก่อนการแสดง

10. โครงการปริญญานิพนธ์ ชุด “รุ่งกินน้ำ”

เจ้าของผลงาน นางสาวปิยะพร สำราญ

แนวความคิด จากแนวความคิดที่ว่า เมื่อใดที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ถูกทำลายด้วยมลภาวะที่เป็นพิษ เมื่อนั้นปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติย่อมแตกดับหรือสูญสลาย เจกเช่น รุ่งกินน้ำเป็นตัวอย่างหนึ่งของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำแนวความคิดการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของรุ่งกินน้ำ มานำเสนอเป็นโครงการปริญญานิพนธ์

11. โครงการปริญญานิพนธ์ ชุด “อารมณ์ทะเล”

เจ้าของผลงาน นางสาวรุ่งนภา ฉิมพุม

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดที่ว่าทะเลเป็นแหล่งรวมความงามตระการตา ความลึกสลับอัศจรรย์และภัยอันตรายอันใหญ่หลวง การเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันที่คาดการณ์ไม่ได้ จากท้องทะเลที่เรียบสงบกลับเป็นทะเลที่มีหมอกจัดหรือเป็นทะเลที่บ้าคลั่งด้วยพายุที่

ท้าทาย และอาจกลับมาสู่ความสงบเยือกเย็นอีกครั้งได้ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์นำเอาแนวความคิดนี้ มาเสนอการสร้างสรรค์เป็นระบำชุดใหม่โดยอาศัยหลักการทางนาฏศิลป์ไทย เพื่อสื่อความงามของทะเล และเสนอความแปรปรวนของทะเลที่คล้ายกับอารมณ์ของมนุษย์ซึ่งเป็นข้อคิดให้มนุษย์รู้จักควบคุมอารมณ์

11. โครงการปริญญาโท ชุด “เตล่งแปรง”

เจ้าของผลงาน นางสาววันฉวีล สีสายพรหม

แนวความคิด มอญมีเอกลักษณ์ ตลอดจนศิลปะที่งดงามอ่อนช้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จังหวะในการรำ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาและประดิษฐ์ให้เกิดเป็นระบำ โดยอาศัยแม่ท่าของรำมอญ นำมาต่อเชื่อมให้กลมกลืนกันตามจังหวะของทำนองเพลง เพื่อให้เกิดเป็นระบำชุดใหม่ขึ้นมา

12. โครงการปริญญาโท ชุด “นิรมิตรแห่งลำของ”

เจ้าของผลงาน นายพีรพงศ์ เสนไสย

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดจากการอ่านหนังสือสารคดีเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของแสงไฟที่พุ่งขึ้นมาจากแม่น้ำโขง และหากลำน้ำโขงมีชีวิตและความรู้สึก คงเปรียบเสมือนมวลมนุษยชาติที่หลายอารมณ์ทั้งสงบนิ่งเฉยและร้อนรน สภาวะแห่งลำน้ำโขง คราสบั้งเกิดระลอกคลื่นเล็กๆ เเละเรื่อยตามกระแสลมไหลเอิบอาบทั่วทุกระแหงของธรณีแต่คราวพิโรธจะสำแดงปาฏิหาริย์อย่างน่าสะพึงกลัวยิ่งนัก

โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ไทย ปีพ.ศ. 2537⁷

1. โครงการปริญญาโท ชุด “ดุจหิ่งห้อย”

เจ้าของผลงาน นางสาวชนิษฐา ฝ่ายเทศ

แนวความคิด จากปรัชญาที่ว่าทุกสรรพสิ่งในโลกล้วนแล้วแต่มีคุณค่าในตัวเองทั้งสิ้นไม่ว่าคุณค่านั้นจะเป็นเพียงแสงดวงเล็กๆ ก็ตาม เมื่อใดที่แสงดวงเล็กเหล่านั้นมาอยู่ในความมืด ก็

⁷ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สุจิตต์ร Cretive Dance Project 1995 (นนทบุรี : สหมิตรพรินตริง , 2537) หน้า 11-22 .

จะทำให้มันเจิดจ้า ขึ้นอย่างประหลาดใจ ผู้สร้างสรรค์จึงได้นำปรัชญานี้มาสร้างสรรคงานโดยใช้แสงของหิ่งห้อยมาสื่อให้เป็นภาพขึ้นมา

2. โครงการปริญญาโท ชุด “อารมณ์กับความตาย”

เจ้าของผลงาน นางสาววิลาวัลย์ พรหมขำ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์มีแนวความคิดว่า อารมณ์กับความตาย อาจเกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้และในช่วงเวลานั้น อาจเป็นช่วงเวลาที่ยากที่สุดของชีวิตได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความคิดและการตัดสินใจของบุคคลแต่ละคน

3. โครงการปริญญาโท ชุด “กิมปุระ”

เจ้าของผลงาน นางสาวจันทิมา วชิเกษม

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์เห็นว่าโบราณวัตถุของไทยมีมากมายหลายแห่ง แต่ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะทะนุบำรุงรักษาเช่นไร ก็อาจจะคงสภาพเอาไว้ไม่ได้ การบันทึกเรื่องราวต่างๆ ของคนในอดีตก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หากว่าภาพจำหลักเรื่องราวต่างๆ เหล่านั้นเคลื่อนไหวได้จริง อนุชนรุ่นหลังก็คงจะได้เห็นภาพเหล่านั้น และผู้สร้างสรรค์ก็ได้นำภาพเหล่านั้นมาสร้างสรรคงานให้เกิดเป็นงานขึ้น

4. โครงการปริญญาโท ชุด “ปะการัง”

เจ้าของผลงาน นางสาวแก้วตา สุขเกษม

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจาก ปะการัง ซึ่งเป็นสิ่งสวยงาม มีประโยชน์ต่อท้องทะเลและเป็นสิ่งดึงดูดใจสำหรับมนุษย์ หากถูกทำลายโดยหมดสิ้นก็เป็นที่น่าเสียดาย เพราะในปัจจุบันจะหาความสวยงามเหล่านั้นได้อีกหรือ

5. โครงการปริญญาโท ชุด “ติณวลัย”

เจ้าของผลงาน นางสาวปัทมวดี เสนาณรงค์

แนวความคิด ติณวลัยเป็นชื่อดันอ้อ ซึ่งเป็นหญ้าชนิดหนึ่ง ผู้สร้างสรรค์ได้เปรียบเทียบดำรงชีวิตของมนุษย์จะมีความสุขได้ ถ้ารู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม รู้จักโอนอ่อนผ่อนตามในสิ่งที่ควร เหมือนกับดันอ้อ ที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ทุกสถานการณ์

6. โครงการปริญญาโท “อสรพิษ”

เจ้าของผลงาน นางสาวเสาวลักษณ์ พงศ์ทองคำ

แนวความคิด จากความคิดที่ว่า สรรพสิ่งในโลกล้วนงดงาม แต่จะมาน้อยเพียงใดในแง่มุมมองไหนนั้น อยู่ที่มนุษย์เป็นผู้พิจารณา อสรพิษแม้ดุร้าย หากแต่ตัวมันก็ยังคงมีความงาม เจกเช่นผู้มีความเลวร้ายย่อมมีความดีงามอยู่บ้างไม่มากนักน้อย เพียงแค่เราเลือกพิจารณาตรงความดีงามนั้น โลกใบนี้ก็จะอุดมไปด้วยความผาสุกที่มนุษย์มีให้ซึ่งกันและกัน ผู้สร้างสรรคจึงนำแนวความคิดนี้มาสร้างสรรคงานที่ชื่อว่า อสรพิษ

7. โครงการปริญญาโท “แคทลียา”

เจ้าของผลงาน นางสาวณาทยา ปูนสำเร็จ

แนวความคิด ดอกแคทลียาเป็นดอกไม้ที่มีความสวยงามที่ต้องได้รับความทะนุถนอมเป็นอย่างดีจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจะให้ดอกไม้สวยงาม เช่นเดียวกับมนุษย์ที่ต้องได้รับการดูแลจากสิ่งแวดล้อมจึงจะมีจิตใจงดงามดังดอกไม้

8. โครงการปริญญาโท “ฟ็อนดาบ”

เจ้าของผลงาน นางสาวภัณฑพร นวลสุทธิ

แนวความคิด ดาบนอกจากเป็นศาสตราวุธที่ใช้ต่อสู้ในยามศึกสงครามแล้ว ในยามที่บ้านเมืองสงบ ดาบก็ใช้จะหมดความสำคัญ หากแต่สับเปลี่ยนให้เป็นการฟ็อน โดยนักรบชาวล้านนาได้นำแม่ท้าวของดาบมาผสมผสานกับลีลาอันอ่อนช้อยสวยงาม ตามเอกลักษณ์พื้นบ้านของทางภาคเหนือ ซึ่งปรากฏเป็นตำนานแห่งการฟ็อนดาบ

9. โครงการปริญญาโท “แท้ง”

เจ้าของผลงาน นายพิเชษฐ์ กลั่นชื่น

แนวความคิด จากแนวความคิดที่ว่า ถ้าทุกคนได้เห็นเด็ก 1 คนที่ถูกจับใส่เครื่องปั้น เหมือนกับการทำขนมปัง แล้วผู้สร้างสรรคต้องการสื่อให้เห็นว่างานชิ้นนี้มีความหมายมากเพียงใดสำหรับชีวิต 1 ชีวิตที่เลือกเกิดไม่ได้

10. โครงการปริญญาโท “ระบำที่ปาวลี”

เจ้าของผลงาน นางสาวกนิษฐา มิสเกต

แนวความคิด โคมประทีปบูชา เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่สร้างความผูกพันระหว่างคนไทยกับพุทธศาสนาด้วยการบูชาพระรัตนตรัยในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ โดยมีความเชื่อว่า

อานิสงค์จากการให้ประทีปเป็นทาน จะทำให้มีสติปัญญาหลักแหลมและมีตาทิพย์ เปรียบดังแสงไฟจากโคมประทีปบูชาที่ช่วยชี้ทางสว่างให้แก่ชีวิต

11. โครงการปริญญาโท ชุด “เสนหากากิ”

เจ้าของผลงาน นายวิเชษฐศักดิ์ บุญเอื้อ

แนวความคิด กามสูตรเป็นความสุขทางเพศ ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะทั้งดงาม ไม่ว่าจะเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังโบราณ วรรณคดี วรรณกรรม หรือแม้กระทั่งนาฏศิลป์ ก็สามารถสะท้อนภาพให้เห็นและนำความสุขสันต์บันเทิงแก่ผู้ชมที่มีศิลปะ

12. โครงการปริญญาโท ชุด “เอกภาพในความหลากหลาย”

เจ้าของผลงาน นางสาววิรงรอง เทพสุริยวงศ์

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์มีแนวความคิดว่า ชาวผิวดำ มักจะถูกเหยียดผิวและถูกตีค่าความเป็นมนุษย์ที่ด้อยต่ำ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์อยากเห็นชาวโลกอยู่ด้วยกันเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งกายและใจ ไม่แบ่งพวกตามสีผิว ไม่อยากให้มนุษย์มองกันที่ผิวเท่านั้น อยากให้มนุษย์มองโลกใบนี้เป็นประเทศเดียว เป็นโลกที่อยู่ร่วมกันหลายชนชาติ

โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ไทย ปี พ.ศ. 2538^๘

1. โครงการปริญญาโท ชุด “มาร”

เจ้าของผลงาน นางสาวจันทร์ลา ไชยเดช

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ต้องการให้สื่อให้เห็นว่าความชั่วร้ายรอบๆ ตัว เราที่รังควานให้มนุษย์ทั้งหลายทำความดีได้อย่างไม่สมบูรณ์ สิ่งนั้นเรียกว่า มาร โดยความชั่วร้ายอันเป็นมารทำให้มนุษย์ทำชั่วนั้นจะสามารถแก้ไขและเอาชนะได้ด้วยจิตใจที่ใฝ่ในธรรมะ

---

^๘ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สุจิตต์ร Cretive Dance Project 1996 (นนทบุรี : สหมิตรพริ้นตริง , 2538) , หน้า12-29 .

2. โครงการปริญญาโท ชุด "อัปสรา นครวัด"

เจ้าของผลงาน นางสาวกรณิการ์ แก้วเจริญผล

แนวความคิด นครวัดสถาปัตยกรรมอันยิ่งใหญ่ของเขมร ได้ขนานนามว่า เป็นสิ่งมหัศจรรย์แห่งหนึ่งของโลก ประหนึ่งว่าผู้สร้างพยายามให้เห็นเสมือนเทพวิมาน บนโลกมนุษย์ที่สมจริงที่สุด โดยมีภาพแกะสลักอันขึ้นชื่อคือ ภาพนางอัปสราหรือนางอัปสร เทพธิดาแห่งสวรรค์นั่นเอง ซึ่งชาวประติมากรของเขมร ได้แกะสลักเอาไว้อยู่ทุกซอกทุกมุมของนครวัด ด้วยเหตุนี้ ผู้สร้างจึงเกิดความประทับใจ และเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเอาท่วงท่า กิริยา และลักษณะเฉพาะที่เด่นๆ อันสวยงามของนางอัปสรา มาเรียงร้อยให้เป็นลีลาท่ารำที่ผสมผสาน กันอย่างกลมกลืน

3. โครงการปริญญาโท ชุด "ฤาแสงสุริยคราส"

เจ้าของผลงาน นางสาวขวัญตา สมุทรทอง

แนวความคิด ผู้สร้างสรรคได้แนวความคิดถึงพลังแห่งแสงอันเจิดจ้าของพระอาทิตย์ เทพบุตรแห่งอรุณทัย และความประกายนวลจากราชินียามรัตติกาลต่างสำแดงอำนาจแห่งแสงของตนและตนถึงแม้จะต่างเวลาต่างดงามไม่แพ้กัน และเมื่อความยิ่งใหญ่ของทั้งสองมาบรรจบ ปาฏิหาริย์ ก็พลันปรากฏ

4. โครงการปริญญาโท ชุด "สบัดไหวชายพระเวส"

เจ้าของผลงาน นางสาวนริศา ศิริพานิช

แนวความคิด สังคมในปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยสิ่งชั่วร้ายยากที่จะแก้ไขและขจัดให้หมดสิ้น ทางภาคอีสานของไทย มีการใช้ธงบางชนิดเป็นสัญลักษณ์เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย อันได้แก่ภูตผี และสิ่งอัปมงคล ความทุกข์โศกโรคภัยต่างๆ การแสดงชุดนี้แสดงถึงลีลาของธงทางภาคอีสาน การเคลื่อนไหวของธงและการขจัดป้องกันภูตผี สิ่งชั่วร้าย โดยยึดแบบอย่างทางภาคอีสานเป็นหลัก

5. โครงการปริญญาโท ชุด "เบี่ยงเบน"

เจ้าของผลงาน นายนิพนธ์ ปานพวงศรี

แนวความคิด ในสังคมปัจจุบันมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามักจะเกิดความหลากหลาย และความสับสนของพฤติกรรมในตัวบุคคลผิดไปจาก กฎเกณฑ์ของธรรมชาติมากยิ่งขึ้น อย่างเช่น สถานภาพความเป็นจริงตามธรรมชาตินั้นได้ขัดแย้งกับบทบาทที่แสดงออกในปัจจุบันของตัวบุคคล

6. โครงการปริญญาโท “มธุกร”

เจ้าของผลงาน นางสาวนวลอนงค์ ประมวล

แนวความคิด ภาษา คือสัญลักษณ์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ให้มีความเข้าใจตรงกันและสามารถบรรลุผลแห่งการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และพ้องกัน ผึ้งก็มี ภาษาเช่นกัน ภาษาของผึ้งสื่อออกมาในรูปแบบของ ภาษาเต้นรำ

7. โครงการปริญญาโท “หงส์เหมราช”

เจ้าของผลงาน นางสาวพันธุ์งาม บุพรรณ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจากบทกลอน บทหนึ่งที่ว่า

พญาเอย พญาหงส์	งามทรงระหงระเหิดเฉิดฉาย
โลมชาติสาดสุวรรณพรรณราย	ยามเยื้องกรายไพจิตรงามติดตา
เสนาะเสียงแก้วเจี๋ยงเพียงเพลงทิพย์	อันลอยลิบมาจากฟากเวหา
สถิตย์สถานหิมพานต์พนาพา	พาพระปิ่นฟ้ามหาพรหมณ์

8. โครงการปริญญาโท “บายศรี”

เจ้าของผลงาน นางสาวประภัสรา จำปาศรี

แนวความคิด การทำบายศรีจัดเป็นงานออกหน้าออกตาในกลุ่มกุลสตรี ในสมัยโบราณทุกคนต้องฝึกหัด เพราะถือว่าเป็นเครื่องพิสูจน์ความรู้ความสามารถหากเพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป มรดกทางวัฒนธรรมกำลังจะสูญหายการแสดงชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์จึงสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

9. โครงการปริญญาโท “ม้านิลมังกร”

เจ้าของผลงาน นางสาวรัชดาพร สุกโต

แนวความคิด ม้านิลมังกร เป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่ถือกำเนิดและมีวิถีชีวิตตามจินตนาการของสุนทรภู่ กวีเอก และผู้สร้างสรรค์ก็ได้จินตนาการรูปร่างลักษณะ และวิถีชีวิตของม้านิลมังกร ออกมาเป็นผลงานทางด้านนาฏศิลป์อีกชุดหนึ่ง

10. โครงการปริญญาโท “เบญแก้วกินรี”

เจ้าของผลงาน นายสุชาติ เสือสี

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์มีแรงบันดาลใจมาจาก การเห็นและการเรียน ในภาคการศึกษาที่เรียนมาใน 3 ปี ประกอบกันเป็นคนชอบสีสไลและของสวยงาม จึงมีความคิดที่จะผสม

ผสมกันกับโทนีเข้าด้วยกัน จึงเกิดความแปลกใหม่ โดยให้มีท่ารำแปลกใหม่และมีความกลมกลืน เข้ากันได้ดีในการรำของนกหลากสีและการใช้ลูกแก้ว

โครงการปริญญาานิพนธ์ทางด้านนาฏยศิลป์ไทย ปี พ.ศ. 2539⁹

1. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “เวลา”

เจ้าของผลงาน นายมิ่งมงคล หวังในธรรม

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์มีความคิดว่า เวลาเริ่มต้นขึ้นเมื่อใดและจะสิ้นสุดลง ณ จุดใดไม่มีใครรู้ แต่เพียงว่า เราต้องเดินตามทางเดินแห่งธรรมชาติ จากอดีต ปัจจุบัน อนาคต จะเป็นอย่างไรถ้าเราเลือกไปในมิติแห่งเอกภาพโดยไร้ข้อจำกัด อนาคตแห่งชีวิตของเราถูกวางด้วยอำนาจแห่งการเลือกของเรา เราจะรู้สึกสิ้นหวังอย่างที่สุดก็เมื่อเลือกทางหนึ่งทางใดโดยไม่ได้ผ่านการไตร่ตรองหรือเรามีได้เลือกเส้นทางนั้นๆ ด้วยใจตนเอง

2. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “มังกรคาบแก้ว”

เจ้าของผลงาน นางสาวนพวรรณ จิตต์มันใจ

แนวความคิด มังกรคาบแก้วเป็นการแสดงเชิดหุ่นตามลักษณะจีน แสดงกันมานานและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน แต่ศิลปะไม่ได้จำกัดรูปแบบให้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ หากได้ลองสัมผัสมังกรคาบแก้วในรูปลักษณะของนาฏยศิลป์บ้างคงจะได้รับอรรถรสแห่งการทัศนอาอย่าง เป็นสุขเช่นกัน

3. โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุด “จตุโคกมรรค”

เจ้าของผลงาน นางสาวอรอนงค์ ปัญญาวงศ์

แนวความคิด ในจิตใจมนุษย์อันประกอบไปด้วยอารมณ์ ทั้ง 4 คือ รัก โลภ โกรธ หลง ย่อมทำให้ไปสู่หนทางแห่งความทุกข์

---

⁹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สุจิตต์ร Cretive Dance Project 1997 (นนทบุรี : สหมิตรพรินตริง , 2539) , หน้า 7-25 .

4. โครงการปริญญาโท ชุด “ผกาภู่”

เจ้าของผลงาน นางสาวพัชรินทร์ สว่างช่วง

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้แนวความคิดมาจากบทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง

มัทนพาทา ซึ่งนางเอกของเรื่องคือ นางมัทนพาทาผู้ถูกสาปเป็นดอกกุหลาบตลอดกาล มาสร้าง
สรรค์เป็นผลงาน โดยได้นำบทพระราชนิพนธ์ที่อนในนั้นมาสร้างสรรค์เป็นระบำ

ไม้เรียกผกาภู่	ชะกะสีอรุณแสง
ปากแก้มแฉล้มแดง	ดรุณี ณ ยามอาย
ดอกใหญ่และเกสร	สวคนระมากมาย
อยู่ทน บ วางวาย	มธุรสขจรไกล
อีกทั้งสะพรั่งหนาม	ดูจะเข็มประดับไว้
ฝั่งเขียวลิบลิ่ว	บมิใคร่จะห่างเหินฯ

5. โครงการปริญญาโท ชุด “บรรพหลิลาผาแต้ม”

เจ้าของผลงาน นางสาวปิ่นเกศ วัชรปาน

แนวความคิด ร่องรอยอารยธรรมโบราณกว่า 4,000 ปี ที่มนุษยชาติได้สร้างสรรค์ไว้

เป็นภาพเขียนสีโบราณ ณ ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี หากภาพเขียนสีเหล่านี้
มีชีวิตและความรู้สึกคงจะแสดงถึงการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ทรงคุณค่าแก่แก่ของไทย เป็นอารย
ธรรมโลกที่สำคัญยิ่งนัก ผู้สร้างสรรค์จึงนำร่องรอยอารยธรรมนี้ คือภาพเขียนสีโบราณ ถ่ายทอด
ออกมาเป็นผลงานทางด้านนาฏศิลป์

6. โครงการปริญญาโท ชุด “พิฟาร์”

เจ้าของผลงาน นางสาวเรวดี คงสุวรรณ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ได้สังเกตพฤติกรรมของลูกแมว แล้วนำพฤติกรรมเหล่านั้น

มาสร้างสรรค์ผลงานโดยนำลักษณะเด่นของลูกแมว เช่นความสดใส ร่าเริง การหยอกล้อ ของลูก
แมว มาเรียงเป็นผลงานดังกล่าวที่ผู้สร้างสรรค์ยกมาเป็นตัวอย่าง

วิมาลาเลิศพิน	พรรณฉาย
ขนดั่งดอกเลอราย	เรียบร้อย
โคนขาเมฆมอปลาย	ปลอมเสวตร
ตกดั่งน้ำค้างย่อย	หยาดต้องสัตพร ฯ

7. โครงการปริญญาโท ชุด "มนุษย์เครื่องจักร"

เจ้าของผลงาน นางสาววิภา กัวงศ์

แนวความคิด มนุษย์เราในปัจจุบันนี้ ทำงานกันจนไม่รู้สึกรู้ว่าอะไรจะเริ่มกลายเป็นเครื่องจักรเข้าไปทุกขณะ แต่จะเป็นเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อได้ลองหันกลับมามองและสำรวจตัวเองอย่างถี่ถ้วน และเขาเหล่านั้นจะสามารถหลุดพ้นจากสังคมนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจของตนเอง

8. โครงการปริญญาโท ชุด "2K (AD 2000) DANCE"

เจ้าของผลงาน นางสาวรมณียา ไชยวสุ

แนวความคิด ในปี ค.ศ. 2000 หรือ พ.ศ. 2543 ในอีก 4 ปีข้างหน้า มนุษย์กำลังเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย โลกมนุษย์ที่ไร้พรมแดน การหลั่งไหลของวัฒนธรรม เกิดสิ่งแปลกใหม่ขึ้นมากมาย MUSIC และ DANCE เป็นสิ่งหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2K DANCE นำเสนอความน่าจะเป็นไปได้ของนาฏศิลป์ไทยในอนาคต ตามจินตนาการของผู้สร้างงาน

9. โครงการปริญญาโท ชุด "ไฟศิลป์"

เจ้าของผลงาน นางสาวรุตติมา เวชการ

แนวความคิด "เปลวไฟนี้เรืองรอง เปล่งสีทองส่องทางอันมืดมน ธงแดงคือเกียรติแห่งตน เพื่อมวลชนปวงประชา จากมือต่อมือ ไปสู่ใจต่อใจ สานสายใยพลังแน่นหนา ดอกจามจุรีคือศรีจุฬาฯ ประดับฟ้าจุดเปลวไฟศิลปกรรม" จากบทเพลงประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่แสดงถึงความสามัคคีของนิสิตในคณะ ผู้สร้างจึงนำแนวความคิดจากบทเพลงนี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานโดยใช้หลักของนาฏศิลป์ไทย ในการสร้างสรรค์งาน

10. โครงการปริญญาโท ชุด "ตำนานนาค"

เจ้าของผลงาน นางสาวสายฉัตร สิงหนาท

แนวความคิด นาคเป็นคำใช้เรียกผู้ที่กำลังจะเข้าบวชในพระพุทธศาสนา และนาคเป็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่ยึดมั่นในศาสนา ดังนั้นผู้สร้างสรรค์งานจึงได้ศึกษาถึงความเป็นมาของ คำว่านาคจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและเสนอผลงานในรูปแบบของตำนาน

11. โครงการปฏิญานิพนธ์ ชุด “ศรัทธา บุญชัยญ์”

เจ้าของผลงาน นายสนั่น สุธะคำ

แนวความคิด การบุญชัยญ์เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ ที่มีต่อสิ่งที่เขาเคารพนับถือ เพื่อวิงวอนขอบางสิ่งบางอย่าง

12. โครงการปฏิญานิพนธ์ ชุด “พระมารตตานนท์”

เจ้าของผลงาน นางสาวสุรทิพย์ ตีระโคกิต

แนวความคิด เมืองศรีเทพ ได้รับเอาวัฒนธรรมทวารวดีและเขมร จึงทำให้เมืองศรีเทพมีรูปแบบของศิลปะที่หลากหลาย รวมถึงความเชื่อทางศาสนาฮินดูเข้ามา ทำให้คนในสมัยนั้นนับถือเทพพระอาทิตย์ ซึ่งเปี่ยมไปด้วยอำนาจและพลังอันเจิดจ้าอันแรงของพระอาทิตย์ ผู้สร้างสรรพสิ่งได้นำความคิดนี้มาสร้างสรรค้งาน โดยใช้หลักของนาฏศิลป์ไทย

โครงการปฏิญานิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ปี พ.ศ. 2540¹⁰

1. โครงการปฏิญานิพนธ์ ชุด “เบญจมาศ”

เจ้าของผลงาน นางสาวมณิชา ศรีนิล

แนวความคิด เมื่อนึกถึงความงามและความมีเสน่ห์ในตัวเองอย่างไรแล้วจะเทียบเท่ากับความงามของดอกไม้มานานานาพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นความงามของสี สัน ความหอมแห่งกลิ่น ความสง่างามและท่วงท่าของลำต้นประกอบกับกิ่งและใบ ทั้งหมดนี้คือมนต์เสน่ห์ของดอกไม้ชวนให้น่าหลงใหลและเข้าไปชื่นชมอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับดอกเบญจมาศที่มีความสวยงามอยู่ในตัวของมันเอง ดอกเบญจมาศจะเจริญเติบโตจากเมล็ด ลำต้นสูงพอประมาณ มีทั้งชนิดเป็นดอกช่อและดอกเดี่ยว ลักษณะของดอกนั้นมีลักษณะเป็นพุ่มมีกลีบซ้อนกันหลายๆ ชั้น หรือบางชนิดมีกลีบใหญ่และกลีบจะโค้งเข้าหาใจกลางของดอก แต่บางพันธุ์ก็โค้งออกจากกลางดอก มีหลายสี สีเหลือง สีส้ม เป็นต้น จะเจริญเติบโตในช่วงก่อนฤดูหนาว คือเดือนกรกฎาคมหรือเดือนสิงหาคม ดอกเบญจมาศได้รับการยอมรับจากทุกชาติทุกภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ในพิธีการต่างๆ เช่นเดียวกับคนไทยที่รู้จักดอกเบญจมาศมานานแล้ว ทำให้ผู้วิจัยใครที่จะเสนอโครงการชุด “เบญจมาศ” ซึ่งจะดึงเอา

¹⁰ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , โครงการการเรียนการสอนเพื่อเสริมประสบการณ์ “โครงการการสร้างสรรค้งานทางด้านนาฏศิลป์ (CREATIVE DANCE PROJECT ‘ 98)” (ม.ป.ท. : ม.ป.พ. , 2541) , หน้า 5-49 .

ลักษณะของดอกเบญจมาศ ความหรูหรา ความสวยงาม มาผสมผสานกับนาฏศิลป์ไทย และ ประติมากรรมเป็นการแสดงชุดใหม่ขึ้นมา และยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้อยู่คู่คนไทยสืบไป โดยมีรูปแบบการแสดงเป็น 2 ช่วงดังนี้

ช่วงแรก กล่าวถึง การเปรียบเทียบความสวยงามสดงดงามของดอกเบญจมาศ เปรียบเหมือนผู้หญิง

ช่วงที่สอง กล่าวถึง ลักษณะของดอกเบญจมาศว่ามีสีขาว สีเหลือง และมีคุณค่าสมควร จะได้รับการรักษา ให้อยู่ต่อไป

2. โครงการปฏิญานิพนธ์ ชุด "ผีฟ้าพญาพ่อน"

เจ้าของผลงาน นางสาวประภาภรณ์ โพธิ์ไธ้

แนวความคิด ชาวอีสานของไทยส่วนใหญ่ จะมีความเชื่อถือศรัทธา "ผี" อย่างจริงจัง ความเชื่อนี้ได้สืบสานมาเป็นมรดกความเชื่อจากรุ่นบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลาน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านอีสานมีความเชื่อว่า ผีฟ้าเป็นเทพองค์หนึ่ง ที่มีอำนาจในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ โดยเชื่อว่าเมื่อกระทำพิธีบูชาผีฟ้าโดยอัญเชิญให้ผีฟ้าลงมาจาสรวงสวรรค์ ผีฟ้าจะบำบัดรักษาให้ผู้ป่วยทุเลาจากการเจ็บป่วย และปกป้องรักษาคุ้มครองชาวบ้านผู้ร่วมพิธีให้อยู่เย็นเป็นสุขโดยผีฟ้าจะลงมาสิงร่างทรงหรือที่รู้จักกันในนามของหมอลำผีฟ้า จากนั้นจะเริ่มทำพิธีรักษาและร่วมพอรำกันอย่างสนุกสนาน จากคตินิยมความเชื่อดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวความคิดที่จะนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยรูปแบบของนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน โดยจะนำเสนอการมาร่วมในพิธีของลำผีฟ้าของหญิงสาวชาวบ้าน ซึ่งจะขับกลอนรำอัญเชิญผีฟ้าให้ลงมาจาสรวงสวรรค์ เพื่อบำบัดรักษาผู้ป่วย ชาวบ้านจะร่วมพอรำทำจิตใจให้ชื่นบาน สดใส เพื่อให้ผู้ป่วยมีกำลังใจที่ดีขึ้น สามารถต่อสู้กับโรคภัยต่างๆ ได้ด้วยสภาวะจิตใจที่เข้มแข็ง

3. โครงการปฏิญานิพนธ์ ชุด "พ่อนผีมด"

เจ้าของผลงาน นางสาวเมธาวี เหล่าพลายนาค

แนวความคิด คนชาวไทยล้านนา มีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี พ่อนผีมดถือเป็นประเพณีสำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา แสดงถึงความกตัญญูต่อผู้มีคุณ รูปแบบการนำเสนอต้องการสื่อให้เป็นถึงกระบวนการพิธี เริ่มจากลูกหลานสวดอัญเชิญผีบรรพบุรุษออกจากร่างทรงเป็นพิธี เหตุผลที่ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะนำเสนอโครงการนี้ เพื่อต้องการเผยแพร่และกระตุ้นจิตสำนึกของคนไทยในการอนุรักษ์ประเพณีโบราณที่ทรงคุณค่า

4. โครงการปริญญาโท ชุด “ผีเสื้อ”

เจ้าของผลงาน นางสาวคะเนิงนิจ เกียนคิดาวรวงศ์

แนวความคิด ในท่ามกลางธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร มีสิ่งที่น่าสนใจให้ความรู้และความเพลิดเพลินมากมาย ซึ่งเราสามารถดักดวงได้โดยไม่มีวันสิ้นสุด แต่มีข้อแม้ว่าเราจะต้องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นไว้ให้ได้ ในป่าที่สมบูรณ์เราจะพบสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ที่มีสีสันสวยงาม ซึ่งเราจะเห็นได้ทั่วไป พวกเขามีเส้นลึกลับด้วยสีหลากหลายและรูปร่างที่แปรผันแตกต่างกันไปในแต่ละพันธุ์และฤดูกาล ผดกด้วยท่าที่โฉบบินไปมาช้าและเร็วท่ามกลางดงดอกไม้หลากสี ความงดงามเช่นนี้ย่อมติดตรึงใจไปอีกนานเพราะสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นคือผีเสื้อ คนทั่วไปคิดว่าผีเสื้อเป็นเพียงแมลงเล็กๆ ที่มีแต่ความสวยงามไม่มีประโยชน์อื่นใดอีก การที่จะสูญพันธุ์ไปก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์มากนัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผีเสื้อไซมีเพียงเกล็ดปีกสีสวยไว้ช่วยแต่มีสีสันประดับประดาธรรมชาติให้งดงามรื่นรมย์เท่านั้น ถ้าได้ศึกษาลงไปในเรื่องละเอียดให้ลึกซึ้งถึงวงจรชีวิต ความสัมพันธ์กับพืชและสัตว์อื่นๆ ด้วยแล้ว จะทราบว่า ผีเสื้อนั้นมีความสำคัญกับเพียงใดต่อระบบนิเวศน์ และเราจะเห็นคุณค่าของผีเสื้อยิ่งขึ้น

5. โครงการปริญญาโท ชุด “ลมหายใจสุดท้าย”

เจ้าของผลงาน นางสาวสิริพร หนูทอง

แนวความคิด การตายเป็นเพียงปรากฏการณ์ของการย้ายจิตวิญญาณ การรับรู้จากโลกแห่งวัตถุหรือโลกแห่งกายภาพที่เป็นสิ่งแปรผันจากจิตของมนุษย์ไปสู่โลกแห่งความจริง บางคนที่หมดลมหายใจไปแล้วหรือเรียกว่าตายแล้วฟื้นขึ้น บางคนว่าได้เห็นคนมากมายเดินทางไปทางเดียวกัน

6. โครงการปริญญาโท ชุด “กุ่มภักษ์”

เจ้าของผลงาน นางสาวชมพูนุช กุลฐิติ

แนวความคิด ถ้าทุกท่านลองแหงนหน้ามองดูท้องฟ้าในเวลากลางคืน โดยเฉพาะในเวลาคืนเดือนมืด ทุกท่านคงจะเห็นสิ่งหนึ่งที่มองดูแล้วสวยงามระยิบระยับอยู่ทั่วท้องฟ้านั้นก็คือดวงดาว เราจะเห็นดวงดาวจำนวนมากปรากฏอยู่บนท้องฟ้า มันทำหน้าที่กระพริบแสงอยู่บนท้องฟ้าอันกว้างใหญ่มากมายจนเราไม่สามารถนับได้หมด ถ้าเรานำดวงดาวมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ ก็คงเปรียบได้กับชีวิตที่กำลังรุ่งเรือง รุ่งโรจน์ สดใส เหมือนกันดวงดาวบนท้องฟ้า แต่ถ้ามนุษย์ทำให้ชีวิตตกต่ำล้มเหลว ก็เทียบได้กับดวงดาวที่ไร้แสง ฉะนั้นถ้ามนุษย์เราอยากมีชีวิตที่ดีมีความสุขรุ่งเรืองให้เรื่องต่างๆ ควรทำให้ชีวิตสว่างสดใสเหมือนกับดวงดาว และควรปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตให้ดี ชีวิตก็มีแต่ความรุ่งโรจน์แจ่มเชนกับดวงดาว จากแนวความคิดนี้ผู้สร้างสรรค์

ได้นำเอาความสดใส สวยงามของดวงดาวที่กระพริบอยู่บนท้องฟ้าในยามราตรีมาประดิษฐ์เป็นท่ารำที่สวยงาม เกิดเป็นระบำชุดนี้ขึ้น โดยผู้สร้างงานได้ใช้กลุ่มดาวจรเข้าเป็นตัวนำเสนอ เหตุที่ใช้เพราะกลุ่มดาวจรเข้าหรือดาวหมีใหญ่ เป็นกลุ่มดาวที่มีประโยชน์สำหรับมนุษย์มากที่สุด เพราะใช้ในการดูเวลาและบอกทิศทางของดาวดวงอื่นๆ เช่นดาวเหนือ เป็นต้น ผู้สร้างสรรคงานได้นำเสนอการแสดงโดยใช้ท่ารำทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก นำเสนอการแสดงในลักษณะของ Pure Dance

7. โครงการปริญญาโท ชุด “โยงโย”

เจ้าของผลงาน นางสาวพรพรรณ เพ็ชรปานกัน

แนวความคิด ถ้าถามว่าใครเป็นนางช่างคนแรกที่เกิดทำสะพานสำหรับข้ามแม่น้ำ และใครเป็นนายพรานคนแรกที่รู้จักทำเครื่องล่อและกับดักอาหาร เขานั้นก็คือ แมงมุม แมงมุมจะเริ่มชักใยออกมาและถักทอโยงโยให้เกิดเป็นรูปตาข่าย ซึ่งดูแล้วก็ไม่ผิดอะไรกับการสร้างงานศิลปะชิ้นหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความงดงามขึ้นได้อย่างเป็นธรรมชาติ มนุษย์เราถึงแม้จะมีความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นเพียงใด ก็ยังห่างไกลธรรมชาตินัก ในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่หาคำตอบไม่ได้ว่า ทำไมใยแมงมุมถึงมีคุณสมบัติทั้งความแข็งแรงและยืดหยุ่นได้ในเวลาเดียวกัน ดังเช่น ใยของแมงมุมทอง จะมีเส้นใยที่แข็งแรงกว่าเหล็กกล้าถึง 5 เท่า ในน้ำหนักที่เท่ากัน จึงจินตนาการไปถึงวันที่เอาใยแมงมุมมาปั่นเป็นสายซึ่งสะพาน หรือแม้กระทั่งทำหนังเทียมจากใยแมงมุม

8. โครงการปริญญาโท ชุด “MARS”

เจ้าของผลงาน นางสาวทิฆัมพร ชมภูทิพย์

แนวความคิด Mars หมายถึงเทพเจ้าแห่งสงคราม เป็นภาษากรีกโบราณที่ใช้เรียกดาวอังคาร ดาวเคราะห์ดวงหนึ่งในระบบสุริยจักรวาล ปัจจุบันมนุษย์เราให้ความสนใจกับดาวเคราะห์ดวงนี้เป็นอย่างมาก ดาวอังคารมีระยะทางใกล้กับโลกของเรามากเมื่อเทียบกับดาวเคราะห์ดวงอื่นๆ มันจะส่องแสงเหมือนกับดาวฤกษ์สีแดงในท้องฟ้า เพราะบนดาวอังคารนั้นประกอบไปด้วยธาตุเหล็กและแร่ธาตุอื่นๆ อีกมากมาย

จากการที่นักวิทยาศาสตร์ให้ความสนใจกับการค้นหาสิ่งมีชีวิตที่อาจมีอยู่บนดาวอังคาร หรือการศึกษาเพื่อค้นหาที่อยู่ใหม่ให้กับมนุษย์โลกนั้น จึงทำให้ผู้สร้างสรรคศึกษาและค้นคว้าสิ่งเร้นลับในดาวดวงนี้บ้าง ทั้งกำเนิดของดวงดาวลักษณะโดยทั่วๆ ไป ตลอดจนความหมายของชื่อที่ใช้เรียกดาวอังคารและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับดาวอังคาร จนทำให้ผู้สร้างสรรคเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรคผลงานชุดนี้ขึ้นมา เพื่อนำเสนอถึงกระบวนการรวมตัวของกลุ่มก๊าซที่ล่องลอยอยู่ใน

อวกาศ จนกระทั่งถึงการกำเนิดดาวอังคารที่สมบูรณ์ แต่ดาวอังคารดวงนี้มีใช่เป็นเพียงดวงดาวที่มีแต่กลุ่มก๊าซและแร่ธาตุเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วย กลิ่นไปของความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ความเสียสละ ซึ่งนั้นก็เทียบได้กับคุณสมบัติของเทพเจ้าสงคราม Mars นั่นเอง

9. โครงการปริญญาโท ชุด “พลอง”

เจ้าของผลงาน นายอนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์

แนวความคิด “ยามศึกเรารบ ยามสงบเราพร้อมสรรพ”

จากประวัติศาสตร์ชาติไทย ชายฉกรรจ์จะต้องเรียนวิชาอาวุธไว้ต่อสู้ป้องกันตัวในยามศึกสงคราม อาวุธไทยหลากหลายชนิด ล้วนแต่เป็นอาวุธและศาสตราวุธที่น่ากลัว สามารถทำอันตรายถึงชีวิตได้ อาวุธพลองเป็นไม้กลม ยาวประมาณ 200 เซนติเมตร เปี่ยมด้วยพลังและอำนาจในการต่อสู้ด้วยเหตุนี้ ผู้สร้างสรรค์จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานชุด “พลอง” ด้วยเหตุผลที่ว่าพลองเป็นอาวุธที่สื่อถึงพลังอำนาจ ความเข้มแข็ง สง่างามในการต่อสู้ การรุกและการรับที่ว่องไว ผอวกกับไหวพริบปฏิภาณของผู้แสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวอาวุธพลองให้คงอยู่สืบไป

10. โครงการปริญญาโท ชุด “ระบำดอกหญ้า”

เจ้าของผลงาน นางสาวอมรรัตน์ สิ้นรัชชย์

แนวความคิด ในมวลบุปผาชาติทั้งหลาย ดอกไม้ย่อมมีลักษณะเฉพาะพิเศษแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติดอกหญ้าก็สามารถงอกขึ้นได้ ดอก

หญ้าเป็นดอกไม้ที่ใครๆ มองว่าเป็นเพียงดอกไม้ริมทาง ดอกหญ้าต้องเจอกับภัยธรรมชาติต่างๆ แต่เมื่อภัยธรรมชาติหมดลง ดอกหญ้าก็กลับมามีชีวิตที่เบิกบานอีกครั้ง ดอกหญ้าสู้กับภัยธรรมชาติด้วยความอ่อนพร้อมแล้ว แต่แฝงด้วยความแข็งแกร่ง ภัยธรรมชาติก็ไม่สามารถทำอะไรได้ ผู้สร้างสรรค์ได้เสนอโครงการเรื่องชีวิตของดอกหญ้า เพราะนอกจากจะเป็นการถ่ายทอดวิถีจักรของดอกหญ้าแล้ว ยังมีความหมายในแง่ของคติสอนมนุษย์ ไม่ว่าจะเจอเหตุการณ์ที่หนัก ก็ไม่ควรที่จะย่อท้อกับอุปสรรคนั้น อุปสรรคต่างๆ สามารถแก้ได้ด้วยการใช้สติ จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ผลงาน การนำเสนอจะใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นหลักในรูปแบบของระบำ

11. โครงการปริญญาโท ชุด “ตบมะผาบปราบอริรินทร์”

เจ้าของผลงาน นางสาวจาร์กซ์ ชีนนิยม

แนวความคิด ในสมัยโบราณประเทศไทยได้มีการทำศึกสงครามสู้รบกับอยู่ตลอดเวลา

เวลานั้นชายไทยสมัยโบราณจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ฝึกการต่อสู้ในเชิง

กระบี่กระบอง และการต่อสู้โดยอาศัยส่วนต่างๆ ของร่างกายเรียกว่า “มวย” ดังจะเป็นแบบอย่างได้จากวีรกรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ดังเช่น สมเด็จพระเจ้าตากสิน พระยาพิชัยดาบหัก และนายขนมต้ม ที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่ชาติไทย โดยใช้ลีลาแม่ไม้มวยไทยในรูปแบบการต่อสู้ที่เรียกว่า มวย อันเป็นเอกลักษณ์และศิลปะประจำชาติไทย ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในแต่ละภาคของไทย จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในรูปแบบเชิงมวย ผู้สร้างสรรค์ได้เห็นลักษณะลีลาการต่อสู้และการตบมะผาบของทางภาคเหนือ หรือที่เรียกว่า “เจิง” จึงได้เกิดความประทับใจ และศึกษาถึงที่มาท่าทางของเจิง และนำมาเปรียบเทียบกับมวยไทย จึงได้ทราบว่าท่าของมวยไทยบางท่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับเจิง ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างสรรค์จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดใหม่ขึ้นมา โดยอาศัยรูปแบบท่าของมวยไทยและเชิงการตบมะผาบผสมผสานกับทำนาฏศิลป์ให้ลงตัวอย่างเหมาะสม โดยช่วงแรกนักแสดงจะย่างออกในลักษณะของมวยไทย โดยการนำท่าไหว้ครุมาผสมผสานกับทำนาฏศิลป์ไทย ช่วงที่ 2 จะแสดงให้เห็นถึงการหลอกล่อคู่ต่อสู้ในลีลา “เจิง” ส่วนช่วงที่ 3 และ 4 จะผสมผสานรูปแบบท่าทางการต่อสู้ของมวยไทยและการตบมะผาบ

12. โครงการปริญญาโท ชุด “ระเริงไฟ”

เจ้าของผลงาน นางสาวนิรมล เจริญหลาย

แนวความคิด เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ มีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้คนในสังคมแสวงหาอำนาจ ยุศทรัพย์สิน แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน และทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ จึงทำให้มีคนในสังคมจำนวนมากที่ตกเป็นทาสของความอยากมี อยากได้ จนทำให้ตนเองต้องตกเป็นเหยื่อของสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้น และอาจจะจบชีวิตลงไปในที่สุด มีสำนวนไทยสำนวนหนึ่งเปรียบผู้ไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือทั้งๆ ที่รู้ว่ามีอันตรายก็ยังเข้าไปหาว่าพวก “แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ” สำนวนนี้ เขาแมลงเม่าบินเข้าหาไฟมาเปรียบกับมนุษย์ที่หลงระเริงอยู่กับสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ที่แฝงไว้ด้วยการแข่งขัน ความกดดัน และสิ่งชั่วร้ายต่างๆ อาจจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายนัก แต่มนุษย์ก็ยังนับว่าโง่เขลาที่รู้จักการยับยั้งชั่งใจ และมีตัวอย่างหรือบทเรียนต่างๆ ที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน จากแรงบันดาลใจดังที่กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่พยายามแสวงหาอำนาจ ทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่ตระหนักถึงอันตรายที่แฝงมากับสิ่งต่างๆ เหล่านั้นด้วย จนทำให้ชีวิตมีจุดจบที่ไม่ต่างอะไรไปจากพวกแมลงเม่าที่บินเข้ากองไฟ ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตของมนุษย์ได้ทุกขณะ หากมนุษย์ยังคงทำตัวเหมือนกับพวกแมลงเม่าอยู่นั่นเอง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

9. โครงการปริญญาโท ชุด "ฟ้อนแพรฟอย"

เจ้าของผลงาน นางสาวพิมพ์รัตน์ นวะศิริ

แนวความคิด ความงดงามของลายผ้าและสีสันสะดุดตา ผนวกกับความชื่นชมในศิลปอีสาน ทำให้ผู้สร้างงานเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานชุด ฟ้อนแพรฟอย ซึ่งจะทำให้ทุกท่านเห็นว่าผ้าแพรฟอยผืนเล็กแต่คุณประโยชน์มิได้แพ้ขนาดผ้าขาวม้า ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเลยที่ได้ยว

10. โครงการปริญญาโท ชุด "หุ่นคน"

เจ้าของผลงาน นายธัญญชย์ ชัยวุฒิมากร

แนวความคิด ผู้สร้างได้นำการแสดงหุ่นกระบอกซึ่งเป็นศิลปประจำชาติที่มีความสวยงามโดยนำมาดัดแปลงสื่อให้เห็นถึงมนุษย์ที่มีกิเลสและตัณหานำพาสู่ความสูญเสียทุกอย่าง สุดท้ายมนุษย์ต้องการที่จะหลุดพ้น แต่กลับหนีไม่พ้นความต้องการของตัวเอง ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งกิเลสและตัณหา

11. โครงการปริญญาโท ชุด "ลึลายไทยใหญ่"

เจ้าของผลงาน นางสาวอังสนา อ่อนสุทธิ

แนวความคิด ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอการฟ้อนรำของชาวไทยใหญ่ หรือชาวไตในคืนหนึ่งของงานเทศกาลออกพรรษา ที่เรียกว่าปอยเหลินสิบเอ็ดหรืองานจองพารา เพื่อเฉลิมฉลองการรับเสด็จพระพุทธเจ้าหลังจากได้เสด็จไปเทศนาโปรดพระมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

12. โครงการปริญญาโท ชุด "อัปสรามฤต"

เจ้าของผลงาน นางสาววรรกมล เหมศรีชาติ

แนวความคิด จากคำกลอน ผู้สร้างสรรค์ได้นำความคิดจากการอ่านบทกลอนมาสร้างงาน

ที่สี่ขึ้นจาก	ชลาสัย
คือคณาอัปสร	เจ็ดแจลัม
รูปโฉมสุดโสภา	หาเปรียบไม่เลย
งามเนตรงามเกตุแก้ว	ก่องฉวี
ท่วงทีมรรยาทล้วน	ยวนใจ
เสียงเสนาขับลำ	ร่ำร้อง
แต่หาสุรเทพใด	จับมีเลย
เหตุฉะนั้นจึงต้อง	อยู่ลอย

ในการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชุด ผู้สร้างสรรค์จะมีแนวคิด แรงบันดาลใจต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์แต่ละคนที่ประสบมา ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์จากการเรียนรู้ ในสาขาวิชาของผู้สร้างสรรค์ เกิดจากการดัดแปลงงานที่มีอยู่แล้ว ซึ่งการสร้างงานในลักษณะนี้ ผู้สร้างสรรค์จะสร้างสรรค์ออกมาได้ง่ายกว่า โดยคิดหัวข้อจากงานที่เคยสร้างสรรค์มาแล้ว อาจมีเนื้อหาที่ใกล้เคียง และบางทีรูปแบบการนำเสนอผลงานก็อาจคล้ายคลึงกันได้ อีกลักษณะหนึ่งก็คือ การสร้างสรรค์งานที่เกิดจากการจินตนาการของผู้สร้างสรรค์เองในลักษณะที่ผู้สร้างต้องอาศัยประสบการณ์จากการพบเห็นสิ่งรอบตัว ทักษะความชำนาญในสาขาวิชา เป็นอย่างมากจึงจะสามารถสร้างงานออกมาได้ เพราะจะต้องอาศัยข้อมูลเริ่มต้นจาก การเห็นวัตถุสิ่งของ และต้องนำสิ่งที่เห็นมาศึกษาหาข้อมูลเพื่อขยายความให้ชัดเจน และตรงกับแนวคิดที่จะนำเสนอ ซึ่งจะต้องนำเสนอให้เห็นเป็นรูปธรรม บางครั้งแนวคิด นี้ก็ได้มาจากการอ่านบทกวีเพียงหนึ่งบทผู้สร้างก็สามารถจินตนาการผลงานออกมาได้ โดยจับประเด็นสำคัญและขยายความให้มีความกระชับมากที่สุด โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

3.2 รูปแบบในการนำเสนอผลงานโครงการปริญญาโท

รูปแบบของผลงานที่ผู้สร้างสรรค์นำเสนอในผลงานโครงการปริญญาโท จากการศึกษาค้นคว้าจะเป็นงานในลักษณะของนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ ถึงแม้จะเป็นผลงานในลักษณะของนาฏศิลป์ไทย โดยนำท่ารำของนาฏศิลป์ไทยเป็นหลักในการออกแบบ แต่ท่ารำที่ผู้สร้างสรรค์นำมาประดิษฐ์เป็นท่ารำขึ้นมานั้นจะเป็นท่ารำที่มีการประยุกต์ ซึ่งในการแสดงชุดหนึ่ง ผู้สร้างสรรค์จะนำทั้งท่ารำไทยจากนาฏศิลป์ไทยและมีการประยุกต์ท่ารำจากนาฏศิลป์ไทยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งการประยุกต์ของท่ารำไทยนั้นก็จะมีทั้งในส่วนของจีบ วง และขา การประยุกต์ท่ารำไทยนั้นผู้สร้างสรรค์จะใช้วิธีการปรับระดับของวง การวางตำแหน่งจีบหรือขามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น ท่าผาลา ในลักษณะของท่านาฏศิลป์ไทย จะตั้งวงบนระดับ วงพระหรือวงนาง แต่เมื่อผู้สร้างสรรค์นำมาประยุกต์ใช้ก็จะมีการปรับเปลี่ยนระดับของวงให้สูงขึ้นในระดับที่เลเยอร์ และบางทีก็ยังคงเรียกว่าท่าผาลา หรืออาจเรียกว่าท่าผาลาประยุกต์ จากผลงานทั้งหมด 52 ชุดจะไม่พบลักษณะของท่ารำนาฏศิลป์ไทยตามแบบฉบับเดิมมาใช้ในงานทั้งหมดหรือตลอดการแสดงในผลงานนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การสร้างสรรค์ผลงานของนิสิตนั้นเป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอทั้งรูปแบบ วิธีการนำเสนอ ตลอดจนการประดิษฐ์ท่ารำให้มีความแปลกใหม่และการไม่จำกัดรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ผู้สร้างสรรค์มีอิสระทางความคิดที่จะเสนอผลงานของตนในรูปแบบต่างๆ ที่ต่างไปจากการรำไทย อีกทั้งจากผลงานในชุดก่อนๆ ที่มีการสร้างสรรค์มาแล้วก็ยังเป็นแนวทางให้ผู้สร้างสรรค์เกิดความคิดในผลงานของตนต่อไป

นอกจากการประยุกต์จากทำรำไทยแล้ว ในผลงานของผู้สร้างสรรคย์ยังมีการนำเอาท่าเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตกเข้ามาใช้ในผลงาน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของแขน ขา ลำตัว ซึ่งในผลงานที่มีรูปแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์นั้น จะพบการนำท่าเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับทำรำอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการรวมกันระหว่างจับกับขา แขนกับลำตัว หรือวงกับลำตัว เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของนำมาใช้ก็ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวในเรื่องของการประยุกต์ทำรำของไทยหรือท่าเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตกที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรคย์ที่จะประยุกต์ ผสมผสานกันให้มีความแปลกใหม่และสามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจในท่าที่ประยุกต์หรือสร้างสรรคย์ขึ้นมา แต่ผู้สร้างสรรคย์ก็เชื่อว่าจะมีการประยุกต์ทำรำไทย หรือนำท่าเต้นจากนาฏศิลป์ตะวันตกมาใช้เสมอไป ผู้วิจัยยังพบบางในอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่ได้นำเอาท่ารำจากนาฏศิลป์ไทยเข้ามาใช้ แต่เป็นการสร้างสรรคค์ท่าขึ้นมาใหม่โดยเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมของสัตว์ หรือจากภาพวาดบนผนังถ้ำ ซึ่งได้แก่ผลงานชุด อสรพิษ และผลงานชุดบรรพหล้ามาแต่ิม ผลงานทั้งสองชุดนี้เป็นการสร้างสรรคค์ท่าขึ้นมาโดยผู้สร้างสรรคค์ศึกษาจากพฤติกรรมของสัตว์ และนำลักษณะการเคลื่อนไหวนั้นมาประดิษฐ์เป็นท่าขึ้นใหม่โดยใช้ร่างกายส่วนต่างๆ เพื่อให้ใกล้เคียงและสื่อให้ผู้ชมเข้าใจ กับอีกลักษณะของจากการศึกษาภาพวาดลายเส้นบนผนังที่มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์วาดไว้และเลียนแบบลักษณะท่าทางของภาพวาดนั้นให้ใกล้เคียง ซึ่งงานในลักษณะนี้ผู้วิจัยไม่สามารถจัดอยู่ในลักษณะรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ได้ เนื่องจากไม่ได้มีการนำเอาท่ารำของไทยมาประยุกต์ แต่เป็นการสร้างสรรคค์ท่าขึ้นมาใหม่โดยอาศัยปัจจัยอื่นเข้ามาช่วยในการออกแบบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผลงานในโครงการปริญญาโทจากจำนวน 52 ชุดนั้น มีผลงานในรูปแบบของของลักษณะนาฏศิลป์ไทยประยุกต์เพียงรูปแบบเดียว ซึ่งการประยุกต์นั้นก็มีการประยุกต์ในส่วนของท่ารำไทย หรือการนำท่ารำไทยมารวมกับนาฏศิลป์ตะวันตก ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบมาก ส่วนผลงานที่ไม่จัดอยู่ในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยประยุกต์นั้นจะพบเพียง 2 ชุดโดยเป็นการสร้างสรรคค์ท่าขึ้นมาใหม่ซึ่งเป็นการเลียนแบบท่าธรรมชาติพฤติกรรมของสัตว์และจากภาพวาดลายเส้นที่ผู้สร้างสรรคค์พบและศึกษา นำมาประดิษฐ์เป็นท่าเต้นขึ้นในผลงานของตน

3.3 การประดิษฐ์ท่ารำของผู้สร้างสรรคค์ในงานโครงการปริญญาโท

การประดิษฐ์ท่ารำเป็นขั้นตอนหนึ่งในการสร้างสรรคค์ผลงานที่เชื่อมโยงจากการวางแผนทางความคิดและรูปแบบของผลงานว่าจะสร้างสรรคค์งานออกมาอย่างไร ซึ่งผู้สร้างสรรคค์ส่วนมากจะใช้ท่าของนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตกในการออกแบบท่ารำ ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ส่วนสำหรับการสร้างสรรคค์ผลงานคือ

3.3.1 ท่ารำ

3.3.2 รูปแบบของแถว

3.3.3 การตั้งซุ่ม

เนื่องจากผู้วิจัยเลือกเฉพาะผลงานของนิสิตในสาขานาฏศิลป์ไทยและเป็นผลงานที่พบเอกสาร ดังนั้นจึงมีอยู่เพียง 52 ชุดจากผลงานของนิสิตสาขานาฏศิลป์ไทยทั้งหมด 80 ชุด โดยในบทนี้จะกล่าวถึงนาฏยประดิษฐ์ในโครงการปริญญาโท

3.3.1 ท่ารำที่พบในงานโครงการปริญญาโท

ผู้วิจัยได้แจกแจงลักษณะของท่ารำที่พบในชุดการแสดงในรูปของตารางแจกแจงความถี่ จะพบว่าส่วนมากจะมาจากท่ารำในนาฏศิลป์ไทย และมีการดัดแปลงมาจากท่ารำในนาฏศิลป์ไทย อีกส่วนหนึ่งเป็นการขยายท่ารำจากเดิมที่มีอยู่ ซึ่งได้แบ่งลักษณะของท่ารำตามการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ มือ เท้า และลำตัว ดังนี้

1. มือ จัดว่าเป็นอวัยวะที่ผู้สร้างสรรค์ ใช้มากที่สุด โดยจะออกแบบท่าทางการใช้มือในลักษณะต่างๆ ขึ้นมาตามแนวคิดและรูปแบบซึ่งอาจจะยึดหลักของนาฏศิลป์ไทย หรือนาฏศิลป์สกุลอื่นเข้ามาทำให้เกิดผลงานที่แปลกออกไป ในการใช้อวัยวะส่วนนี้ที่พบจะมีลักษณะเด่นดังนี้คือ

1.1 ลักษณะของจีบ จากตารางที่แจกแจงออกมานั้นผู้วิจัยแยกประเภทของจีบที่พบในผลงานและเรียกชื่อจีบตามลักษณะของการจีบและตำแหน่งของจีบได้ 38 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. จีบเหนือศีรษะมือเดียว	2. จีบเหนือศีรษะสองมือ	3. จีบปรกข้าง
4. จีบปรกหน้า	5. จีบแตะไหล่	6. จีบหงายแขนตั้งระดับไหล่
7. จีบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่	8. จีบหงายแขนตั้งด้านหน้า	9. จีบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า
10. จีบทาบไหล่	11. จีบหงายระดับเอว	12. จีบคว่ำระดับเอว
13. จีบหลังมือเดียว	14. จีบหลังสองมือ	15. จีบต่ำกว่าเอว
16. จีบชายพก	17. จีบระดับปาก	18. จีบเข้าอก
19. จีบหลังมือชนกัน	20. จีบที่สะโพก	21. ไชว้จีบทาบอก
22. จีบต่อศอก	23. ตะแคงจีบ	24. จีบทาบหลัง
25. จีบคว่ำแขนงอด้านหน้า	26. จีบหงายแขนงอด้านหน้า	27. ไชว้จีบระดับอก
28. จีบระดับหู	29. จีบหงายระดับอก	30. จีบคว่ำระดับอก
31. ไชว้จีบระดับหน้า	32. จีบหงายแขนงอระดับไหล่	33. จีบคว่ำแขนงอระดับไหล่

34. จีบส่งหลังหักข้อศอก   35. จีบคว่ำหักข้อศอกระดับปาก   36. จีบปางลีลา
37. ตั้งจีบบนข้อมืออีกข้าง   38. จีบอินเดีย

การนำจีบมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นผู้สร้างสรรค์สามารถใช้การจีบสื่อความหมายตามแนวคิดของตนได้ หรืออาจไม่มีความหมายก็ได้โดยมุ่งเน้นไปที่ความสวยงามหรือเป็นท่าเชื่อมไปสู่อีกท่าหนึ่ง และถึงแม้ผลงานจะมีรูปแบบในลักษณะของนาฏยศิลป์ไทย ผู้สร้างสรรค์ก็สามารถออกแบบการจีบให้มีลักษณะที่แปลกขึ้นไปโดยใช้การวางตำแหน่งของจีบ หรือระดับความสูงต่ำ โดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักนาฏยศิลป์ไทยทั้งหมด เพียงเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดและรูปแบบของผลงานนั้นๆ

นอกจากนี้ยังมีลักษณะของจีบอีกลักษณะหนึ่งคือจีบล่อแก้ว ลักษณะของจีบล่อแก้ว ลักษณะของจีบล่อแก้วที่พบจะมีทั้งหมด 29 ลักษณะ ดังนี้

1. จีบเหนือศีรษะมือเดียว	2. จีบเหนือศีรษะสองมือ	3. จีบปรกข้าง
4. จีบตะไหง่	5. จีบหงายแขนตั้งระดับไหล่	6. จีบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่
7. จีบหงายแขนตั้งด้านหน้า	8. จีบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า	9. จีบทาบไหล่
10. จีบหงายระดับเอว	11. จีบคว่ำระดับเอว	12. จีบหลังมือเดียว
13. จีบหลังสองมือ	14. จีบต่ำกว่าเอว	15. จีบชายพก
16. จีบหลังมือชนกัน	17. จีบต่อศอก	18. ไชว้จีบระดับอก
19. จีบหงายระดับอก	20. จีบคว่ำระดับอก	21. จีบคว่ำระดับหน้า
22. จีบคว่ำแขนงอระดับไหล่	23. จีบเข้าอก	24. จีบคว่ำงอแขนระดับไหล่
25. จีบหงายงอแขนระดับไหล่	26. จีบตั้งวงบน	27. จีบหักศอกเข้าหาตัว
28. จีบปรกหน้า	29. จีบข้อมือชนกัน	

จีบล่อแก้วในท่าของนาฏยศิลป์ไทยจะตีความหมายถึง ดวงแก้ว อัญมณี หรือดอกไม้ แต่ในโครงการปริญญาโทมีผลงานบางชุดได้นำจีบล่อแก้วมาสื่อความหมายถึงกิริยาของสัตว์เลียนแบบการเดินโดยใช้มือทำท่าจีบล่อแก้วแล้วมีการงอแขนเล็กน้อย เป็นการเลียนแบบการเดินของ แมว นอกจากนี้ยังสามารถตีความหมายในลักษณะเดียวกับท่าจีบล่อแก้วในท่าของนาฏยศิลป์ไทยได้อีก เช่น หมายถึง ดอกไม้ หรือแก้ว (อัญมณี)

การจับล่อแก้วในผลงานทั้งหมดนี้มีหลายลักษณะที่ตำแหน่งการวางจับและการปฏิบัติจะคล้ายกับการจับในลักษณะแรก นอกจากนี้ยังมีอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบขึ้นมาใหม่ โดยผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์อินเดีย เป็นการจับในลักษณะที่ใช้นิ้วโป้งกับนิ้วกลางมาจรดแตะกัน นิ้วที่เหลือกรีดออก และอีกลักษณะหนึ่งคือ ใช้นิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลางจรดแตะกัน ส่วนนิ้วที่เหลือกรีดออก

1.2 ลักษณะของการตั้งวง การตั้งวงในโครงการปริญญาโทนั้นผู้วิจัยแยกออกมาได้ 28 ลักษณะ โดยเรียกชื่อจากระดับการตั้งวงที่ผู้แสดงปฏิบัติในระดับต่างๆ ตามที่พบในผลงานทั้งหมด ได้ดังนี้

1. วงบนแขนเดียว	2. วงบนแขนคู่	3. วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว
4. วงหน้าแขนตั้งคู่	5. วงหน้าแขนงอข้างเดียว	6. วงหน้าแขนงอคู่
7. วงบัวบานแขนเดียว	8. วงบัวบานแขนคู่	9. วงระดับไหล่แขนข้างเดียว
10. วงระดับไหล่แขนสองข้าง	11. วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	12. วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง
13. วงล่างแขนข้างเดียว	14. วงล่างแขนสองข้าง	15. วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว
16. วงต่ำกว่าเอวสองข้าง	17. วงหลังข้างเดียว	18. วงหลังสองข้าง
19. วงหางระดับไหล่แขนงอ	20. วงหางระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	21. วงหางระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง
22. วงหางแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว	23. วงหางแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว	24. วงหางงอแขนระดับเอว
25. วงล่างหางวง แขนข้างเดียว	26. วงล่างหางวง แขนสองข้าง	27. วงตะแคงระดับเอว
28. ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง		

ในแต่ละลักษณะของการตั้งวงของผลงานที่พบ จะมีบางลักษณะที่ใกล้เคียงกันผู้วิจัยก็จะจัดให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน โดยไม่ได้แบ่งเป็นระดับวงของตัวพระ หรือระดับวงของตัวนาง ตามแบบนาฏศิลป์ไทย จะมีเพียงไม่กี่ลักษณะ เช่น วงบน วงล่าง วงกลาง วงคว่ำ วงหาง การประดิษฐ์ลักษณะของวงนั้นโดยมากจะสัมพันธ์กับจับ เช่นเมื่อนำการตั้งวงมารวมกับจับก็ได้ทำใหม่ขึ้นมาซึ่งไม่ชื่อเรียกตามหลักของทำนนาฏศิลป์ไทยหรือบางครั้งก็จะใช้ทำรำจากแม่บทแต่มีการเพิ่มระดับเข้าไป เช่น ท่าผาลา ผู้สร้างสรรค์อาจเพิ่มระดับของวงโดยยกให้สูงกว่าศีรษะขึ้นไป ในขณะที่มืออีกข้างยังปฏิบัติท่าเดิมคือตั้งวงให้ปลายนิ้วตงอแขนระดับเอว นอกจากนี้ยังมีการประดิษฐ์การตั้งวงในลักษณะที่แปลกออกไป เช่น วงตะแคง จะเป็นการตั้งวงโดยกดข้อมือลง ตั้งสันมือขึ้นและให้ปลายนิ้วชี้เข้าหากันในแนวที่ขนานกับพื้น หรือการตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง จะเป็นการตั้งวงโดยมือข้างหนึ่งตั้งวงให้ปลายนิ้วตั้งและวางบนมืออีกข้างที่ตั้งวงแต่ให้ปลายนิ้วตงลงพื้น เป็นต้น

1.3 การใช้มือทำท่าต่างๆ เป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากการจับหรือการตั้งวง เพราะลักษณะการใช้มือทำท่าต่างๆ โดยมากเป็นท่าที่ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์ขึ้นมาจากแนวคิด จากท่าธรรมชาติของคน จากการศึกษาอุปกรณ์ อาวุธ เป็น ผู้วิจัยได้แยกลักษณะของท่าที่พบและได้เรียกชื่อตามลักษณะของท่าที่ผู้แสดงปฏิบัติได้ถึง 71 ลักษณะดังนี้

1. เท้าเอว	2. กอดอก	3. มือวางราบพื้น
4. เขยียดแขนด้านหน้า	5. ชูมือ	6. กางแขน
7. ทิ้งมือแนบลำตัว	8. ประกบมือ	9. ประกบมือเขยียดแขน
10. ประกบมือชูขึ้น	11. เขยียดแขนเฉียง 45 องศา	12. ไขว้มือทาบอก
13. ไขว้มือเหนือศีรษะ	14. ไขว้มือระดับศีรษะ	15. ไขว้มือทาบไหล่
16. ไขว้มือทาบสะโพก	17. โหนว้	18. พับแขน
19. ประสานมือ	20. ประสานมือระดับเอว	21. ตั้งศอก
22. ชี้	23. คว่ำมือชูเหนือศีรษะ	24. คว่ำมือระดับศีรษะ
25. คว่ำมือแขนตั้ง	26. คว่ำมือหักศอก	27. มื่อยันพื้น
28. งอแขนข้างลำตัว	29. หงายฝ่ามือชูเหนือศีรษะ	30. มือไขว้หลัง
31. หักข้อศอก	32. ดึงมือ	33. คว่ำฝ่ามือองแขน
34. มือวางที่หน้าขา	35. มือแตะเข่า	36. ตบไหล่
37. หงายฝ่ามือองแขน	38. ตบมือ	39. วาดแขน
40. มือแตะหน้าผาก	41. โบกมือเหนือศีรษะ	42. มือทาบอก
43. กำมือ	44. ท่างู	45. ท่านก
46. ท่าแม่แม่เบ๊	47. ไขว้ดาบต่ำกว่าเอว	48. ตั้งดาบ 90 องศา
49. ชูดาบเหนือศีรษะ	50. คว่ำดาบลง	51. ไขว้ดาบระดับอก
52. วาดดาบขึ้น	53. วาดดาบลง	54. ควงดาบ
55. ฟันดาบ	56. ม้วนมือ	57. ยกไม้เฉียง 45 องศา
58. ท่าพายเรือ	59. วางไม้ลงเฉียง 45 องศา	60. ยกไม้ขนานพื้น
61. ตั้งไม้ 90 องศา	62. ตะแคงมือ	63. กำมือระดับศีรษะ
64. กำมือระดับเข่า	65. กำมือม้วนมือ	66. กำมือตั้งศอก
67. กำมือระดับเอว	68. กำมือเท้าเอว	69. ควงไม้
70. ตีไม้	71. โยนไม้	

จะเห็นได้ว่าลักษณะของการใช้มือทำท่าต่างๆ โดยมากจะเป็นท่าธรรมชาติของคนเราไม่ว่าจะเป็น เท้าเอว กอดอก ชูมือ กางแขน ไหว้ พับแขน ท่าชี้ ท่าตบมือ กำมือ เป็นต้น และยังมีลักษณะของการใช้มือที่ต้องถืออุปกรณ์ไปพร้อมกับการทำท่าออกมาผู้วิจัยจึงเรียกชื่อตามลักษณะท่าที่ผู้แสดงปฏิบัติ เช่น ตั้งดาบ 90 องศา วาดดาบขึ้น วาดดาบลง ฟันดาบ ท่าพายเรือ ตั้งไม้ 90 องศา ยกไม้ขนานกับพื้น ควางไม้ ตีไม้ โยนไม้ หรือท่าเฉพาะที่ผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ เช่น ท่างู ท่าจก ท่าแม่แม่เบ๊ย

2. ท่า การใช้เท้าในงานโครงการปริญญาโท ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 26 ลักษณะ โดยดูจากลักษณะของผู้แสดงในผลงานดังนี้

1. แยกขา	2. ยกขา	3. ถีบเหลี่ยม
4. กระดกหลัง	5. กระดกเสี้ยว	6. ก้าวไขว้
7. ก้าวหน้า	8. ก้าวข้าง	9. ประเท้า
10. ขยับเท้า	11. แตะปลายเท้า	12. จรดเท้า
13. กระโดดเท้าคู่	14. กระโดดแยกเท้า	15. เตะเท้า
16. ฉายเท้า	17. โกงขา	18. ฉีกขา
19. ย่ำเท้า	20. แตะสันเท้า	21. สไลด์
22. เดิน	23. ถัดเท้า	24. กระโดดยกขา
25. เตี้ยวขา	26. เขย่งเท้า	

ลักษณะของการใช้เท้าจะมีทั้งท่าที่นำมาจากนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตก เช่น ลักษณะของการก้าวไขว้ การประเท้า การฉายเท้า หรือการเตะขา การฉีกขา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์ออกแบบลักษณะของขาขึ้นมาใหม่ เช่น การโกงขา โดยนำแนวคิดมาจากภาพวาดบนผนังถ้ำ หรือเป็นท่าธรรมชาติของคน เช่น การเดิน แยกขา เขย่งเท้า มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานโดยมีการนำมารวมกับลักษณะของมือ และลำตัวเข้าด้วยกัน

3. การใช้ลำตัว ลักษณะการใช้ลำตัวที่พบในงานโครงการปริญญาโท ผู้วิจัยได้แบ่งการใช้งานออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ การนั่ง การนอน และ การใช้ลำตัว ดังนี้

3.1 ลักษณะของการนั่ง การนั่งนอกจากเป็นท่าธรรมชาติของคน ผู้สร้างสรรค์ยังนำลักษณะของการนั่งมาใช้ในผลงาน เป็นส่วนหนึ่งของท่าเต้นที่ออกแบบขึ้นซึ่งพบอยู่ด้วยกัน 17 ลักษณะ แต่ละลักษณะจะมีวิธีปฏิบัติคล้ายกัน แต่จะมีบางลักษณะที่นำมาจากท่านั่งของ

นาฏยศิลป์ไทย เช่น นั่งกระดกเท้า นอกจากการนั่งแล้วยังพบลักษณะการนั่งอีกแบบหนึ่งคือการหมอบ เป็นการนั่งที่มีการก้มตัวจนชิดพื้น จะพบอยู่ในผลงานเช่นกัน ในการออกแบบทำนั่งนั้น ผู้สร้างสรรค์ยังสามารถออกแบบให้มีการนำลักษณะของมือในแบบต่างๆ เข้ามารวมกับทำนั่ง เช่น มือทำท่าทนายภาพ หรือกางแขนออก ซึ่งลักษณะของการนั่งที่พบจะมีดังนี้

1. นั่งพับเพียบ	2. นั่งส้นเท้า	3. นั่งคุกเข่า
4. นั่งยองๆ	5. นั่งกระดกเท้า	6. นั่งกอดเข่า
7. นั่งตั้งเข่าขาอีกข้างเหยียดเท้า	8. นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง	9. นั่งแยกเท้างอขา
10. นั่งตั้งเข่า	11. หมอบ	12. นั่งไขว่ขา
13. นั่งก้มศีรษะ	14. นั่งขัดสมาธิ	15. นั่งก้มตัว
16. นั่งเหยียดเท้า	17. นั่งพับเพียบเหยียดขา	

3.2 ลักษณะของการนอน จะพบในผลงานเพียงบางชุดเป็นลักษณะของการหยุดการเคลื่อนไหว แต่ถ้ามีการเคลื่อนไหว ก็จะใช้ลำตัวกึ่งไปบนพื้น ลักษณะของการนอนที่พบ จะมีอยู่ 7 ลักษณะด้วยกัน ในบางท่าจะมีการนำมือมาใช้ประกอบกับการนอน เช่น อาจกำมือ ชูมือขึ้นหรือกางแขน โดยมากแล้วท่านอนจะมีทั้งท่านอนตามธรรมชาติของคน และท่านอนที่เพิ่มการเคลื่อนไหวของขาเข้าไป เช่นนอนยกขา หรือนอนกอดเข่า อาจมีความหมายได้หลายลักษณะ เช่น การนอนหมายถึง ความตาย การนอนพัก ความทุกข์ ความเจ็บปวด และยังลักษณะของนอนที่มีการเคลื่อนไหวไปพร้อมกันอีกลักษณะหนึ่ง คือ คลาน โดยจะคว่ำตัวลงราบกับพื้นแล้วใช้ลำตัว มือ เข่า เคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน ซึ่งลักษณะของการนอนที่พบจะมีดังนี้

1. นอนหงาย
2. นอนตะแคง
3. นอนยกขาข้างเดียว
4. นอนยกขาสองข้าง
5. นอนกอดเข่า
6. คลาน
7. นอนคว่ำ

3.3 ลักษณะการใช้ลำตัว เป็นลักษณะที่มีการนำเอาอวัยวะทุกส่วนของร่างกายหรือเพียงบางส่วนมาสร้างสรรค์ให้เกิดท่าขึ้นมา มีชื่อเรียกตามลักษณะที่พบ เช่น ก้มศีรษะ โนมตัว สะพานโค้ง ก้มตัว นอกจากนี้ยังมีลักษณะของการใช้ลำตัวของนักแสดงกับนักแสดงอีกคนหรือมากกว่า 2 คน เป็นลักษณะของการต่อตัว ขึ้นไป ในบางท่าของการต่อตัวก็จะคล้ายกับการต่อ

ตัวของนาฏยศิลป์ไทย ที่เรียกว่า การขึ้นลอย การใช้ลำตัวก็จะมีการนำลักษณะของมือ ขา มาประกอบเข้าด้วยกัน โดยที่มืออาจจะทำท่าทำไปพร้อมกับการใช้ลำตัวก็ได้ ลักษณะของลำตัวที่พบในผลงานจะมีอยู่ 12 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ก้มศีรษะ	2. โนมตัวไปข้างหน้า	3. โนมตัวไปข้างหลัง
4. โนมตัวไปด้านข้าง	5. สะพานโค้ง	6. ยืนตรง
7. ขึ้นลอย	8. ย่อเข้า	9. ย่อเข้าปลายเท้าแตะพื้น
10. ปิดตัว	11. ตีลังกา	12. ก้มตัว

จากลักษณะของท่าทำที่พบในผลงานโครงการปริญญาโท ท่าทำแต่ละท่าก็จะมีควมดีของการใช้งานไม่เท่ากัน มากน้อยขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์จะกำหนดลงไปว่า จะใช้ท่าทำที่ท่าและแต่ละท่าจะให้ความดีเท่าใดในการแสดงช่วงนั้น หรือผ่านไปท่าแล้วจึงกลับมาใช้ท่าเดิมอีก เพราะการสร้างสรรคงานของผู้สร้างสรรค์ มีลักษณะที่ไม่ตายตัว สามารถออกแบบท่าทำได้มากมาย โดยการนำอวัยวะทั้งหมดมาประดิษฐ์เป็นท่าต่างๆ ขึ้นมาซึ่งผู้วิจัยได้แจกแจงควมดีของท่าทำทั้งหมดในผลงาน 52 ชุด ออกมาเป็นตารางแจกแจงควมดีของการใช้ท่าทำแต่ละประเภทได้ดังนี้

ลักษณะของจیب	ทวนน้ำ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส	เบี่ยงเบน
จیبเหนือศีรษะมือเดียว		3	4		1	1	5		5	1	4	
จیبเหนือศีรษะสองมือ	1		6		4							
จیبปรกข้าง	5	5	4		1	1			1	3		
จیبปรกหน้า		6	2		1							
จیبแตะไหล่			2		1							
จیبหงายแขนตั้งระดับไหล่		4	4	6	3	1	1		1	4	4	
จیبคว่ำแขนตั้งระดับไหล่		1	6		10		1			1	1	
จیبหงายแขนตั้งด้านหน้า		2		1	1						1	
จیبคว่ำแขนตั้งด้านหน้า	2		2									
จیبทาบไหล่		1			5				1			
จیبหงายระดับเอว			1		1	3				2	1	
จیبคว่ำระดับเอว										1	2	
จیبหลังมือเดียว	10	4	8	2	3		5		1	2	2	
จیبหลังสองมือ	11	1	8		3	1						
จیبต่ำกว่าเอว	2	2		3	1	1	1		1			
จیبชายพก		6	5	3						6	2	
จیبระดับปาก							1			1	1	
จیبเข้าอก					3						1	
จیبหลังมือชนกัน			1				1					
จیبที่สะโพก	7		4	3	2				3	2		
ไขว้จیبทาบอก		1	3									
จیبต่อศอก		2				2			1	1		
ตะแคงจیب												

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะของจیب

ลักษณะของจิบ	ทวนน้ำ	จตุบงกช	กัตติกา	อารมณฺทะเล	อารมณฺกับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวิต	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไทวชายพระเวส	เบียงเบน
จิบทาบหลัง												
จิบคว่าแขนงอด้านหน้า				1			1					
จิบหางแขนงอด้านหน้า	1											
ไขว้จิบระดับอก												
จิบระดับหู									1			
จิบหางระดับอก	2						1					
จิบคว่าระดับอก									1			
ไขว้จิบระดับหน้า	1		1		1							
จิบหางแขนงระดับไหล่		3	2			2	3		1	1		
จิบคว่าแขนงระดับไหล่	2		2									
จิบส่งหลังหักข้อศอก												
จิบคว่าหักข้อศอกระดับปาก												
จิบปางลีลา												
ตั้งจิบบนข้อมืออีกข้าง												
จิบอินเดีย												
ผลรวม	44	41	65	19	41	12	20	0	17	25	19	0

ตารางที่ 1. แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจิบ	มธุกร	หงส์เหมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุศกมรรค	ระบำดอกหญ้า	บรรพหลิลาผาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลปิน
จิบเหนือศีรษะมือเดียว					2		1	8			1	2	
จิบเหนือศีรษะสองมือ	2							6			1	1	
จิบปรกข้าง	4						1	4			3	2	3
จิบปรกหน้า							3	2					
จิบแตะไหล่							1						1
จิบหายใจระดับไหล่	1	3	2				2	2			2	3	
จิบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่		3					2	2			1	3	
จิบหายใจแขนตั้งด้านหน้า	2		1				1	1				4	
จิบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า								1			2		
จิบทาบไหล่			1				1				1		
จิบหายใจระดับเอว	1				1		2	8			1		2
จิบคว่ำระดับเอว	1	3									1		
จิบหลังมือเดียว	3	1	2	1		3	5	5			1	4	8
จิบหลังสองมือ	5	3					1	2					
จิบต่ำกว่าเอว	1		1					1					
จิบชายพก	1	2										3	
จิบระดับปาก								1					
จิบเข้าอก			1										
จิบหลังมือชนกัน													
จิบที่สะโพก		1									2		
ไขว้จิบทาบอก												1	2
จิบต่อศอก		1											
ตะแคงจิบ											2		

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจีบ	มอญกร	หงส์เหมมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโศกมรรค	ระบำดอกหญ้า	บรรพหลิมาผาแต้ม	พิพาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลปิน
จีบทาบหลัง							2						
จีบคว่าแขนงอด้านหน้า													
จีบหางแขนงอด้านหน้า	1						1					2	
ไขว้จีบระดับอก													
จีบระดับหู													
จีบหางระดับอก								4			1		
จีบคว่าระดับอก													
ไขว้จีบระดับหน้า	1												
จีบหางแขนงระดับไหล่			1		2		1	1			4		
จีบคว่าแขนงระดับไหล่		1					1						2
จีบส่งหลังหักข้อศอก	5												
จีบคว่าหักข้อศอกระดับปาก	3												
จีบปางลีลา													
ตั้งจีบบนข้อมืออีกข้าง													
จีบอินเดีย													
ผลรวม	31	18	9	1	5	3	25	48	0	0	23	25	18

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจีบ

ลักษณะของจิบ	ตำนานขนาด	ศรัทธาบูชาภัย	พระมารดาตาดนธ์	เบญจมาศ	มีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนมีมด	มีเสื่อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ผกาภุพ
จิบเหนือศีรษะมือเดียว	8		3		3	1		5	3	2			3
จิบเหนือศีรษะสองมือ				1	1	1		2	1	5			
จิบปรกข้าง		1	1	1	1		3	1	8				5
จิบปรกหน้า				1	2				3				1
จิบแตะไหล่					1			1					
จิบหงายแขนตั้งระดับไหล่		3			1			5	7	9			2
จิบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่				1			11	2		3			2
จิบหงายแขนตั้งด้านหน้า			1	1			1	1	2				
จิบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า	1	1				1		1					
จิบทาบไหล่			2	1	1				3				1
จิบหงายระดับเอว		3	1		1	3	8	3	4				6
จิบคว่ำระดับเอว				1	1	2	1			1			
จิบหลังมือเดียว	5	1		1	2	1	1	4	8	1			7
จิบหลังสองมือ					1	1	4	6	1	5			
จิบต่ำกว่าเอว	2	3			1			1	2				
จิบชายพก													
จิบระดับปาก													2
จิบเข้าอก													
จิบหลังมือชนกัน							1						
จิบที่สะโพก													
ไขว้จิบทาบอก	1								2				
จิบต่อศอก	1								1				1
ตะแคงจิบ													

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจิบ	ตำนานขนาด	ศรัทธาบุญชายัญญ	พระมารตदानท์	เบญจมาศ	มีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนมีมต	มีเสื่อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ผกาฤดู
จิบทาบหลัง								2					1
จิบคว่ำแขนงอด้านหน้า													
จิบหงายแขนงอด้านหน้า													
ไขว้จิบระดับอก									1				
จิบระดับหู			1										
จิบหงายระดับอก			2										3
จิบคว่ำระดับอก													
ไขว้จิบระดับหน้า									1				
จิบหงายแขนงระดับไหล่			1										1
จิบคว่ำแขนงระดับไหล่													
จิบส่งหลังหักข้อศอก													
จิบคว่ำหักข้อศอกระดับปาก													
จิบปางลีลา		2											
ตั้งจิบบนข้อมืออีกข้าง			3										
จิบอินเดีย													
ผลรวม	18	14	15	8	16	10	30	34	47	26	0	0	35

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจิบ	ตบมะผาบปราบอรินทร์	ระเริงไฟ	ระบำจิบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุชามหาเทวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์	พ็อนแพรพ็อย	หุ่นคน
จิบเหนือศีรษะมือเดียว	1	12		1		1		6			3	1
จิบเหนือศีรษะสองมือ		2				2		2	1		1	
จิบปรกข้าง						1	1	2	5		1	1
จิบปรกหน้า							3	2	2		1	
จิบแตะไหล่				1				3	1		1	
จิบหงายแขนตั้งระดับไหล่		5		1				2	3	3		4
จิบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่	2	1		1			4	2	4			1
จิบหงายแขนตั้งด้านหน้า						1						
จิบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า		1										
จิบทาบไหล่							3	4	1		1	
จิบหงายระดับเอว		1					10	3				4
จิบคว่ำระดับเอว		1					2	5				1
จิบหลังมือเดียว		1					7	1	4	1	2	3
จิบหลังสองมือ		4		1					1			6
จิบต่ำกว่าเอว				2		1		2			2	
จิบชายพก										1		
จิบระดับปาก								1		1		1
จิบเข้าอก												1
จิบหลังมือชนกัน												
จิบที่สะโพก												
ไขว้จิบทาบอก									2			
จิบต่อศอก								3				
ตะแคงจิบ												

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจิบ	ตบมะผาบปราบอินทร์	ระเริงไฟ	ระบำจิบ	ปลิดวิญญาณ	เอกัตตารมณ	บุษามหาเทวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค์	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์	พ็อนแพรพ็อย	หุ่นคน
จิบทาบหลัง												
จิบคว่ำแขนงอด้านหน้า								13			5	
จิบหงายแขนงอด้านหน้า												
ไขว้จิบระดับอก									2			
จิบระดับหู											2	
จิบหงายระดับอก				1				2				
จิบคว่ำระดับอก												
จิบระดับหน้า											i	
จิบหงายแขนงระดับไหล่						1	3					
จิบคว่ำแขนงระดับไหล่												
จิบส่งหลังหักข้อศอก												
จิบคว่ำหักข้อศอกระดับปาก												
จิบปางลีลา						1						
ตั้งจิบบนข้อมืออีกข้าง						8						
จิบอินเดีย						21						
ผลรวม	3	28	0	8	0	37	33	53	26	6	20	24

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจิบ	ลิลายไทใหญ่	อัปสรามฤต	ความถี่ของจิบที่พบ	ผลรวม
จิบเหนือศีรษะมือเดียว			28	91
จิบเหนือศีรษะสองมือ			18	40
จิบปรกข้าง			27	69
จิบปรกหน้า			13	29
จิบแตะไหล่			10	13
จิบหยายแขนตึงระดับไหล่			28	88
จิบคว่ำแขนตึงระดับไหล่			23	65
จิบหยายแขนตึงด้านหน้า	1		17	23
จิบคว่ำแขนตึงด้านหน้า			9	12
จิบทาบไหล่			15	27
จิบหยายระดับเอว			23	70
จิบคว่ำระดับเอว			14	23
จิบหลังมือเดียว			36	120
จิบหลังสองมือ			19	65
จิบต่ำกว่าเอว	1		20	31
จิบชายพก			9	29
จิบระดับปาก			8	9
จิบเข้าอก			4	6
จิบหลังมือชนกัน			3	3
จิบที่สะโพก			8	24
ไขว้จิบทาบอก			7	12
จิบต่อศอก			9	13
ตะแคงจิบ			1	2

ตารางที่ 1 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบ

ลักษณะของจีบ	ลิลาโยโทใหญ่	อัปสรามฤต	ความถี่ของจีบที่พบ	ผลรวม
จีบทาบหลัง	2		4	7
จีบคว่ำแขนงอด้านหน้า	1		5	21
จีบหงายแขนงอด้านหน้า			4	5
ไขว้จีบระดับอก			2	3
จีบระดับหู			3	4
จีบหงายระดับอก			8	16
จีบคว่ำระดับอก			1	1
ไขว้จีบระดับหน้า			6	6
จีบหงายแขนงระดับไหล่			15	27
จีบคว่ำแขนงระดับไหล่			5	8
จีบส่งหลังหักข้อศอก			1	5
จีบคว่ำหักข้อศอกระดับปาก			1	3
จีบปางลีลา			2	3
ตั้งจีบบนข้อมืออีกข้าง			2	11
จีบอินเดีย		3	2	24
ผลรวม	5	3	410	1008

ลักษณะของจิป ล้อ แก้ว	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พื่อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส
จิปเหนือศีรษะมือเดียว			5								3	
จิปเหนือศีรษะสองมือ			4									
จิปปรกข้าง			2									
จิปแตะไหล่												
จิปหงายแขนตั้งระดับไหล่			1								1	
จิปคว่ำแขนตั้งระดับไหล่			6							5	1	
จิปหงายแขนตั้งด้านหน้า										1		
จิปคว่ำแขนตั้งด้านหน้า												
จิปทาบไหล่												
จิปหงายระดับเอว			2								2	
จิปคว่ำระดับเอว												
จิปหลังมือเดียว			1									
จิปหลังสองมือ			1									
จิปต่ำกว่าเอว											3	
จิปชายพก			1									
จิปหลังมือชนกัน												
จิปต่อศอก												
ไขว้จิบระดับอก											1	
จิปหงายระดับอก			2									
จิปคว่ำระดับอก										1	5	
จิปคว่ำระดับหน้า												
จิปคว่ำแขนงอระดับไหล่			2									
จิปเข้าอก											2	

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิป ล้อ แก้ว

ลักษณะของจีบล่อแก้ว	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำยอง	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส
จีบล่อแก้วอเนกประสงค์											2	
จีบล่อแก้วอเนกประสงค์											2	
จีบล่อแก้ว											1	
จีบล่อแก้วเข้าหาตัว										3	1	
จีบล่อแก้ว												
จีบล่อแก้ว												
ผลรวม	0	0	27	0	0	0	0	0	0	10	24	0

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจีบล่อแก้ว

ลักษณะของจิบล่อแก้ว	เบียงเบน	มฤกร	หงส์เหมราช	บายศรี	มานิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จุดโศกมรรค	ผกาภู่	บรรพหลิลาผาแต้ม	พิฟาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟคิลปิน
จิบเหนือศีรษะมือเดียว							2	1			7			1
จิบเหนือศีรษะสองมือ							4	1	2		3			
จิบปรกข้าง									2					
จิบแตะไหล่														
จิบหงายแขนตึงระดับไหล่									1					
จิบคว่ำแขนตึงระดับไหล่									1		4			
จิบหงายแขนตึงด้านหน้า								1						
จิบคว่ำแขนตึงด้านหน้า														
จิบทาบไหล่											3			
จิบหงายระดับเอว									1		1			2
จิบคว่ำระดับเอว							2				15			
จิบหลังมือเดียว									2		3			
จิบหลังสองมือ														
จิบต่ำกว่าเอว								1			11			
จิบชายพก														
จิบหลังมือชนกัน														
จิบต่อศอก									1					
ไขว้จิบระดับอก									1					1
จิบหงายระดับอก											6			
จิบคว่ำระดับอก											11			
จิบคว่ำระดับหน้า														
จิบคว่ำแขนงอระดับไหล่								1			8			
จิบเข้าอก														

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบล่อแก้ว

ลักษณะของจีบล้อแก้ว	เปียงเบน	มธุกร	หงส์เหิมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโศกมรรค	ผกาฤดู	บรรพลิลลาผาแต้ม	พิฟาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลป์
จีบล้อวงอเนนระดับไหล่														
จีบล้อนางอเนนระดับไหล่														
จีบล้อตั้งวงบน														
จีบล้อหักศอกเข้าหาตัว														
จีบล้อปรกหน้า														
จีบล้อมือชนกัน														
ผลรวม	0	0	0	0	0	0	8	5	11	0	72	0	0	4

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจีบล้อแก้ว

ลักษณะของจีบล้อแก้ว	ตำนานขนาด	ศรัทธาบูชา	พระมารดาตน	เบญจมาศ	มีฟ้าพญาพิน	พินมีมด	มีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง
จีบเหนือศีรษะมือเดียว				1								
จีบเหนือศีรษะสองมือ				1								
จีบปรกข้าง												
จีบแตะไหล่												
จีบหงายแขนตั้งระดับไหล่				1								
จีบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่												
จีบหงายแขนตั้งด้านหน้า												
จีบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า												
จีบทาบไหล่					1							
จีบหงายระดับเอว		1										
จีบคว่ำระดับเอว				1								
จีบหลังมือเดียว												
จีบหลังสองมือ												
จีบตักว่าเอว												
จีบชายพก												
จีบหลังมือชนกัน												
จีบต่อศอก												
ไขว่จีบระดับอก												
จีบหงายระดับอก												
จีบคว่ำระดับอก												
จีบคว่ำระดับหน้า												
จีบคว่ำแขนงอระดับไหล่												
จีบเข้าอก												

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจีบล้อแก้ว

ลักษณะของจิบล่อแก้ว	ตำนานขนาด	ศรัทธาบูชายัญ	พระมารดาตามท	เบญจมาศ	มีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนมีมด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง
จิบกว้างอแขนระดับไหล่												
จิบหางงอแขนระดับไหล่												
จิบตั้งวงบน												
จิบหักศอกเข้าหาตัว												
จิบปรกหน้า				1								
จิบข้อมือชนกัน												
ผลรวม	0	1	0	5	1	0	0	0	0	0	0	0

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบล่อแก้ว

ลักษณะของจืบล้อแก้ว	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริन्हร์	ระเริงไฟ	ระบำจาม	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุษามหาเทวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัดตริงสี	พอยหลังสินธุ์
จืบนือศรีระมือเดียว											
จืบนือศรีระสองมือ											
จืบปรกข้าง											
จืบแตะไหล่											
จืบหงายแขนตั้งระดับไหล่											
จืบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่											
จืบหงายแขนตั้งด้านหน้า											
จืบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า											
จืบทาบไหล่											
จืบหงายระดับเอว										1	
จืบคว่ำระดับเอว											
จืบลึงมือเดียว											
จืบลึงสองมือ											
จืบต่ำกว่าเอว											
จืบชายพก											
จืบลึงมือชนกัน											
จืบต่อศอก											
ไขว้จืบระดับอก											
จืบหงายระดับอก											
จืบคว่ำระดับอก											
จืบคว่ำระดับหน้า											
จืบคว่ำแขนงระดับไหล่											
จืบเข้าอก											

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจืบล้อแก้ว

ลักษณะของจิบล่อแก้ว	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริन्हร์	ระเริงไฟ	ระบำจาบ	ปลิดวิญญาณ	เอกัตตารมณ	บุชามหาหะวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
จิบคว้างอแซนระดับไหล											
จิบหงายอแซนระดับไหล											
จิบตั้งวงบน											
จิบหักศอกเข้าหาตัว											
จิบปรกหน้า							2				
จิบข้อมือชนกัน											
ผลรวม	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบล่อแก้ว

ลักษณะของจิบล่อแก้ว	ฟอนแพรฟอย	หุ่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		จำนวนความถี่ของจิบ	ผลรวม
จิบเหนือศีรษะมือเดียว				7		8	27
จิบเหนือศีรษะสองมือ		1				7	16
จิบปรกข้าง						2	4
จิบแตะไหล่				1		1	1
จิบหงายแขนตั้งระดับไหล่				1		5	5
จิบคว่ำแขนตั้งระดับไหล่		1				6	18
จิบหงายแขนตั้งด้านหน้า				1		3	3
จิบคว่ำแขนตั้งด้านหน้า				1		1	1
จิบทาบไหล่						2	4
จิบหงายระดับเอว		2		1		9	13
จิบคว่ำระดับเอว				1		4	19
จิบหลังมือเดียว						3	6
จิบหลังสองมือ				1		2	2
จิบต่ำกว่าเอว				1		4	16
จิบชายพก						1	1
จิบหลังมือชนกัน						0	0
จิบต่อศอก						1	1
ไขว้จิบระดับอก						3	3
จิบหงายระดับอก				3		3	11
จิบคว่ำระดับอก						3	17
จิบคว่ำระดับหน้า						0	0
จิบคว่ำแขนงระดับไหล่						3	11
จิบเข้าอก						1	2

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบล่อแก้ว

ลักษณะของจิบล่อแก้ว	พ่อนแพรพ็อย	หูนคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		จำนวนความถี่ของจิบ	ผลรวม
จิบคว้างอแขนระดับไหล่						1	2
จิบหยางอแขนระดับไหล่						1	2
จิบตั้งวงบน						1	1
จิบหักศอกเข้าหาตัว						2	4
จิบปรกหน้า						2	3
จิบข้อมือชนกัน				3		1	3
ผลรวม	0	4	0	21	0	80	196

ตารางที่ 2 แสดงการแจกแจงลักษณะของจิบล่อแก้ว

ลักษณะของวง	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด
วงบนแขนเดียว			8	6	4	10	1	6		5
วงบนแขนคู่				2	1	2				
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว								1		1
วงหน้าแขนตั้งคู่				1	1	1				
วงหน้าแขนงอข้างเดียว	2		3	3	1	4		2		1
วงหน้าแขนงอคู่	3		1	1	2	1		1		
วงบัวบานแขนเดียว	3		5	7		1	1			2
วงบัวบานแขนคู่			2	4	1	1	1	1		
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว			1	3	4					
วงระดับไหล่แขนสองข้าง			2	7				5		
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว			5	3		3		1		
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง						2				
วงล่างแขนข้างเดียว			2	1	6	2		1		
วงล่างแขนสองข้าง										
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว			3	4		1				1
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง				2	1					
วงหลังข้างเดียว					1					
วงหลังสองข้าง	1		1					1		

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบ่งชี้	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด
วงหยากระดับไหล่แขนงอ										
วงหยากระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว			1	1						
วงหยากระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง										
วงหยาบแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว	1									
วงหยาบแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว										
วงหยาบอแขนระดับเอว										3
วงล่างหยาบวง แขนข้างเดียว										
วงล่างหยาบวง แขนสองข้าง								1		
วงตะแคงระดับเอว			1					1		
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง	1							1		1
ผลรวม	11	0	35	45	22	28	3	22	0	14

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ฤาแสงสุริยคราส	สະบັດໂພວໜາຍພຣະເວສ	เป็ยงเบน	มฤกร	หงส์เหมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโรคมรรค
วงบนแขนเดียว	11	9		1	5		4			10
วงบนแขนคู่	2	1				4				
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว				1						1
วงหน้าแขนตั้งคู่					1					1
วงหน้าแขนงอข้างเดียว	4	3		1	3	1	1			4
วงหน้าแขนงอคู่		1		1	1	2				
วงบัวบานแขนเดียว		3			3		1	1		3
วงบัวบานแขนคู่	1	2			1					2
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว	3	1		1	1					2
วงระดับไหล่แขนสองข้าง	1	2			1					
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว					3					2
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง										
วงล่างแขนข้างเดียว	5	1		1	1			1		3
วงล่างแขนสองข้าง	1			1				1		
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว										5
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง		1								
วงหลังข้างเดียว										
วงหลังสองข้าง	1									

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ฤาแสงสุริยคราส	สະบັດໂພວໄຊຍະພຣະເວສ	เบียงเบน	มฤกร	หงส์เหิรราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุศอกมรรค
วงหยากระดับไหล่แขนง					5					
วงหยากระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	1									
วงหยากระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง										
วงหยาแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว										
วงหยาแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว										
วงหยาอแขนระดับเอว	2	3								
วงล่างหยาวง แขนข้างเดียว	1				1	1				2
วงล่างหยาวง แขนสองข้าง	1									
วงตะแคงระดับเอว						1				
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง										
ผลรวม	34	27	0	7	26	9	6	3	0	35

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ระบำดอกหญ้า	บรรพหลิมาผาแต้ม	พิพาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลป์	ตำนานนาค	ศรัทธาบุญชายัญญ	พระมารดาตณท์
วงบนแขนเดียว	12			8	1	7		7	5
วงบนแขนคู่					2			1	
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว					2			2	
วงหน้าแขนตั้งคู่									
วงหน้าแขนงอข้างเดียว	1			2	2	3		6	2
วงหน้าแขนงอคู่				1				1	
วงบัวบานแขนเดียว	7			1	3	7		2	3
วงบัวบานแขนคู่	3			1	3	4	3		
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว	2							1	2
วงระดับไหล่แขนสองข้าง	1							1	
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	4			5		3		5	1
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง	1			1			1		
วงล่างแขนข้างเดียว	3			1	2	2		5	1
วงล่างแขนสองข้าง					1			1	
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว	15			2		3			4
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง							3		
วงหลังข้างเดียว									
วงหลังสองข้าง									

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ระบำดอกหญ้า	บรรพหลิลาผาแต้ม	พิฟาร์	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลป์	ตำนานนาค	ศรัทธาบุญชายัญญ	พระมารดาตามนต์
วงหายระดับไหล่แขนงอ									
วงหายระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว									
วงหายระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง									
วงหายแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว									
วงหายแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว									
วงหายงอแขนระดับเอว									
วงล่างหายวง แขนข้างเดียว					1			1	
วงล่างหายวง แขนสองข้าง								1	
วงตะแคงระดับเอว				1					
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง									
ผลรวม	49	0	0	23	17	29	7	34	18

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	เบญจมาศ	ฉีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนมีมด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ผกาภู่	ตบมะผาบปราบอริจันทร์
วงบนแขนเดียว	3	2	6	13	2	3	3	2		18	
วงบนแขนคู่	1	4		2	1		1			7	
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว			1		1			1		1	
วงหน้าแขนตั้งคู่			1								
วงหน้าแขนงอข้างเดียว	2	2			1	4		1		5	
วงหน้าแขนงอคู่		2	1								
วงบัวบานแขนเดียว	2	4	8		3	2				8	
วงบัวบานแขนคู่		1		2	1					2	
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว		1		1	1	2				3	
วงระดับไหล่แขนสองข้าง		2	1	5	1						
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	1	3	1	2	3	1	1	1		3	
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง		1			1	1				1	
วงล่างแขนข้างเดียว		3	1	3		9	1				
วงล่างแขนสองข้าง		1									
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว	1	8	3			1		1			
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง		4	2								
วงหลังข้างเดียว											
วงหลังสองข้าง							1				

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	เบญจมาศ	มีฟ้าพญาพ็อน	พ็อนมีมด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ผกาภุพ	ตบมะผาบปราบอริรินทร์
วงหงายระดับไหล่แขนง		2									
วงหงายระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว			1			2				2	
วงหงายระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง										5	
วงหงายแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว	2										
วงหงายแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว											
วงหงายอแขนระดับเอว	4			5		4				9	
วงล่างหงายวง แขนข้างเดียว	1										
วงล่างหงายวง แขนสองข้าง											
วงตะแคงระดับเอว											
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง											
ผลรวม	17	40	26	33	15	29	7	6	0	64	0

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ระเร็งไฟ	ระบำจาบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุษามหาเทวะ	เร็งรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
วงบนแขนเดียว	8		9		3	4	6	1	4
วงบนแขนคู่	1		1		1	3	6	1	
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว								1	
วงหน้าแขนตั้งคู่									
วงหน้าแขนงอข้างเดียว			1		2	4	6	1	
วงหน้าแขนงอคู่			1				3		
วงบัวบานแขนเดียว	3		2		5	2	14	4	1
วงบัวบานแขนคู่					4	4	3	3	2
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว			2		1	3	1	18	
วงระดับไหล่แขนสองข้าง							5	2	1
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว	4		1		3	3		7	
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง								2	
วงล่างแขนข้างเดียว	5		5			4		3	2
วงล่างแขนสองข้าง			2			4	1	2	
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว			1				5	4	
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง						1	4		
วงหลังข้างเดียว						1			
วงหลังสองข้าง	2								

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	ระเริงไฟ	ระบำฉาบ	ปิลิตวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุษามหาเทวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
วงหงายระดับโหล่แขนงอ									
วงหงายระดับโหล่แขนตั้งข้างเดียว						1			
วงหงายระดับโหล่แขนตั้งสองข้าง									
วงหงายแขนตั้งด้านหน้าข้างเดียว								2	
วงหงายแขนตั้งด้านหน้าสองเดียว									
วงหงายงอแขนระดับเอว									
วงล่างหงายวง แขนข้างเดียว						2			
วงล่างหงายวง แขนสองข้าง						3			
วงตะแคงระดับเอว									
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง									
ผลรวม	23	0	25	0	19	39	54	51	10

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	พ็อนแพรพ็อย	หุ่่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		จำนวนความถี่ของวง	ผลรวม
วงบนแขนเดียว	5	3	3	1		39	219
วงบนแขนคู่	3	1				22	48
วงหน้าแขนตั้งข้างเดียว		1	1	1		14	16
วงหน้าแขนตั้งคู่						6	6
วงหน้าแขนงอข้างเดียว	5			1		33	84
วงหน้าแขนงอคู่	2					17	25
วงบัวบานแขนเดียว	7	3		2		33	123
วงบัวบานแขนคู่		2		1		26	55
วงระดับไหล่แขนข้างเดียว	4	10	2			24	70
วงระดับไหล่แขนสองข้าง	2	6	3			18	48
วงระดับไหล่แขนตั้งข้างเดียว		13		2		27	84
วงระดับไหล่แขนตั้งสองข้าง		5				10	16
วงล่างแขนข้างเดียว	3	7	2	1		31	87
วงล่างแขนสองข้าง						10	15
วงต่ำกว่าเอวข้างเดียว	10	8		2		20	82
วงต่ำกว่าเอวสองข้าง	3					9	21
วงหลังข้างเดียว						2	2
วงหลังสองข้าง						6	7

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงลักษณะของวง

ลักษณะของวง	พ็อนแพรพ็อย	นุ่คน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		จำนวนความถี่ของวง	ผลรวม
วงหญาระดับโหล่แซงงอ						2	7
วงหญาระดับโหล่แซงตั้งข้างเดียว				2		8	11
วงหญาระดับโหล่แซงตั้งสองข้าง						1	5
วงหญาแซงตั้งด้านหน้าข้างเดียว						3	5
วงหญาแซงตั้งด้านหน้าสองเดียว						0	0
วงหญางอแซงระดับเอว						7	30
วงล่างหญาวง แซงข้างเดียว						8	10
วงล่างหญาวง แซงสองข้าง						4	6
วงตะแคงระดับเอว						4	4
ตั้งวงบนข้อมืออีกข้าง						3	3
ผลรวม	44	59	11	13	0	387	1089

ลักษณะของเท้า	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบ่งกษ	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส
แยกขา							3				
ยกขา			4	2		2		2	7		4
ถีบเหลี่ยม						1	5	1			
กระดกหลัง	3		4	8	3	4	2	2	6	2	4
กระดกเลี้ยว											
ก้าวไขว้	12		22	15	15	2	7	6	8	2	16
ก้าวหน้า						7	2		4		4
ก้าวข้าง	1		6								2
ประเท้า											
ขยี้เท้า											
เตะปลายเท้า			4	24		2	1	5		8	4
จรดเท้า											
กระโดดเท้าคู่				7	1	1					
กระโดดแยกเท้า					2						
เตะเท้า						1					
ฉายเท้า											
โก่งขา											
ฉีกขา						2					
ย่ำเท้า											

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

แตะสั้นเท้า											
สไลด์											
เดิน											
กัดเท้า											
กระโดดยกขา											
เดี่ยวขา						3	1	2		1	
เขย่งเท้า	6		5	4			1	7			6
ผลรวม	22	0	45	60	21	25	22	25	25	13	40

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

สวดไหวชายพระเวส	เบียงเบน	มธุกร	หงส์เหมราช	บายศรี	มานิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุศกมรรค	ผกาภู่	บรรพลีลาผาแต้ม	พิฟาร	มนุษย์เครื่องจักร
					12	2	3	1		5	3	1
2		1	6			1	8	4	1	4	1	9
						1		3				
			2		5		6	3	11	1	2	1
14		6	3	8	5		2	8	13	1	14	2
			3				1	1		1		1
			4		9							
10		3	5	3	7		1	7		10	11	
					3	1	4					
					3							
										15		

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

1												
					2							
									3			1
								7				
27	0	10	23	11	46	5	25	34	28	37	31	15

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

2k Dance	ไฟศิลปิน	ตำนานนาค	ศรัทธาบุญชายัญ	พระมารตตามนต์	เบญจมาศ	ผีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนผิมด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars
5		2	2	2			3					
4	3	3	7	2	1	4	1	3	6	3		
			7						3	1	1	
	3	1	1			1	2	4	2			
6	8	4	3	4	6	12	2	16		11	10	
		2					1	1				
2	1	5					1					
3												
1	4		2			11		1	1	1		1
									1			
				1								1
									1			
												5

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

						1						
	3			6			3	3		1	3	
			2				2		3			
21	22	17	24	15	7	29	15	28	17	17	14	7

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

พลอง	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริินทร์	ระเริงไฟ	ระบำจาบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุชามหาทเวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัดตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
					7	1			2		
1	1	3	5	1	4	1	13	2	5	3	9
1			3		2	1	6				2
	17	5	2	1			3	1		10	4
			1								
	17		3		4			21	9	17	5
1			3				1				9
1			2			1				4	
										2	
			1	2			4	4	1	4	
1											
					1						
								1			
									1		
					1						

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

								3			
								1			
						3					
				2							
	4					2	2			3	1
							1				
5	39	8	20	6	19	9	30	33	18	43	30

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

พื่อนแพร่พ้อย	หุ่่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
	12				17	66
2	3		1		42	149
	10				16	48
2	12		1		36	141
			1		2	2
12	9	3	5		43	368
	10				17	52
	10				14	49
					1	2
					1	3
4		1			32	148
					0	0
					8	19
					2	3
					4	4
1					3	5
					1	15
					3	4
		1			2	6

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

		1	4		5	10
					2	3
					1	3
					0	0
					1	2
			3		18	45
1	1		1		14	47
22	67	6	16	0	285	1194

ตารางที่ 4 แสดงการแจกแจงลักษณะการใช้เท้า

ลักษณะของลำตัว	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	ฟ่อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส
กัมศิระ	4					1		1				
โน้มตัวไปข้างหน้า			2	6	3	5	5	6	6		4	
โน้มตัวไปข้างหลัง			8			5	7	4		2	3	3
โน้มตัวไปด้านข้าง						2		1		1	4	1
สะพานโค้ง												
ยื่นตรง			1	10	1	6		1		2		
ขึ้นลอย						1	3					
ย่อเข้า			3	20	8		4			8	4	1
ย่อเข้าปลายเท้าแตะพื้น												
บิดตัว												1
ตีลังกา												
ก้มตัว												
ผลรวม	4	0	14	36	12	20	19	13	6	13	15	6

ตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้ลำตัว

ลักษณะของลำตัว	เบี่ยงเบน	มธุกร	หงส์เหิมราช	บายศรี	มานิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโศกมรรค	ผกาบุฟ	บรรพหลิลาผาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟคิลปิน
ก้มศีรษะ				2	4	1	4			2				
โน้มตัวไปข้างหน้า		3			3		1	4		2				
โน้มตัวไปข้างหลัง			1				2			2				
โน้มตัวไปด้านข้าง		1			2		1							
สะพานโค้ง							1							
ยืนตรง		3		2	1	3			2	1		5		
ชันลอย							3					2		
ย่อเข่า		1	6	2			5	13	1	3		5		
ย่อเข่าปลายเท้าแตะพื้น														
บิดตัว			1		1		2			4				11
ตีลังกา														
ก้มตัว														
ผลรวม	0	8	8	6	11	4	19	17	3	14	0	12	0	11

ตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้ลำตัว

ลักษณะของลำตัว	ตำนานนาค	ศรัทธาบูชาয়ัญ	พระมารดาตนที่	เบญจมาศ	ผีฟ้าพญาพ่อน	พ่อนมีมด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง
กัมศิระ	3						4	1		5		
โน้มตัวไปข้างหน้า						1						
โน้มตัวไปข้างหลัง												
โน้มตัวไปด้านข้าง												
สะพานโค้ง								1				
ยืนตรง	1				1		1	12		1		
ขึ้นลอย		3										
ย่อเข้า		4		3	2	1	10	3	7	1		1
ย่อเข้าไปลายเท้าแต่ละพื้น												
บิดตัว												
ตีลังกา												
ก้มตัว												
ผลรวม	4	7	0	3	3	2	15	17	7	7	0	1

ลักษณะของลำตัว	ระบอดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอรินทร์	ระเร้งไฟ	ระบ่าจาบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุชามหาเพวะ	เร้งร่ากำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัดตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
กัมศีระะ								1			
โน้มตัวไปข้างหน้า		2			8	2	1	1	2		1
โน้มตัวไปข้างหลัง					3			1	6		2
โน้มตัวไปด้านข้าง					4	2					
สะพานโค้ง				1			1				
ยืนตรง	6	2			5		6	4		1	
ชันลอย		2	2	1							2
ย่อเข่า		4			1		8			3	
ย่อเข่าปลายเท้าแตะพื้น											
บิดตัว											
ตีลังกา		1		1							
ก้มตัว											
ผลรวม	6	11	2	3	21	4	16	7	8	4	5

ตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้ลำตัว

ลักษณะของลำตัว	พืชน้ำแพรวพวย	หุ้มนคน	ลีลายโทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
กั้มศีระะ						13	33
โน้มตัวไปข้างหน้า			2			22	70
โน้มตัวไปข้างหลัง						14	49
โน้มตัวไปด้านข้าง			1			11	20
สะพานโค้ง						4	4
ยืนตรง	3		5			26	86
ชันลอย						9	19
ย่อเข่า		12		3		30	147
ย่อเข่าปลายเท้าแตะพื้น						0	0
บิดตัว						6	20
ตีลังกา						2	2
กั้มตัว							
ผลรวม	3	12	8	3	0	137	450

ตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้ลำตัว

ลักษณะของการนั่ง	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบ่งกษ	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พื่อนดาบ	อัปสรานครวัด	เงาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส
นั่งพับเพียบ						4	8					
นั่งสันเท้า	1			5		1		1				4
นั่งคุกเข่า			4	4			7	2				
นั่งยองๆ						1			5			
นั่งกระดกเท้า			7	2							1	
นั่งกอดเข่า												
นั่งตั้งเข่าขาอีกข้างเหยียดเท้า									1			
นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง												
นั่งแยกเท้าข้างขวา												
นั่งตั้งเข่า	2		15	7	1	4	5	4	6	2		
หมอบ	1				2							
นั่งไขว่ขา												
นั่งก้มศีรษะ												
นั่งขัดสมาธิ												
นั่งก้มตัว						9						
นั่งเหยียดเท้า												
นั่งพับเพียบเหยียดขา	2											
ผลรวม	6	0	26	18	3	19	20	7	12	2	1	4

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงลักษณะการนั่ง

ลักษณะของการนั่ง	เบียงเบน	มธฺกร	หงส์เหมมราช	บายศรี	มานิลม้งกร	เวลา	ม้งกรคาบแก้ว	จตุศกมรรค	ผกาภู่	บรรพลิลลาผาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance
นั่งพับเพียบ							3	2					
นั่งสั้นเท้า		2	2	2	1	1	2	1		1	5		
นั่งคุกเข่า							6		2		3		3
นั่งยองๆ							1	1		6			4
นั่งกระดกเท้า			1		1			4	2				1
นั่งกอดเข่า							3	1					
นั่งตั้งเข่าขาอีกข้างเหยียดเท้า			1					1					4
นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง													
นั่งแยกเท้างอขา													
นั่งตั้งเข่า		5	3	4	4		1		12	1	12		2
หมอบ					1		3	1		1	7		1
นั่งไขว้ขา						1							
นั่งก้มศีรษะ						1	1						
นั่งขัดสมาธิ													
นั่งก้มตัว													
นั่งเหยียดเท้า													
นั่งพับเพียบเหยียดขา													
ผลรวม	0	7	7	6	7	3	20	11	16	9	27	0	15

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงลักษณะการนั่ง

ลักษณะของการนั่ง	ไฟลิตป็น	ตำนานนาค	ศรัทธาบูชายักษ์	พระมารดาตนท์	เบญจมาศ	ผีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนผีมืด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars
นั่งพับเพียบ			3				1		1			
นั่งสั้นเท้า	2		2			1		1			1	
นั่งคุกเข่า		2	8		2	1	1		1	3		
นั่งยองๆ						1						
นั่งกระดกเท้า	2				1		1	1		3	1	
นั่งกอดเข่า			1						3			
นั่งตั้งเข่าขาอีกข้างเหยียดเท้า			1									
นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง												
นั่งแยกเท้างอขา												
นั่งตั้งเข่า	3	4		3	1	1	6	7	4	7	7	
หมอบ						3	2		1			
นั่งไขว้ขา	1								1			
นั่งก้มศีรษะ												
นั่งขัดสมาธิ		1										
นั่งก้มตัว			3									
นั่งเหยียดเท้า												
นั่งพับเพียบเหยียดขา												
ผลรวม	8	7	18	3	4	7	11	9	11	13	9	0

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงลักษณะการนั่ง

ลักษณะของการนั่ง	พลอง	ระบาคอกหญ้า	คบบมะผาบปราบอรินทร์	ระเริงไฟ	ระบ่าจาบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บูชามหาเทวะ	เริงร่ากำฟ้า	สรณใจโหสวรรค	สัตตรังสี
นั่งพับเพียบ				1		3					
นั่งสั้นเท้า						1	1	5	12	2	
นั่งคุกเข่า		5		3		7		7		3	3
นั่งยองๆ							1	4	1		
นั่งกระดกเท้า	1	7	1					1			
นั่งกอดเข่า											
นั่งตั้งเข่าอีกข้างเหยียดเท้า			3	1	2			4			
นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง						1					
นั่งแยกเท้างอขา											
นั่งตั้งเข่า		8	1		1	3	2		8	6	8
หมอบ			1			1		1			
นั่งไขว่ขา											
นั่งก้มศีรษะ											
นั่งขัดสมาธิ					2		4				
นั่งก้มตัว								1	2		
นั่งเหยียดเท้า						3					
นั่งพับเพียบเหยียดขา											
ผลรวม	1	20	6	5	5	19	8	23	23	11	11

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงลักษณะการนั่ง

ลักษณะของการนั่ง	ลอยหลังสินธุ์	พือนแพรพ็อย	หุ่ยนคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
นั่งพับเพียบ					1		10	27
นั่งสั้นเท้า	2	4		1	1		28	65
นั่งคุกเข่า		5		4			23	86
นั่งยองๆ							10	25
นั่งกระดกเท้า	3		2		1		21	44
นั่งกอดเข่า							4	8
นั่งตั้งเข่าอีกข้างเหยียดเท้า			2				10	20
นั่งแยกเท้าเหยียดเท้าตรง							1	1
นั่งแยกเท้างอขา							0	0
นั่งตั้งเข่า	4	10	1	3	4		41	192
หมอบ							14	26
นั่งไขว่ขา					1		4	4
นั่งก้มศีรษะ							2	2
นั่งขัดสมาธิ							3	7
นั่งก้มตัว				2			5	17
นั่งเหยียดเท้า							1	3
นั่งพับเพียบเหยียดขา							1	2
ผลรวม	9	19	5	10	8	0	178	529

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงลักษณะการนั่ง

ลักษณะของนอน	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส
นอนหงาย						1						
นอนตะแคง					1	4	4	1				
นอนยกขาข้างเดียว												
นอนยกขาสองข้าง												
นอนกอดเท้า												
คลาน												
นอนคว่ำ												
ผลรวม	0	0	0	0	1	5	4	1	0	0	0	0

ลักษณะของนอน	เบียงเบน	มธูกร	หงส์เหิมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโตกมรรค	ผกาฤดู	บรรพหลิลาผาแต้ม	พิพาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลป์
นอนหงาย						4		1			8	1		
นอนตะแคง								1		2				
นอนยกขาข้างเดียว														
นอนยกขาสองข้าง							3							
นอนกอดเข้า														
คลาน														
นอนคว่ำ														
ผลรวม	0	0	0	0	0	4	3	2	0	2	8	1	0	0

ลักษณะของนอน	ตำนานนาค	ศรัทธาบูชายักษ์	พระมารดาตาดนทร์	เบญจมาศ	ผีฟ้าพญาพื่อน	พื่อนผีมืด	ผีเสื้อ	ลมหายใจสุดท้าย	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง
นอนหงาย								5				
นอนตะแคง	1											
นอนยกขาข้างเดียว		2										
นอนยกขาสองข้าง								1				
นอนกอดเข่า		3										
คลาน	2											
นอนคว่ำ		1						1				
ผลรวม	3	6	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0

ลักษณะของนอน	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริินทร์	ระเริงไฟ	ระบำจวบ	ปลิดวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุชามหาเทวะ	เริงรำกำฟ้า	สราญใจไหสวรรค์	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์
นอนหงาย					3	4					
นอนตะแคง			1		2						
นอนยกขาข้างเดียว					1		1				
นอนยกขาสองข้าง											
นอนกอดเข่า											
คลาน											
นอนคว่ำ											
ผลรวม	0	0	1	0	6	4	1	0	0	0	0

ลักษณะของนอน	พืชนแพรพ็อย	หุ่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
นอนหงาย						8	27
นอนตะแคง						9	17
นอนยกขาข้างเดียว						3	4
นอนยกขาสองข้าง						2	4
นอนกอดเข่า						1	3
คลาน						1	2
นอนคว่ำ						2	2
ผลรวม	0	0	0	0	0	26	59

ลักษณะของการใช้มือ	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำยอง	พ็อนดาบ	อัปสรานครวิัด	ฤาแสงสุริยคราส	สมบัติไหวขยายพระเวส	เบียงเบน	มฤกร
เท้าเอว				5	1		3							
กอดอก					1									
มือวางราบพื้น	1				4			1						
เหยียดแขนด้านหน้า					5									
ขุมมือ			1	3	1		2					1		
กางแขน			1		9	3	5		8					
หึงมือแนบลำตัว	1				1	1			6					
ประกบมือ			6											
ประกบมือเหยียดแขน					3			1						
ประกบมือขูขึ้น								1						
เหยียดแขนเจียง 45 องศา					2									
ไขว้มือเหนือศีรษะ					1									
ไขว้มือระดับศีรษะ												1		
ไขว้มือทาบไหล่					1									
ไขว้มือทาบอก														
ไขว้มือทาบสะโพก														
ไหว้			5					1		1		1		
พับแขน														
ประสานมือ			1			1		1						
ประสานมือระดับเอว								1						
ตั้งคอก			5						2					
ชี้														
คว่ำมือชูเหนือศีรษะ							3							
คว่ำมือระดับศีรษะ							1							
คว่ำมือแขนตั้ง						1						1		
คว่ำมือหักคอก												4		

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำของ	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สละบัตไหวชายพระเวส	เบี่ยงเบน	มธุกร
มื่อยันพื้น						7								
งอแขนข้างลำตัว														
หงายฝ่ามือชูเหนือศีรษะ														
มือไขว่หลัง														
หักข้อศอก														
ตั้งมือ														
คว่ำฝ่ามือองแขน														
มือวางที่หน้าขา						1								
มียตะเข้														
คนไหล่														
หงายฝ่ามือองแขน			1											
ตบมือ														
วาดแขน														
มือแตะหน้าผาก														
โบกมือเหนือศีรษะ														
มือทาบอก										1				
กำมือ												1		
ทำงู							18							
ทำจอก							2							
ทำแม่แม่ม้าย							18							
ไขว่ดาบต่ำกว่าเอว									6					
ตั้งดาบ 90 องศา									8					
ชูดาบเหนือศีรษะ									10					
คว่ำดาบลง									5					
ไขว่ดาบระดับอก									1					
วาดดาบขึ้น									4					

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	ทวนน้ำ	จินตนาการ	จุดบงกช	กัตติกา	อารมณ์ทะเล	อารมณ์กับความตาย	อสรพิษ	นิรมิตแห่งลำยอง	พ็อนดาบ	อัปสรานครวัด	ฤาแสงสุริยคราส	สะบัดไหวชายพระเวส	เปียงเบน	มฤกร
วาดดาบลง									2					
ควงดาบ									1					
ฟันดาบ									1					
ม้วนมือ														
ยกไม้เจียง 45 องศา														
ท่าพายเรือ														
วางไม้ลงเจียง 45 องศา														
ยกไม้ขนานพื้น														
ตั้งไม้ 90 องศา														
ตะแคงมือ	12													
กำมือระดับศีรษะ														
กำมือระดับเข่า														
กำมือม้วนมือ														
กำมือตั้งศอก														
กำมือระดับเอว														
กำมือเท้าเอว														
ควงไม้														
ตีไม้														
โยนไม้														
ผลรวม	14	0	20	8	29	14	52	6	54	2	0	9	0	0

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	หงส์เหิมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จุดโศกมรรค	ผกาภู่	บรรพหล้าผาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลปิน	ตำนานนาคร	ศรัทธาบุญชายัญญ
เท้าแฉะ	1					4			1			1		6
กอดอก					1									
มือวางราบพื้น					3	4			1					
เหยียดแขนด้านหน้า			1											7
ชูมือ			2	3	10	1		14		6			1	1
กางแขน					3			9		9			2	6
ทิ้งมือแนบลำตัว				2	3			13		1				
ประกบมือ														
ประกบมือเหยียดแขน														
ประกบมือชูขึ้น														
เหยียดแขนเฉียง 45 องศา										7				
ไขว้มือเหนือศีรษะ														
ไขว้มือระดับศีรษะ		1												
ไขว้มือทาบไหล่														
ไขว้มือทาบอก		4												
ไขว้มือทาบสะโพก		1												
ไหว้		2								1	3	1	1	
พับแขน										2				
ประสานมือ					5		2			1				
ประสานมือระดับเอว														
ตั้งศอก		1	1	1	5					5				5
ชี้	1			1	1	1								
คว่ำมือชูเหนือศีรษะ														
คว่ำมือระดับศีรษะ							1						1	
คว่ำมือแขนตั้ง	10													
คว่ำมือหักศอก														

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	หงส์เหิมราช	บายศรี	ม้านิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จตุโลกมรรค	ผกาภู่	บรรพลิลิผาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	ไฟศิลปิน	ตำนานนาค	ศรัทธาบุญชายัญ
มือนัยพัน					3			3						3
งอแขนข้างลำตัว								8						
หงายฝ่ามือชูเหนือศีรษะ														
มือไขว่หลัง						4		2						
หักข้อศอก			2		1									
ดึงมือ				1	2									
คว่ำฝ่ามือองแขน	2													
มือวางที่หน้าขา	1													
มือแตะหน้า														
ตบไหล่														6
หงายฝ่ามือองแขน								1						
ตบมือ														
วาดแขน														
มือแตะหน้าผาก														
โบกมือเหนือศีรษะ		1												
มือทาบอก	2													
กำมือ			3								2			5
ท่างู													5	
ท่าฉก														
ท่าแผ่แม่เบี้ย														
ไขว่ดาบต่ำกว่าเอว														
ตั้งดาบ 90 องศา														
ชูดาบเหนือศีรษะ														
คว่ำดาบลง														
ไขว่ดาบระดับอก														
วาดดาบขึ้น														

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	หงส์เหิมราช	บายศรี	มานิลมังกร	เวลา	มังกรคาบแก้ว	จุดโศกมรรค	ผกาภู่	บรรพหลิมาแต้ม	พิหาร	มนุษย์เครื่องจักร	2k Dance	โพคิดปิ่น	ตำนานนาค	ศรัทธาบุญชายัญญ
วาดดาบลง														
ควงดาบ														
ฟันดาบ														
ม้วนมือ														
ยกไม้เฉียง 45องศา														
ท่าพายเรือ														
วางไม้ลงเฉียง45องศา														
ยกไม้ขนานพื้น														
ตั้งไม้90องศา														
ตะแคงมือ														
กำมือระดับศีรษะ														
กำมือระดับเข่า														
กำมือม้วนมือ														
กำมือตั้งศอก														
กำมือระดับเอว														
กำมือเท้าเอว														
ควงไม้														
ตีไม้														
โยนไม้														
ผลรวม	17	10	9	8	37	14	3	50	2	32	5	2	10	39

ลักษณะของการใช้มือ	พระมารดาตาดนต์	เบญจมาศ	ลมหายใจสุดท้าย	พืชนิยม	ผีเสื้อ	ผีฟ้าพญาพ่อน	กุ่มกฤษ	โยงโย	Mars	พลอง	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริทร์	ระเริงไฟ	ระบำจาบ
เท้าเขว		1						1					3	
กอดอก			1											
มือวางราบพื้น			1			2						1		
เหยียดแขนด้านหน้า			8			1								
ชูมือ			3			2								1
กางแขน			8	2								2		1
ทิ้งมือแนบลำตัว			6											
ประกบมือ														
ประกบมือเหยียดแขน														
ประกบมือชูขึ้น														
เหยียดแขนเฉียง 45องศา			2											
ไขว้มือเหนือศีรษะ														
ไขว้มือระดับศีรษะ														
ไขว้มือทาบไหล่														
ไขว้มือทาบอก														
ไขว้มือทาบสะโพก														
ไขว้				3		7				1		1		
พับแขน														
ประสานมือ														
ประสานมือระดับเขว														
ตั้งศอก			2											
ชี้														
คว่ำมือชูเหนือศีรษะ			1		6							1		
คว่ำมือระดับศีรษะ														
คว่ำมือแขนตั้ง														
คว่ำมือหักศอก														

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	พระมารดาตาคท	เบญจมาศ	ลมหายใจสุดท้าย	พอนมีมด	ผีเสื้อ	ผีฟ้าพญาพอน	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริทร์	ระเร็งไฟ	ระบำจาบ
มียันพื้น														
งอแขนข้างลำตัว														
หงายฝ่ามือชูเหนือศีรษะ														
มือไขว้หลัง														
หักข้อศอก			1											
ตั้งมือ														
คว่ำฝ่ามือองแขน														
มือวางที่หน้าขา														
มือแตะเข่า														
ตบไหล่														
หงายฝ่ามือองแขน	1					1								
ตบมือ														2
วาดแขน														
มือแตะหน้าผาก			2											
โบกมือเหนือศีรษะ														
มือทาบอก					2									
กำมือ														
ท่างู														
ทำอุก														
ทำแผ่แม่เบี้ย														
ไขว้ตบตักว่าเขว														
ตั้งตาบ 90 องศา														
ชูคืบเหนือศีรษะ														
คว่ำตาบลง														
ไขว้ตบระดับอก														
วาดตาบขึ้น														

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	พระมารดาตาดนตรี	เบญจมาศ	ลมหายใจสุดท้าย	พื่อนมีมด	ผีเสื้อ	ผีฟ้าพญาพื่อน	กุมภฤกษ์	โยงโย	Mars	พลอง	ระบำดอกหญ้า	ตบมะผาบปราบอริินทร์	ระเริงไฟ	ระบำจาบ
วาดดาบลง														
ควงดาบ														
ฟันดาบ														
ม้วนมือ														
ยกไม้เจียง 45องศา										1				
ท่าพายเรือ														
วางไม้ลงเจียง45องศา										1				
ยกไม้ขนานพื้น										1				
ตั้งไม้90องศา										1				
ตะแคงมือ														
กำมือระดับศีรษะ													-1	
กำมือระดับเข่า													1	
กำมือม้วนมือ													1	
กำมือตั้งศอก													2	
กำมือระดับเขว													1	
กำมือเท่าเขว													2	
ควงไม้										1				
ตีไม้										1				
โยนไม้										1				
ผลรวม	1	1	35	5	8	13	0	1	0	8	0	16	3	4

ลักษณะของการใช้มือ	ปัลลิตวิญญาน	เอกัตตารมณ	บุขามหาเทวะ	เร็งรำกำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์	พอนแพรพ็อย	หุ่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
เท้าเขว				1	9	3	1	1	7	1	4		19	54
กอดอก													3	3
มือวางราบพื้น													9	17
เหยียดแขนด้านหน้า	4												6	26
ชูมือ	2	7		2									19	63
กางแขน	7	4							3				17	82
หึงมือแนบลำตัว	4								3				11	40
ประกบมือ													1	6
ประกบมือเหยียดแขน													2	4
ประกบมือชูขึ้น													1	1
เหยียดแขนเฉียง 45 องศา	1												4	12
ไขว้มือเหนือศีรษะ													1	1
ไขว้มือระดับศีรษะ													2	2
ไขว้มือทาบไหล่				2				1					3	4
ไขว้มือทาบอก													1	4
ไขว้มือทาบสะโพก													1	1
ไขว้	1	1	15	11	1	1	1		1				21	60
พับแขน	1												2	3
ประสานมือ	3	1		1									9	16
ประสานมือระดับเขว													1	1
ตั้งศอก	4												10	31
ชี้						1							5	5
คว่ำมือชูเหนือศีรษะ													4	11
คว่ำมือระดับศีรษะ						2							4	5
คว่ำมือแขนตั้ง			3										4	15
คว่ำมือหักศอก													1	4

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	ปลิดวิญญาณ	เอกัตตารมณ	บุขามหาเทวะ	เรจรำกำฟ้า	สรณใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังลินธุ์	พื่อนแพรพ็อย	หูนคน	ลิลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
มือนยันพื้น	4		3										6	23
งอแขนข้างลำตัว													1	8
หงายฝ่ามือชูเหนือศีรษะ													0	0
มือไขว้หลัง		1											3	7
หักข้อศอก													3	4
ตั้งมือ									10				3	13
คว่ำฝ่ามืองอแขน													1	2
มือวางที่หน้าขา													2	2
มือแตะเข่า				1									1	1
คมโหล													1	0
หงายฝ่ามืองอแขน						1				4			6	9
คบบมือ				6									2	8
วาดแขน				3									1	3
มือแตะหน้าผาก			1										2	3
โบกมือเหนือศีรษะ													1	1
มือทาบอก						1							4	6
กำมือ									5				5	16
ท่างู													2	23
ท่าลูก													1	2
ท่าแม่เบียด													1	18
ไขว้ดาดำกว่าเอว													1	6
ตั้งตาม 90 องศา													1	8
ชูดาดเหนือศีรษะ													1	10
คว่ำดาดลง													1	5
ไขว้ดาดระดับอก													1	1
วาดดาดขึ้น													1	4

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ลักษณะของการใช้มือ	ปลัดิวญญาณ	เอกัตตารมณ	บุขามหาเทวะ	เร้งร่ากำฟ้า	สราญใจโหสวรรค	สัตตรังสี	ลอยหลังสินธุ์	พ็อนแพรพ็อย	นุ่นคน	ลีลายไทใหญ่	อัปสรามฤต		ความถี่	ผลรวม
วาดตาบลง													1	2
ควงดาบ													1	1
ฟันดาบ													1	1
ม้วนมือ										3			1	3
ยกไม้เจียง 45องศา							9						2	10
ท่าพายเรือ							2						1	2
วางไม้ลงเจียง45องศา							5						2	6
ยกไม้ขนานพื้น							10						2	11
ตั้งไม้90องศา							9						2	10
ตะแคงมือ													1	1
กำมือระดับศีรษะ													1	4
กำมือระดับเข่า													1	1
กำมือม้วนมือ													1	1
กำมือตั้งศอก													1	2
กำมือระดับเขว													1	1
กำมือเท้าเอว													1	2
ควงไม้													1	1
ตีไม้													1	1
โยนไม้													1	1
ผลรวม	31	14	22	27	10	9	37	2	29	8	4	0	236	720

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงลักษณะของการใช้มือ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้สร้างสรรคืได้ออกแบบทำรำในลักษณะต่างๆ โดยมีแนวคิดมาจาก

- ทำรำของนาฏยศิลป์ไทย โดยใช้ท่าที่มีอยู่ในนาฏยศิลป์ไทยเป็นหลักในการออกแบบ เป็นการนำท่ารำตามแม่บทมาใช้โดยตรง โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนท่าจากของเดิมมาใช้ เช่น ท่าสอดสร้อย ท่าผลา ท่าอัมพร ท่านภาพร ท่าชำนางนอน ท่าพรหมสีหน้า เป็นต้น จากท่ารำตามแบบเดิมเมื่อนำมาใช้ในการออกแบบผู้สร้างสรรคืจะกำหนดให้ท่าเหล่านั้นสื่อความหมายตามลักษณะของท่ารำ เช่น ท่านภาพร ท่าพรหมสีหน้า ใช้แสดงถึงความยิ่งใหญ่ สิ่งที่มีค่า เกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น

- ท่ารำที่ประยุกต์จากนาฏยศิลป์ไทย จะเป็นการประยุกต์จากท่ารำของนาฏยศิลป์ไทยอีกทีโดยอาจเพิ่มระดับของการตั้งวง เปลี่ยนตำแหน่งของจีบ ทำให้ต่างจากท่ารำแบบเดิม เช่น ท่าสอดสร้อย ท่าผลา อาจจะมีระดับของวงให้สูงขึ้นเหนือระดับศิระชะ หรือการยกเท้าให้สูงกว่าเท้า โดยมากแล้วผู้สร้างสรรคืจะประยุกต์ท่ารำโดยอาจดูจากบทร้อง ดนตรี หรือเป็นการเชื่อมท่า การเคลื่อนไหว การค้างท่าหนึ่ง แล้วนำมาออกแบบเป็นท่ารำขึ้นมา

- ท่าเต้นจากนาฏยศิลป์สากลและนาฏยศิลป์ชาติอื่นๆ เช่นอินเดีย ท่าเต้นที่นำมาออกแบบอาจจะเป็นท่าเต้นของ บัลเลต์ แจ๊ส คอนเท็มเพอรัลลีตันซ์ นาฏยศิลป์ชาติอื่นๆ โดยเป็นการนำลักษณะเด่นของท่าเหล่านั้นมาใช้ เช่น การยืบบนปลายเท้า การกระโดด การโน้มตัว การหมุนตัว การฉีกขา ลักษณะของการผายมือแบบบัลเลต์ การจีบแบบอินเดีย การใช้เท้าแบบอินเดีย เป็นต้น

- ทำธรรมชาติของมนุษย์ในกิริยาต่างๆ เป็นท่าที่อาจใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ชี้นิ้ว ให้ออกดอก กางแขน ชูแขน กำแขน หรือเป็นท่าที่ประกอบการถืออุปกรณ์ อาวุธ โดยท่าเหล่านี้ที่ผู้สร้างสรรคืนำมาใช้สามารถสื่อความหมายได้มากมาย ไม่จำกัดความหมายจากท่าที่แสดงเสมอไป โดยการแสดงท่าเดียวกันอาจตีความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมายขึ้นอยู่กับแนวคิดของผลงานของผู้สร้างสรรคืที่จะกำหนดให้ท่าเหล่านั้นมีความหมายเป็นไปตามผลงานของตน

- ทำเลียนแบบสัตว์ รูปปั้น รูปภาพ หรือจากจินตนาการของผู้สร้างสรรคื เป็นท่าที่ผู้สร้างสรรคืที่พบเห็นแล้วนำมาเลียนแบบให้ใกล้เคียงกับสิ่งที่พบเห็น หรือเกิดจากจินตนาการแล้วนำมาออกแบบให้เป็นท่าเต้น

จากแนวคิดในการออกแบบท่าเต้นของผู้สร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้แจกแจงเป็นตารางของท่ารำ
ในลักษณะต่างๆ โดยแบ่งการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ที่ผู้สร้างสรรค์คิดประดิษฐ์ขึ้นมา
แบ่งเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ มือ เท้า และการใช้ลำตัว โดยสรุปได้ดังนี้

1. การนำมือมาสร้างสรรค์เป็นท่าต่างๆ ในผลงาน จากผลงานของผู้สร้างสรรค์
ผู้วิจัยแบ่งลักษณะของมือเป็น 3 ลักษณะคือ

1.1 ลักษณะของการจับ จะมีจับในลักษณะต่างๆ ที่ผู้วิจัยพบและแยก
ออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้ถึง 38 ลักษณะ โดยจับที่มีลักษณะอยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือตำแหน่ง
ใกล้เคียงกัน ก็จะจัดให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีจับในลักษณะที่ต่างไปจากการจับ
ตามหลักนาฏศิลป์ไทย เช่น จับปางลีลา จับแบบอินเดีย โดยจับปางลีลาจะเป็นจับที่เลียนแบบ
การจรดนิ้วตามแบบอริยาบทของพระพุทธรูปปางลีลา และจับอินเดียจะเป็นจับที่ผู้สร้างสรรค์นำ
ลักษณะมาจากการแสดงของนาฏศิลป์อินเดีย ลักษณะของการนำจับมาใช้ในผลงานส่วนมาก
มีทั้งการนำเฉพาะจับอย่างเดียวมาเป็นท่ารำ และในลักษณะของจับที่เป็นส่วนประกอบกับท่าอื่นๆ
จับส่งหลังจะเป็นจับที่ใช้มากที่สุด ที่ใช้จับในลักษณะนี้ ลักษณะของจับคือ จะเป็นจับที่ส่งไปข้าง
หลังเพียงมือเดียวหรือสองมือ แขนตั้ง ส่วนมากจะเป็นผลงานในลักษณะใช้หลักการสร้างสรรค์ของ
นาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก และผลงานในลักษณะของนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ มีการนำจับลักษณะ
ต่างๆ มาให้อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการใช้จับแต่ละประเภทในผลงานบางที่จะเป็นการสื่อความ
หมายให้ทราบถึงความหมายของท่ารำ หรือเป็นการตีความหมายของเนื้อร้องในชุดนั้นๆ แต่บางที่
การจับก็อาจไม่มีความหมายเป็นเพียงท่าเชื่อม ไปสู่อีกท่าหนึ่งหรือให้มีความสัมพันธ์กับเพลงใน
ช่วงนั้น

การใช้จับส่งหลังมือเดียวนั้นมืออีกข้างที่เหลืออาจจะทำท่าอื่นไปด้วยบางครั้งท่า
นั้นเมื่อมีการรวมกับลักษณะของการใช้มือในลักษณะอื่นก็อาจเป็นท่ารำที่มีอยู่ในท่ารำของนาฏ
ศิลป์ไทย เช่น ท่าผาลา ท่าแขกเต้า ท่ากัณฑ์ร่อน หรือเป็นท่าในลักษณะของการตีบท เช่น มือ
ข้างหนึ่งจับส่งหลัง อีกข้างหนึ่งจับเข้าหาตัว อาจหมายถึง ตัวเรา แต่ถ้าเป็นการรวมกับลักษณะ
ของมือที่ต่างไปจากท่าของนาฏศิลป์ไทย ก็จะเป็นท่ารำขึ้นมาใหม่ โดยผู้สร้างสรรค์สามารถ
ออกแบบให้มีความหมายได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับผลงานของผู้สร้างสรรค์ ยังมีการใช้จับใน
ลักษณะอื่นๆ อีก เช่น จับแบบอินเดีย ผู้สร้างสรรค์นำลักษณะการจับแบบนี้มาจากนาฏศิลป์
อินเดีย โดยมีลักษณะของการจับเป็นการจับในลักษณะที่ใช้นิ้วโป้งกับนิ้วกลางจรดแตะกัน นิ้วที่
เหลือกรีดออก และอีกลักษณะหนึ่งคือ ใช้นิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลางจรดแตะกัน ส่วนนิ้วที่เหลือกรีดออก
(ดูภาพที่ 2)

นอกจากนี้ยังมีการนำลักษณะของจีบต่างๆ มารวมกับการใช้มือใช้ลักษณะอื่นๆ เช่น รวมกับการตั้งวง หรือการใช้มือ เช่น ท่าจีบ มือแตะที่ไหล่ หรือหงายฝ่ามือ เพราะการจีบเมื่อสังเกตดูแล้วบางครั้งเป็นเพียงส่วนประกอบเพื่อให้ทำนั้นดูสมบูรณ์ สวยงามเหมาะสมยิ่งขึ้น

ลักษณะของการใช้จีบล้อแก้ว เมื่อศึกษาจากตารางแสดงการแจกแจงการใช้จีบล้อแก้วจะพบว่า มีชุดการแสดงที่ใช้จีบล้อแก้วนี้เพียง 15 ชุด จากจำนวนทั้งหมด 52 ชุด และมีเพียงการแสดงบางชุดเท่านั้นที่ใช้จีบล้อแก้วในจำนวนบ่อยครั้ง การใช้จีบล้อแก้วก็จะมีควมหมายต่างกันไปขึ้นอยู่กับผลงานของผู้สร้างสรรคที่กำหนดขึ้น เช่น อาจหมายถึงดอกบัว อัญมณี การแสดงชุดพิพาร (ปีพ.ศ. 2539) เป็นผลงานที่ผู้สร้างสรรคนำจีบล้อแก้วมาใช้มากที่สุด เนื่องจากว่าผู้สร้างสรรคได้นำเสนอแนวคิดของการแสดงชุดนี้ในรูปแบบของระบำที่เลียนแบบพฤติกรรมของสัตว์ คือแมว ดังนั้นพฤติกรรมของแมวไม่ว่าจะเป็นการเดิน การคลาน การหมอบหรือนอน ก็จะถูกสื่อออกมาให้เห็นว่าเป็นแมว ผู้สร้างสรรคได้ออกแบบท่ารำโดยใช้จีบล้อแก้วแทนลักษณะเท้าของแมว (ดูภาพที่ 7) มีการใช้จีบล้อแก้วในลักษณะต่างๆ ให้เห็นเป็นท่าทางการเคลื่อนไหวของแมว เช่น จีบคว่ำระดับเอว ผู้สร้างสรรคใช้จีบล้อแก้วนี้แทนลักษณะของการเดิน จะเห็นว่าตลอดการแสดงจะใช้จีบล้อแก้วอยู่บ่อยๆ เป็นการเชื่อมจากท่าหนึ่งไปสู่อีกท่าหนึ่ง หรือเป็นการเคลื่อนไหว การแปรแถวก่อนจะเปลี่ยนท่ารำ โดยมีการใช้อวัยวะส่วนอื่นประกอบด้วย เช่น นำมารวมกับขาในลักษณะของการงอเข่า เป็นการเดิน การแสดงชุด จตุรงกษ (ปีพ.ศ. 2536) การแสดงชุดนี้ ผู้สร้างสรรคมีแนวคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่อง ปัญญาของคนที่เป็นบัณฑิตดอกรบัว 4 เหล่า ผู้สร้างสรรคได้เสนอรูปแบบของผลงานชุดนี้ในรูปแบบของระบำไทย มีการนำจีบล้อแก้วมาประดิษฐ์เป็นท่ารำ โดยใช้ท่าสื่อความหมายของดอกบัวทั้ง 4 เหล่า จะเห็นว่า มีการใช้จีบล้อแก้วตั้งแต่ระดับเหนือศีรษะไล่ลงมาจนถึงระดับเอว โดยจะมีความหมายว่าในระดับเหนือศีรษะหมายถึงดอกบัวที่พื้หน้า จีบระดับศีรษะจะหมายถึงดอกบัวในเหล่าที่ 2 คือบัวปริมน้ำ จีบระดับอกจะหมายถึงดอกบัวในเหล่าที่ 3 คือบัวใต้น้ำ และจีบระดับเอวจะหมายถึงดอกบัวเหล่าที่ 4 คือดอกบัวในโคลนตม การใช้จีบก็จะมีการใช้จีบทั้ง 2 มือและมือเดียว การแสดงชุดมังกรคาบแก้ว (ปี พ.ศ. 2539) เป็นการแสดงในลักษณะของนาฏยศิลป์ร่วมสมัย จีบล้อแก้วที่ผู้สร้างสรรคนำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ ก็สื่อความหมายตามแนวคิดของผู้สร้างสรรคในลักษณะจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมเป็นตัวแทนของสิ่งที่มนุษย์แสวงหาหรือสิ่งที่มีค่า การใช้จีบจึงอยู่ในตำแหน่งที่สูงระดับศีรษะและในระดับที่อยู่เหนือศีรษะ เป็นต้น

1.2 ลักษณะของการตั้งวง จากตารางที่แบ่งลักษณะของการใช้วงออกเป็น 28 ลักษณะ จะพบว่า การใช้วงลักษณะต่างๆ เมื่อนำมารวมกับจับ วงหรือการใช้มือในลักษณะต่างๆ ผู้สร้างสรรค์จะได้ทำใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมายแต่ในบางท่าก็เป็นการนำมาจากท่ารำในนาฏศิลป์ไทยซึ่งมีชื่อเรียกตามนาฏศัพท์ เช่น ท่าอัมพร ท่าผลา ท่าจันทร์ทรงกลด เป็นต้น ผู้สร้างสรรค์สามารถดัดแปลงท่ารำจากท่าที่มีอยู่ในนาฏศิลป์เหล่านี้ให้ดูแปลกขึ้นได้อีก เช่นตั้งวงให้สูงขึ้น หรือใช้การโน้มตัวไปด้านในด้านหนึ่ง การตั้งวงสามารถสื่อความหมายออกมาได้ตามแนวความคิด ผู้สร้างสรรค์จะสื่อให้เห็นเป็นดอกกุหลาบ ก็จะใช้การตั้งวงที่สูงกว่าศีรษะและให้นักแสดงท่าพร้อมๆ กันโดยจะไล่ระดับสูงต่ำ ในลักษณะของวงกลม ซึ่งก็เป็นการออกแบบท่ารำโดยอาศัยจากท่ารำในนาฏศิลป์มาดัดแปลง ให้เกิดความสวยงามและแสดงออกตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์

1.3 ลักษณะการใช้มือ เป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากการจับและการตั้งวง เพราะลักษณะการใช้มือในงานวิจัยที่พบจะไม่มีกรจับและตั้งวงเลย เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่แยกออกมา ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบขึ้นมาจากแนวคิดของตนเพื่อนำมาใช้กับผลงาน ในบางครั้งจะพบลักษณะการใช้มือที่แปลกออกไป แต่ก็มีบางลักษณะที่มีผู้สร้างสรรค์นำมาใช้กับงานของตนอยู่หลายชุด จากตารางได้แจกแจงออกมาให้เห็นถึงลักษณะต่างๆ รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีทั้งหมด 71 ลักษณะด้วยกัน โดยจะกระจายการใช้ไปเกือบทุกชุด เช่น การใช้มือในลักษณะกางแขน เป็นการเหยียดแขนตั้งออกไปข้างลำตัว ซึ่งจะมีความหมายในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับผลงานของผู้สร้างสรรค์ เป็นต้นว่า ในการแสดงชุด จตุรงกช (ปี พ.ศ. 2536) ซึ่งจะใช้การกางแขนในช่วงเท่านั้น การกางแขนของการแสดงชุดนี้เป็นการสื่อแทนลักษณะของผิวน้ำ เป็นการออกแบบท่าขึ้นมาเพื่อนำมาใช้ในการแสดง หรือลักษณะหนึ่งของการใช้แขนที่พบคือ การชูมือ ลักษณะของมือจะชูแขนและมือขึ้นเหมือนศีรษะทั้ง 2 มือ และมือเดียว มีทั้งงอแขนและตั้งแขน ลักษณะของการไหว้ การไหว้จะพบมากเช่นกัน ตำแหน่งของการพนมมือไหว้ก็จะมีอยู่ 3 ระดับคือ ระดับเหนือศีรษะ ระดับศีรษะ และระดับอก ซึ่งความหมายของการไหว้ส่วนใหญ่จะมีความหมายคล้ายๆกัน คือเป็นการบูชา เคารพ จะพบลักษณะการไหว้อยู่หลายชุดแต่จะมีจำนวนการใช้ในแต่ละชุดไม่บ่อยนักคือจะไม่ใช้การไหว้ในลักษณะที่ถนัดต่อการแสดง หนึ่งชุด เมื่อจะใช้ท่าไหว้ ผู้สร้างสรรค์ต้องดูความเหมาะสมและแนวคิดในช่วงนั้นเพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำที่บ่อยนักจะดูไม่สวยงาม เป็นที่น่าสังเกตว่า จะไม่พบท่าไหว้ในงานประเภทระบำสัตว์ต่างๆ ส่วนมากในระบำประเภทนี้จะมีการทำท่าเลียนแบบการเคลื่อนไหวของสัตว์ชนิดนั้นๆ โดยใช้ส่วนของมือทำท่าออกมาแทน

นอกจากนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง ไม่ว่าจะเป็นพลอง หรือดาบ ฉะนั้นท่ารำที่ผู้สร้างสรรค์ออกแบบบางทีก็อาจจะไม่ใช้ท่ารำในลักษณะของการจับ หรือการตั้งวง แต่จะใช้ลักษณะมือกับการถืออุปกรณ์นั้น ซึ่งก็มีท่าเรียกเฉพาะเช่น วาดดาบ ตั้งศอก ควงพลอง เป็นต้น จะพบในการแสดงชุด ฟ้อนดาบ (ปี พ.ศ. 2537) การแสดงชุด พลอง (ปี พ.ศ. 2540) และการแสดงชุด ลอยหลังสินธุ์ (ปี พ.ศ. 2541) ยังมีการแสดงอีกชุดหนึ่งที่ใช้มือในลักษณะที่ต่างไป ออกคือ การแสดงชุด อสรพิฆะ (ปี พ.ศ. 2537) ในชุดนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบลักษณะของมือ ให้มีลักษณะคล้ายกับงูโดยผู้สร้างสรรค์ได้อธิบายถึงการใช้มือในลักษณะดังกล่าวว่า

- ท่างู คือ การประสานฝ่ามือทั้งสองเหนือศีรษะ แเบะมือออกกว้างในลักษณะคล้ายหัวงู
- ท่าแม่แม่เบ๊ย คือ การประสานฝ่ามือทั้งสองข้างไว้เหนือศีรษะ แต่จะนั่งเข่า ในลักษณะเลข 2 โดยจะไม่นั่งทับขา แต่จะวางขาทั้งสองในแนวราบกับพื้น และเอนตัวลงหลังมากๆ ให้มีลักษณะคล้ายงูเห่ากำลังแม่แม่เบ๊ย
- ท่าฉก คือ การใช้แขนพุ่งไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ก็ยังมียุทธวิธีที่นำมาจากธรรมชาติของคน เช่น ท่าเอว ชูมือ กางแขน เป็นต้น มาออกแบบให้เกิดท่าต่างๆ หรือนำมาผสมผสานกันท่ารำในนาฏศิลป์ไทย หรืออวัยวะส่วนอื่นๆ ให้เกิดเป็นท่าที่แปลกออกไป ตามแนวคิดและจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

2. ลักษณะของการใช้เท้า จากตารางแสดงการแจกแจงการใช้เท้า ผู้วิจัยได้แยกลักษณะของการใช้ออกเป็น 26 ลักษณะ จะพบอยู่ในทุกชุดการแสดง เพราะการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างขึ้นมานั้นจะประกอบด้วยการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายสื่อออกมาให้เกิดความหมาย ถ่ายทอดแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ในลักษณะของการแสดง เพียงแต่แนวคิดนั้นจะสื่อออกมาโดยใช้อวัยวะส่วนใดออกมามากที่สุดใดในลักษณะใดเท่านั้น การนำเท้ามาใช้ผลงานมีทั้งที่นำมาจากท่าของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ตะวันตก นาฏศิลป์อินเดีย ผู้สร้างสรรค์จะลักษณะของเท้าแบบต่างๆ มาใช้กับมือ โดยจะทำท่าไปพร้อมกันหรืออาจแยกปฏิบัติกันคนละส่วน ลักษณะของการใช้เท้าจะมีทั้ง การก้าวไขว้เท้า เป็นการเคลื่อนไหวโดยอาจอยู่กับที่หรือเคลื่อนไปในทิศทางต่างๆ ลักษณะของการก้าวไขว้เท้า เป็นการก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไขว้อยู่ข้างของขาอีกข้างหนึ่ง การยกเท้า ทั้งแบบตัวพระและตัวนาง การยกเท้าแบบนาฏศิลป์ตะวันตก โดยยกเท้าสูงกว่าเข่า ปลายเท้าเหยียดตรง หรือเตะเท้าสูง อาจจะทำเพื่อทรงตัวบ้าง หรือก้มตัวลงการยกขาไปด้านหลัง การเตะปลายเท้า จะมีทั้งลักษณะของการประหม่าก่อนที่จะยกเท้าแบบนาฏศิลป์ไทย แต่บางที่ผู้แสดงทำท่านี้ออกมาอย่างรวดเร็วเห็นไม่ชัด

นอกจากนี้ยังมีการใช้เท้าในลักษณะอื่นๆ ตามตารางที่ได้แสดงการแจกแจงไว้ เช่น การสไลด์เท้า ย่ำเท้า วิ่ง หรือโก่งขา จะเป็นการยื่นตรงโดยแยกขาเล็กน้อย แล้วแยกเข่าออกจากกันโดนเท้ายังวางอยู่ที่เดิม แต่จะยกส้นเท้าแทน หรือวางส้นเท้าก็ได้

3. ลักษณะของการใช้ลำตัว ผู้วิจัยได้แยกลักษณะการใช้ลำตัวที่พบในการแสดงทั้งหมดออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะของการนั่ง การนอนและการใช้ลำตัว ซึ่งลักษณะของการใช้ลำตัวจะเป็นการเคลื่อนไหวตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงเท้า

3.1 ลักษณะของการนั่ง จากตารางจะพบลักษณะในการนั่งถึง 17 ลักษณะ เช่น ลักษณะการนั่งตั้งเข่า จะยกเข่าข้างใดข้างหนึ่งตั้งฉาก ขาอีกข้างหนึ่งจะพับลงไปราบกับพื้น ผู้แสดงอาจจะยกกันขึ้นหรือนั่งบนส้นเท้าอีกข้าง จะไม่มีการเคลื่อนไหวที่จะเป็นการนั่งอยู่กับที่ แล้วมีการเคลื่อนไหวจากอวัยวะส่วนอื่นแทน เช่น มือ แขน ในการนั่งหนึ่งครั้งจะเปลี่ยนท่ารำของมือได้หลายท่า โดยไม่มีการเคลื่อนไหว นอกจากการนั่งแบบตั้งเข่า การนั่งคุกเข่าและนั่งบนส้นเท้า การนั่งคุกเข่าจะไม่มีการนั่งทับส้นเท้า แต่จะใช้เข่าทั้งสองวางลงที่พื้นหรือตั้งส้นเท้าและยกกันขึ้น ส่วนการนั่งบนส้นเท้าลักษณะจะคล้ายกับการการนั่งคุกเข่า ต่างตรงที่จะเอากันนั่งทับบนส้นเท้าอีกที จะมีลักษณะการนั่งอีกลักษณะหนึ่งที่พบคือ การหมอบ จะเป็นการนั่งบนส้นเท้าโดยให้ส้นเท้าวางราบกับพื้น จะมีการก้มตัวและก้มศีรษะลงกับพื้น การหมอบจะไม่มีการเคลื่อนไหว ผู้แสดงจะอยู่นิ่งกับที่ จะพบการหมอบในบางช่วงของการแสดงเท่านั้น เช่น จะใช้เมื่อเป็นการเปิดตัวในช่วงเริ่มต้นของการแสดงหรือช่วงสุดท้ายของการแสดงเป็นตอนจบ หรือในการแสดงบางชุดท่าหมอบก็จะหมายถึงการนอนของสัตว์ การนั่งบางลักษณะก็จะพบในการแสดงบางชุดเท่านั้น ซึ่งไม่พบในการแสดงชุดอื่นๆ เช่น การนั่งแยกเท้า แล้วเหยียดเท้าทั้งสองข้างตั้ง และการนั่งเหยียดเท้าไปข้างไม่แยกขาจะพบในการแสดงชุด ปลิดวิญญาณ (ปีพ.ศ. 2541) การนั่งพับเพียบแต่เหยียดเท้าไปข้างหลังก็จะพบในการแสดงชุด ทวนน้ำ (ปีพ.ศ. 2534) ซึ่งการนั่งทั้ง 3 ลักษณะเป็นท่าที่นั่งที่ผู้สร้างสรรค์ออกแบบเพื่อความเหมาะสมกับการแสดงนั้นๆ

3.2 ลักษณะของการนอน ในผลงานการสร้างสรรค์โครงการปริญญา

นิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ จะพบท่ารำในรูปแบบของการนอนเพียง 7 ลักษณะ ลักษณะการนอนที่พบมากจะเป็นการนอนหงาย การนอนหงายที่พบมีลักษณะทั้งที่เป็นการนอนของคนและสัตว์ ซึ่งถ้าเป็นลักษณะการนอนของคนจะนอนราบกับพื้น โดยอาจสื่อหมายถึง การตาย หรือร่างที่ไร้วิญญาณ ตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ เช่นการแสดงชุด อารมณ์กับความตาย (ปี พ.ศ. 2536) การแสดงชุดเวลา (ปี พ.ศ. 2539) การแสดงชุด ลมหายใจสุดท้าย (ปี พ.ศ. 2540) การแสดงชุด ปลิดวิญญาณ (ปี พ.ศ. 2541) เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นลักษณะการนอนของคนแล้ว ในชุดพิพาร

(ปี พ.ศ. 2539) ผู้สร้างสรรค์ได้สื่อความหมายของการนอนหงายเป็นการนอนตามพฤติกรรมของแมว แต่การนอนหงายของแมวที่ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบทำให้ จะไม่ได้นอนราบกับพื้นจะมีการงอเข่าและแขนเพิ่มขึ้น มีการนอนอีกลักษณะหนึ่งที่มีการเคลื่อนที่ไปพร้อมกันด้วยคือ การคลาน เป็นคว่าหน้า ลำตัววางราบกับพื้น แต่จะมีการเคลื่อนที่ไม่ได้เป็นการนอนคว่าหน้าเพียงอย่างเดียว ลักษณะของการนอนกอดเข่า ซึ่งจะพบในการแสดงชุด ศรีธนาบุชาลัย (ปี พ.ศ. 2539) ลักษณะการนอนกอดเข่าจะคล้ายกับการนอนตะแคงแต่จะงอเข่าชิดลำตัว แล้วใช้มือโอบเข่าไว้ซึ่งการนอนทั้ง 2 แบบผู้สร้างสรรค์ออกแบบมาสำหรับใช้ในการแสดงชุดของตนเท่านั้น

3.3 ลักษณะของการใช้ลำตัว จะเป็นการใช้ลำตัวตั้งแต่ศีรษะลงมาถึง

เท้า เช่น การโน้มตัว การงอตัว การย่อเข่า การย่อเข่า การใช้ลำตัวในผลงานโครงการปริญญาโทนิพนธ์จะนำมาใช้กับอวัยวะส่วนอื่นๆ เช่น แขน มือ เท้า หรืออาจจะเป็นการใช้ลำตัวเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้นำมารวมกับอวัยวะส่วนอื่นก็ได้ การใช้ลำตัวอีกประเภทหนึ่งที่พบและผู้วิจัยจัดอยู่ในในลักษณะของการใช้ลำตัวคือ การตีลังกาและการขึ้นลอย ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะจะใช้อวัยวะทุกส่วนโดยจะใช้มือเข้ามาช่วยในการทรงตัวและเป็นสิ่งให้เคลื่อนที่ สำหรับการขึ้นลอยจะเป็นลักษณะของการต่อตัวขึ้นไป จะมีทั้งการโน้มตัว การก้มศีรษะ การย่อเข่ารวมกัน ผู้วิจัยใช้คำว่า การขึ้นลอย เพราะลักษณะของการต่อตัวในผลงานหลายชุดที่มีการต่อตัว จะมีลักษณะคล้ายกับการต่อตัวทางนาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีศัพท์เรียกว่า การขึ้นลอย และเป็นการต่อตัวจะมีทั้งการต่อตัวแบบ 2 คนและต่อตัวในลักษณะเป็นกลุ่มมากกว่า 2 คนขึ้นไป ลักษณะของการต่อตัวของในงานทั้ง 2 ประเภทจะยึดหลักการขึ้นลอยในนาฏศิลป์ไทย โดยอาจดัดแปลงเพื่อความเหมาะสม ความสวยงามตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์เองได้

จากตารางแจกแจงความถี่ของการใช้ท่ารำแต่ละประเภทจะเห็นว่า ในผลงาน 1 ชุดมีการใช้ท่ารำที่ต่างกันออกไป ซึ่งบางประเภทจะมีการใช้จีบ วง มากเป็นพิเศษ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของผลงานที่ผู้สร้างสรรค์กำหนดออกมาว่าให้มีการใช้ท่ารำในส่วนใดมากน้อยเพียงใด ในหนึ่งท่ารำของการแสดงแต่ละชุดนั้นก็จะเป็นประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีทั้งการตั้งวง จีบ ขา ลำตัว ซึ่งแต่ละท่าที่นำมารวมกันผู้สร้างสรรค์สามารถประยุกต์ให้ต่างจากท่ารำในนาฏศิลป์ไทยได้ เช่น มือท่าท่า นภาพร ส่วนชายกในลักษณะของนาฏศิลป์ตะวันตก อาจยกขาเตะไปด้านหลังปลายเท้าเหยียดตรง หรือ ท่าท่าสอดสร้อยประยุกต์ โดยตั้งวงให้สูงกว่าศีรษะ ช่วงขาจะฉีกขาออกวางราบกับพื้น แล้วโน้มตัวไปทางใดทางหนึ่ง ท่ารำเหล่านี้ผู้สร้างสรรค์อาจไม่กำหนดเป็นชื่อท่าขึ้นมาเหมือนอย่างท่ารำของนาฏศิลป์ไทย แต่เป็นท่าในลักษณะของการตีความหมายจากแนวคิดจากเนื้อร้อง เช่น จากเนื้อร้องคำว่า "ระบำหญ้า " ผู้สร้างสรรค์ก็จะใช้การจีบชูขึ้นเหนือศีรษะ ให้

หลังมือชนกัน แล้วกระดกเท้าไปข้างหลัง (ดูภาพที่ 5) หรือทำท่าในลักษณะของการตั้งวงหน้า สองมือระดับปาก ยกเท้าขึ้นตั้งฉาก ลำตัวตรง ผู้สร้างสรรค์ก็จะสื่อความหมายถึง จิตวิญญาณ เริ่มถูกครอบงำจิตใจได้และเริ่มชักนำสู่การฆ่าตัวตาย

ซึ่งความสัมพันธ์ในท่ารำแต่ละส่วนของร่างกายที่นำมาประกอบกันจะมีการจัดสัดส่วนของร่างกายเพื่อให้เกิดความสมดุลของท่ารำนั้นๆ ด้วยการวางตำแหน่งของมือ ขา และลำตัว โดยให้ความแตกต่างกันในเรื่องของการทำท่ารำ เช่น มือข้างหนึ่งตั้งวง อีกข้างหนึ่งจับ ขายกขึ้นตั้งฉาก ลำตัวตรง โดยผู้สร้างสรรค์ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ แต่เป็นการใช้อวัยวะแต่ละส่วนให้มีความสัมพันธ์กันมากกว่า เพราะท่ารำที่นำมาเป็นเพียงส่วนที่ทำให้ผู้ชมเข้าใจว่าท่ารำนั้นมาจากท่ารำไทย และนำมาใช้ให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่ที่ประยุกต์มาจากท่ารำของไทย ในผลงานโครงการปริญญาโทจะมีการใช้อวัยวะแต่ละส่วน มาใช้ให้เกิดความสัมพันธ์กันเป็นท่ารำขึ้นมา ผู้สร้างสรรค์จะใช้ท่ารำไทยเป็นหลัก ได้แก่ การตั้งวงลักษณะต่างๆ การจับลักษณะต่างๆ ท่าในลักษณะต่างๆ ตามแบบนาฏศิลป์ไทย มาแยกเป็นส่วนๆ แล้วนำมาประกอบขึ้นใหม่ โดยนำมาวางตามตำแหน่งต่างๆ ของร่างกาย

นอกจากนี้ยังมีท่าธรรมชาติของคนที่นำมาใช้ ลักษณะของท่าที่นำมาใช้ก็มีทั้งแขน ขา ลำตัวเช่นกัน เป็นท่าที่เกิดจากธรรมชาติของคนที่ทำท่านั้นออกมา เช่น กางแขน ชูมือ กำมือ หักข้อศอก เดิน วิ่ง นั่ง นอน เป็นต้น ซึ่งผู้สร้างสรรค์นำมาใช้ในผลงานเช่นเดียวกับท่าที่นำมาจากนาฏศิลป์ไทย โดยแต่ละส่วนก็มีความสัมพันธ์กันซึ่งสามารถจัดให้เป็นรูปทรงตามความคิด จิตนาการของผู้สร้างสรรค์เอง มีการใช้ลักษณะของมือมารวมกับท่าของนาฏศิลป์ไทย เช่น กางแขน เท้ากระดกไปด้านหลัง หรือตั้งข้อศอก ขาถีบเหลี่ยม

ภาพการจับในลักษณะต่างๆ

ภาพที่ 1 ลักษณะของจับหลังสองมือ

ผู้สร้างสรรค์ออกแบบโดยใช้มือทั้งสองข้างส่งจับไปข้างหลัง แขนตึง ผู้สร้างสรรค์ได้สื่อความหมายเป็นการเลียนแบบท่าว่ายน้ำตามธรรมชาติของปลา โดยจะให้การเคลื่อนเคลื่อนไหวของแขนในลักษณะสะบัดให้เกิดความพริ้วของแขน

ที่มา : มาลินี งามวงศ์วาน , โครงการปริญญาโท สาขาออกแบบ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534) , หน้า 36.

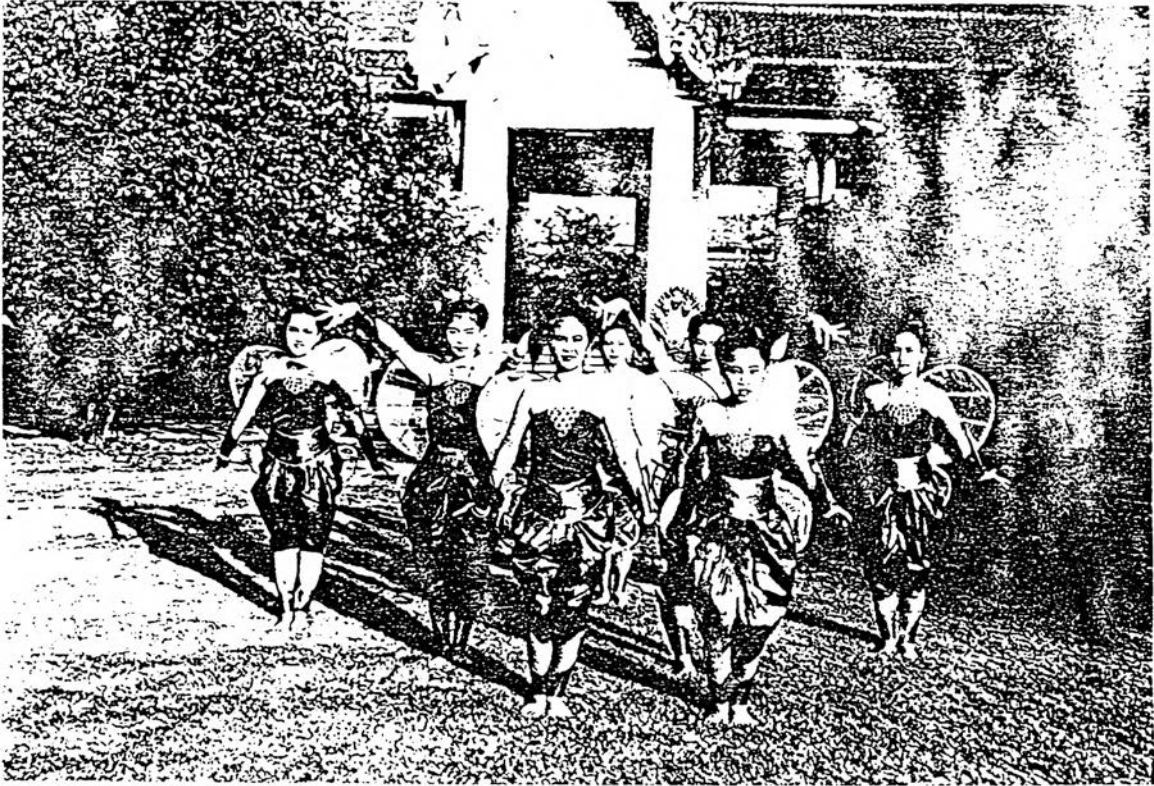

ภาพที่ 2 ลักษณะของจีบที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่

ผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ลักษณะของจีบขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยจากภาพจำลองของนางอัปสร จะใช้นิ้วหัวแม่มือจรดตะกั่วกลาง ส่วนนิ้วที่เหลือกรีดออกแต่ไม่ตึงนิ้วจะงอนิ้วเล็กน้อย

ที่มา : กรณีการ แก้วเจริญผล , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิตศึกษานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 89.

ภาพที่ 3 ลักษณะของจีบคว่ำเหนือศีรษะ

ผู้สร้างสรรค์ใช้หลักของนาฏยศิลป์มาออกแบบเป็นท่าเต้นโดยใช้จีบเลียนแบบอวัยวะของสัตว์คือขาของผึ้ง โดยจะจีบในลักษณะส่งหลังแขนตั้ง จีบคว่ำ ชูแขนขึ้นระดับศีรษะและมีการสั่นจีบเล็กน้อยเพื่อให้คล้ายกับขาที่เคลื่อนไหวของผึ้ง

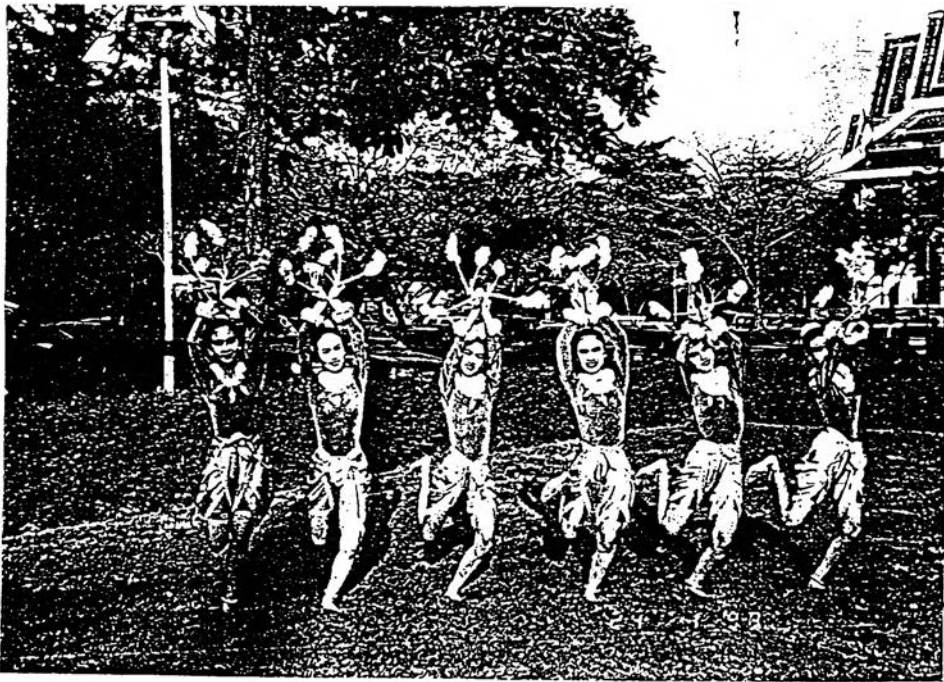
ที่มา : นวลอนงค์ ประมวล , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิตสาขานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 96.

ภาพที่ 4 ลักษณะของจีบที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบลักษณะของจีบโดยประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ จะสมมติเป็นท่าเลื้อยของพญานาค จะใช้นิ้วโป้งจรดกับนิ้วกลางและนิ้วนาง ส่วนนิ้วที่เหลือกรีดออก หักข้อมือลง

ที่มา : สายฉัตร สิงหนาท , โครงการปริญญาโท ชุดตำนานนาคนาค (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 54.

ภาพที่ 5 ลักษณะของจิบหลังมือชนกัน

เป็นลักษณะของจิบที่ใช้การวางตำแหน่งให้สูงกว่าศีรษะโดยใช้หลังมือชน เป็นประยุกต์จากท่าจิบนาฏยศิลป์ไทย ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบทำนี้เพื่อใช้ตีความความหมายของเนื้อร้องจากคำว่า “ระบำหญ้า” เป็นการสมมติให้นักแสดงเป็นดอกหญ้าโดยใช้จิบสื่อถึงใบที่พลิ้วไหว

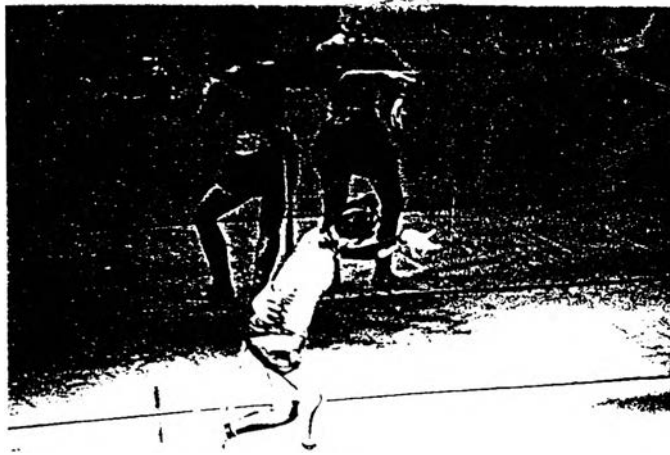
ที่มา : อมรรัตน์ สินรุชัย , โครงการปริญญาโท สาขาการประณีตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 23.

ภาพที่ 6 ลักษณะของจีบแบบอินเดีย

เป็นลักษณะจีบที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำลักษณะของนาฏยศิลป์อินเดียเข้ามาผสมผสานกับนาฏยศิลป์ไทย จะใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้เหยียดตึง และนิ้วที่เหลือกรีดออกไป ส่วนมืออีกข้างจะจีบในลักษณะคล้ายกับการจีบมือของพระพุทธรูปปางลีลาคือใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้ข่อแตะกันที่ปลายนิ้ว นิ้วที่เหลือกรีดออกไปแล้วหักข้อมือตั้งมือขึ้น

ที่มา : วรกมล เหมศรีชาติ , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 30.

ภาพที่ 7 ลักษณะของจิบล่อแก้ว

เป็นลักษณะของจิบล่อแก้วที่ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้ลักษณะของจิบมาเลียนแบบการเดินทางของแมว โดยจะ
ทำมือเป็นจิบล่อแก้ว หักข้อมือคว่ำจิบลง แทนเท้าหน้าของแมว

ที่มา : เวรดี คงสุวรรณ , โครงการปริญญาโท สาขา ชุดพิฟาร์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 107.

ภาพที่ 8 ลักษณะของจิบล่อแก้วระดับไหล่
ผู้แสดงจะตั้งวงระดับไหล่แขนงอ ทั้งสองข้าง มือจะทำท่าจิบล่อแก้ว

ที่มา : พัชรินทร์ สว่างช่วง , โครงการปริญญาโท สาขาการศึกษาศิลปะการแสดง (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 118.

ภาพที่ 9 ลักษณะของจีบแบบปางลีลา

ผู้แสดงทำท่าจีบที่เรียกว่าจีบปางลีลา ผู้สร้างสรรค์นำลักษณะจีบจากพระพุทธรูปปางลีลามาใช้ในผลงาน โดยใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้จรดแตะกัน นิ้วที่เหลือกรีดตึงนิ้ว

ที่มา : สุรียทิพย์ ตีระไศภิต , โครงการปริญญาโท สาขาการประณีตศิลป์ (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขาการประณีตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 140.

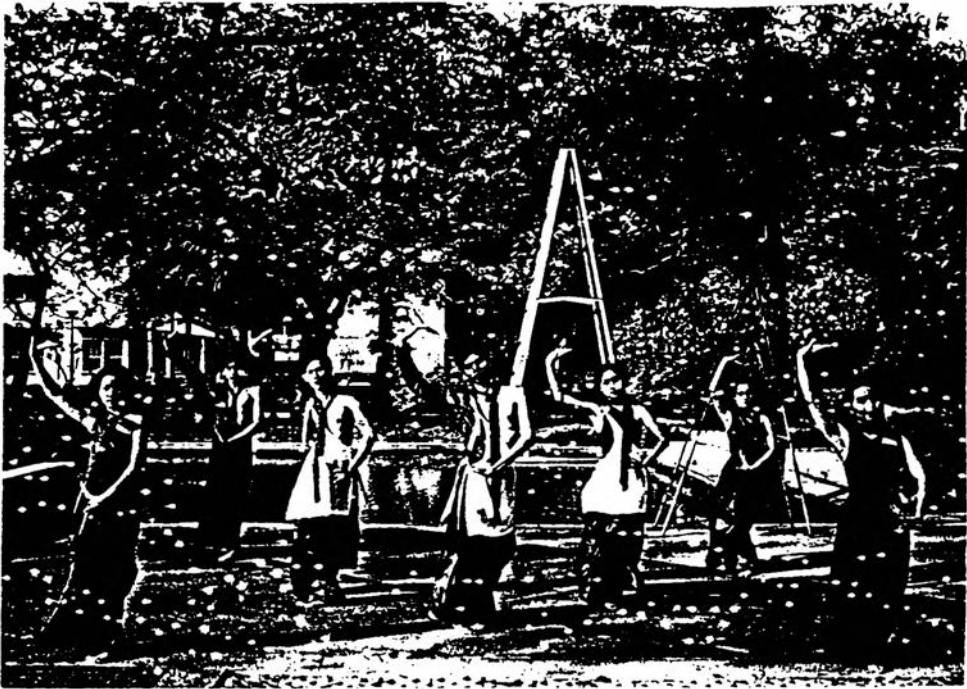

ภาพที่ 10 ลักษณะของจیبหักศอกและจیبต่ำกว่าเขา

จะเป็นจیبที่ประยุกต์จากลักษณะจیبที่มีอยู่ในนาฏยศิลป์ไทยโดยเป็นการวางจیبในระดับที่ต่ำกว่าเขา จากภาพจیبจะอยู่ที่ระดับแข้งของผู้แสดง และจیبอีกข้าง จะจیبและหักข้อศอกเข้าหาตัว

ที่มา : สนั่น สุยะคำ , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิตสาขา นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 39.

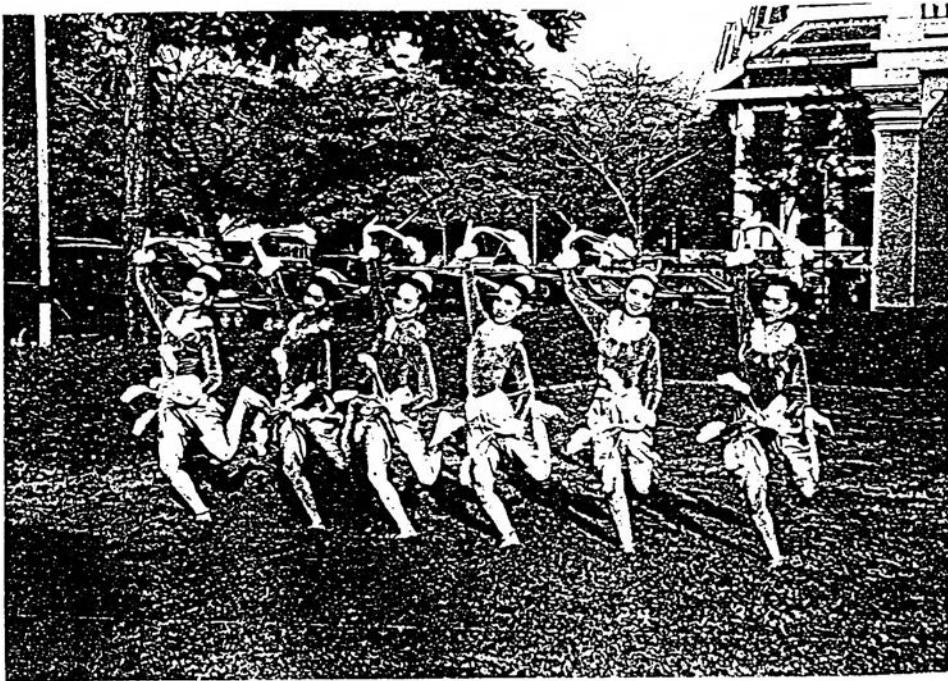
ภาพการตั้งวงในลักษณะต่างๆ

ภาพที่ 11 ลักษณะของการตั้งวงบนแขนเดียว

ผู้สร้างสรรค์ใช้ทำนาฏศิลป์ไทยมาออกแบบเป็นท่าเต้น โดยเพิ่มระดับของการตั้งวงให้สูงกว่าระดับศรีษะ

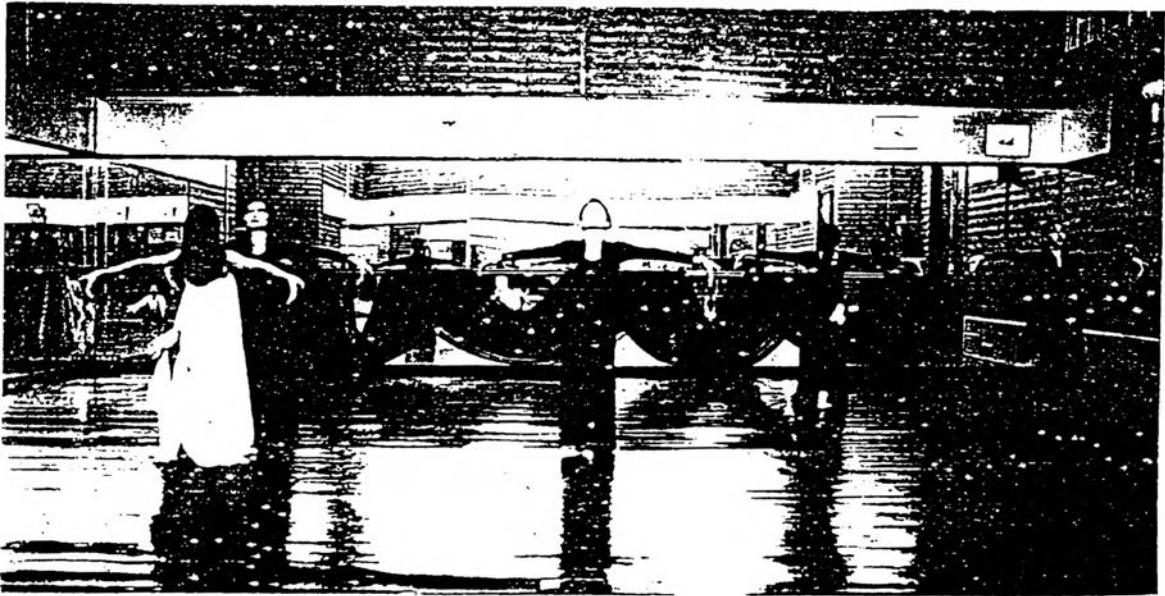
ที่มา : ยุทธนา ปรีเปรม , โครงการปริญญาโทขั้นต้นผลิตวิญญาน (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 56.

ภาพที่ 12 ลักษณะของการตั้งวงบนเหนือศรีษะ

เป็นการตั้งวงในลักษณะของทำนาฏยศิลป์ไทยแต่เพิ่มระดับของการตั้งวงให้สูงเหนือกว่าศรีษะ ผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ท่ารำเพื่อประกอบในบทร้องท่อนที่ว่า “ระรินพ่อนระบำอยู่รายเรียง” เป็นการตีบทตามเนื้อร้อง

ที่มา : อมรรัตน์ สิ้นสุชัย , โครงการปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 27.

ภาพที่ 13 ลักษณะของการตั้งวงหยายแขนตั้งระดับไหล่

เป็นการตั้งวงที่ประยุกต์จากท่าของนาฏศิลป์ไทยโดยเป็นการตั้งวงคว่ำแขนตั้ง ผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์โดยนำมาผสมกับนาฏศิลป์ตะวันตก โดยมีการเงยหน้าขึ้นไป และใช้การกระดกเท้าแบบนาฏศิลป์ไทย

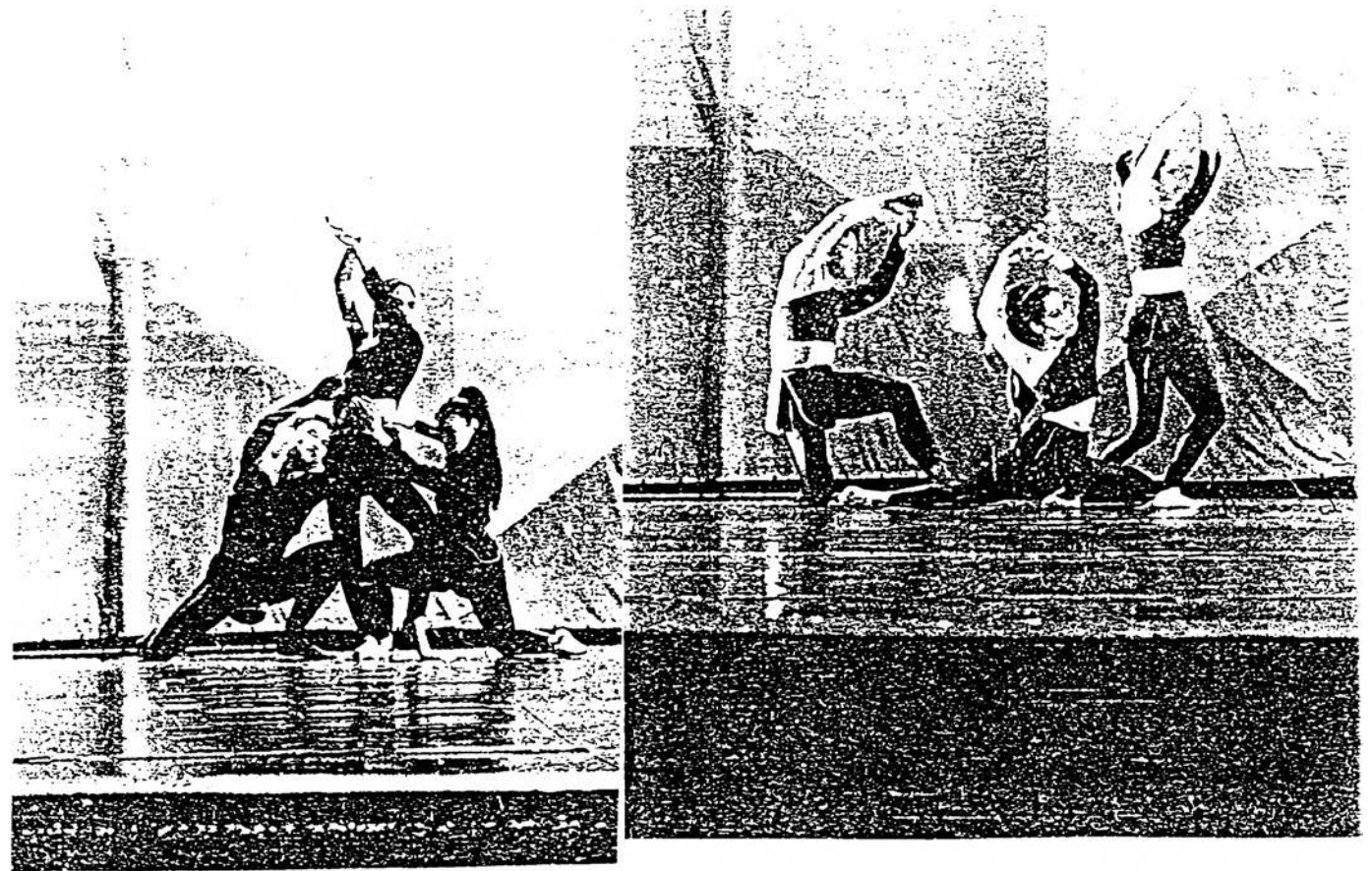
ที่มา : สิริพร หนูทอง , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 41.

ภาพที่ 14 ลักษณะของการตั้งวงและวงหางยแขนตั้งระดับไหล่

จะเป็นลักษณะของท่ารำไทยที่นำมาใช้ในรูปแบบของงานที่ผสมกับนาฏศิลป์ตะวันตก จากรูปมือทั้งสองข้างเป็นลักษณะของวงคว่ำและวงหางย คล้ายกับท่ารำสายในนาฏศิลป์ไทย ลำตัวตรงย่อเข่าเล็กน้อยและกระดกเท้าหลัง

ที่มา : วิลาวัลย์ พรหมขำ , โครงการปริญญาโท สาขาการศึกษานาฏศิลป์ไทย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537) , หน้า 58.

ภาพที่ 15 ลักษณะของการใช้มือทำท่างูจก

ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์ทำขึ้นมาใหม่โดยเลียนแบบกิริยาของงู จะใช้มือทั้งสองประสานกัน คอว่ามือ แล้วชูเหนือศีรษะ เรียกว่า ท่างู ท่าเลื้อย ท่าจก และนั่งพับเพียบเหยียดขาในลักษณะคล้ายตัว S

ที่มา : เสาวลักษณ์ พงษ์ทองคำ , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537) , หน้า 79.

ภาพที่ 16 ลักษณะของการใช้มือทำท่าหักข้อศอก

เป็นการผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตก โดยปฏิบัติในลักษณะของจีบระดับ ชายพก จีบส่งหลัง และการทำท่าของมือโดยมือข้างหนึ่งเหยียดแขนตั้งไปข้างหน้าส่วนอีกข้างหักข้อศอกพับแขนเข้าหาตัว ส่วนขาจะยืนโดยย่อเข้าเป็นเหลี่ยมขา

ที่มา : ทิฆัมพร ชมพูทิพย์ . โครงการปริญญาโท สาขา ชุด Mars (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 48.

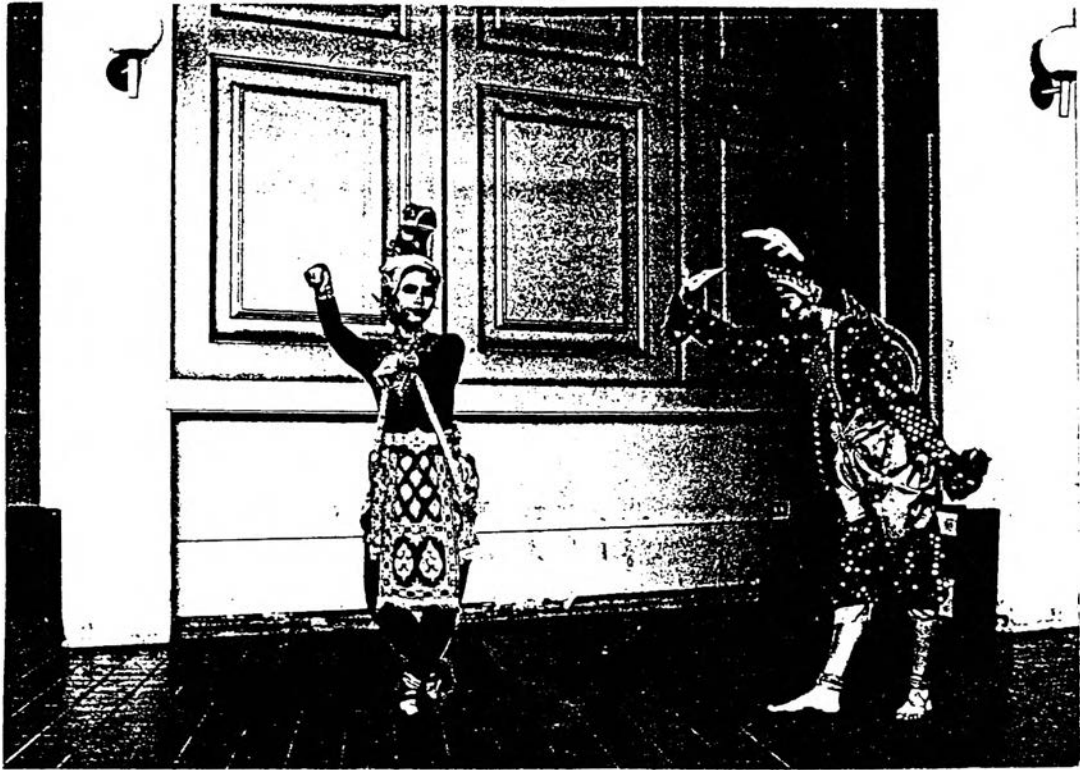

ภาพที่ 17 ลักษณะของการใช้มือทำท่ากางแขน

เป็นลักษณะของแขนที่เหยียดตรงทั้ง 2 ข้าง และเคลื่อนที่โดยสลับขึ้นลงในทิศทางตรงกันข้าม เป็นจังหวะขึ้นลงคล้ายกับการเดินของเข็มนาฬิกา

ที่มา : รวิกา ก้ววงศ์ , โครงการปริญญาโท สาขาวิชามนุษย์เครื่องจักร (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 114.

ภาพที่ 18 ลักษณะการใช้มือทำท่ากำมือเลียนแบบสัตว์

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบมือในลักษณะของการเลียนแบบท่าสัตว์ โดยกำมือหลวมๆ คล้ายกับเท้าของม้า และได้ประดิษฐ์ท่าของมังกรโดยใช้ท่าในนาฏยศิลป์ไทยในส่วนของ การตั้งวงและจับมาเลียนแบบ การเคลื่อนไหวของมังกร

ที่มา : รัชดาพร สุคติ , โครงการปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ไทย (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 96.

ภาพที่ 19 ลักษณะของการใช้มือทำท่าลักษณะของท่าต่อสู้

เป็นลักษณะของที่นำมาจากศิลปะการต่อสู้คือการชกมวย การตบมะผาบของทางภาคเหนือ ผู้สร้างสรรคจะนำแม่ท่าเหล่านั้นมาสร้างสรรคเป็นท่าขึ้นมาใหม่ โดยให้นักแสดงทำท่าทางของการต่อสู้ มีการกำหมัด ในลักษณะของมวยไทย การย่อตัว ของคู่ต่อสู้ที่นำมาจากการตบมะผาบ และนำท่าจากนาฏยศิลป์ไทยมาผสมผสาน จากภาพจะเห็นว่ามีการกระดกเท้า ไขว้เท้า และนั่งกระดกเท้า โดยให้นักแสดงแต่ละคนค้างท่านี้ในท่าที่ต่างกัน

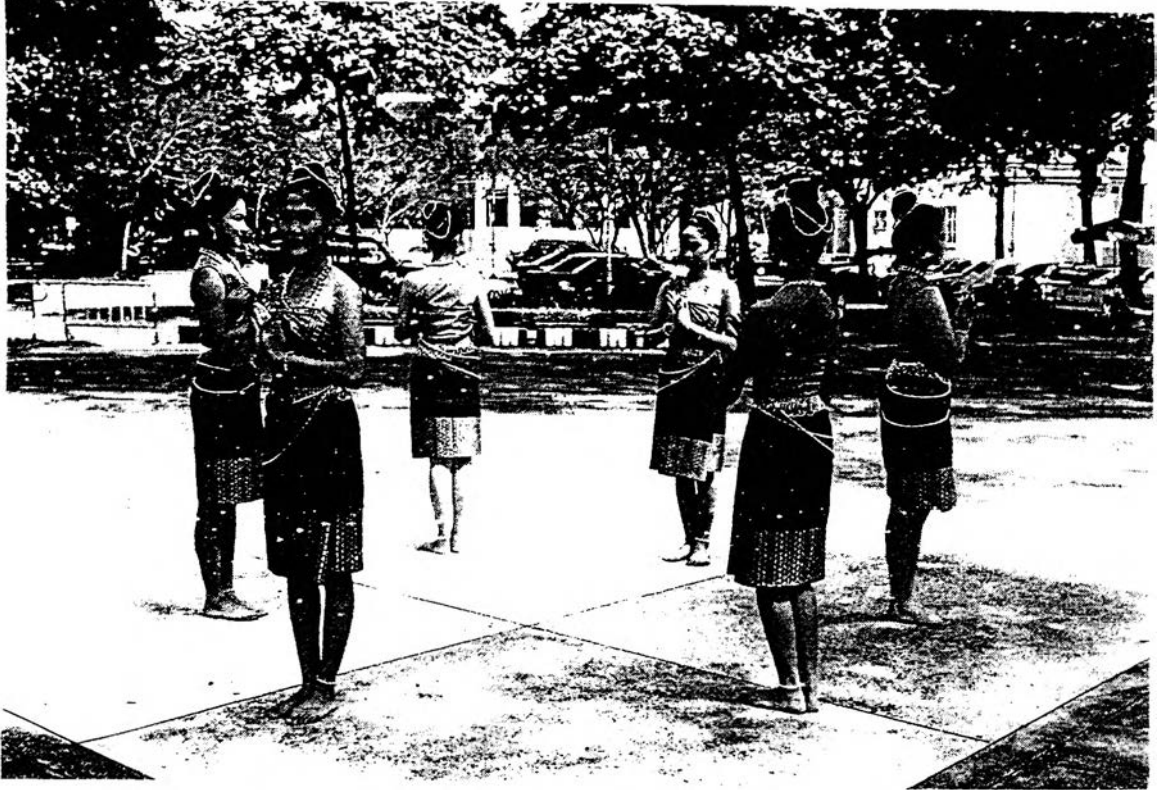
ที่มา : จารักษ์ ชื่นนิยม , โครงการปริญญาโท สาขาการตบมะผาบปราบอินทร์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 60.

ภาพที่ 20 ลักษณะการใช้มือทำท่าเคลื่อนไหวแบบภาพวาดจากผนังถ้ำ

ในลักษณะนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบท่าทางการเดินมาจากภาพลายเส้นที่พบบนผนังถ้ำ และนำมาประดิษฐ์เป็นท่าทางออกมาโดยให้นักแสดงยกแขนและยืนตามลักษณะของภาพที่พบ จะเห็นว่าผู้สร้างสรรค์จะเน้นลักษณะของมือและขาให้ใกล้เคียงกับภาพที่ศึกษาไว้มากที่สุด โดยไม่ได้นำเอาท่ารำจากนาฏยศิลป์ไทยมาเป็นหลักในการออกแบบผลงานชุดนี้

ที่มา : ปิ่นเกศ วัชรปาน , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 58.

ภาพที่ 21 ลักษณะของการใช้มือทำท่าไหว้

เป็นการใช้มือในลักษณะของท่าธรรมชาติของมือในลักษณะของการไหว้ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้นำมาใช้ในผลงาน

ที่มา : นีรนุช เหลือสมัย , โครงการปริญญาโท ชุดเรียงรำกำฟ้า (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 59.

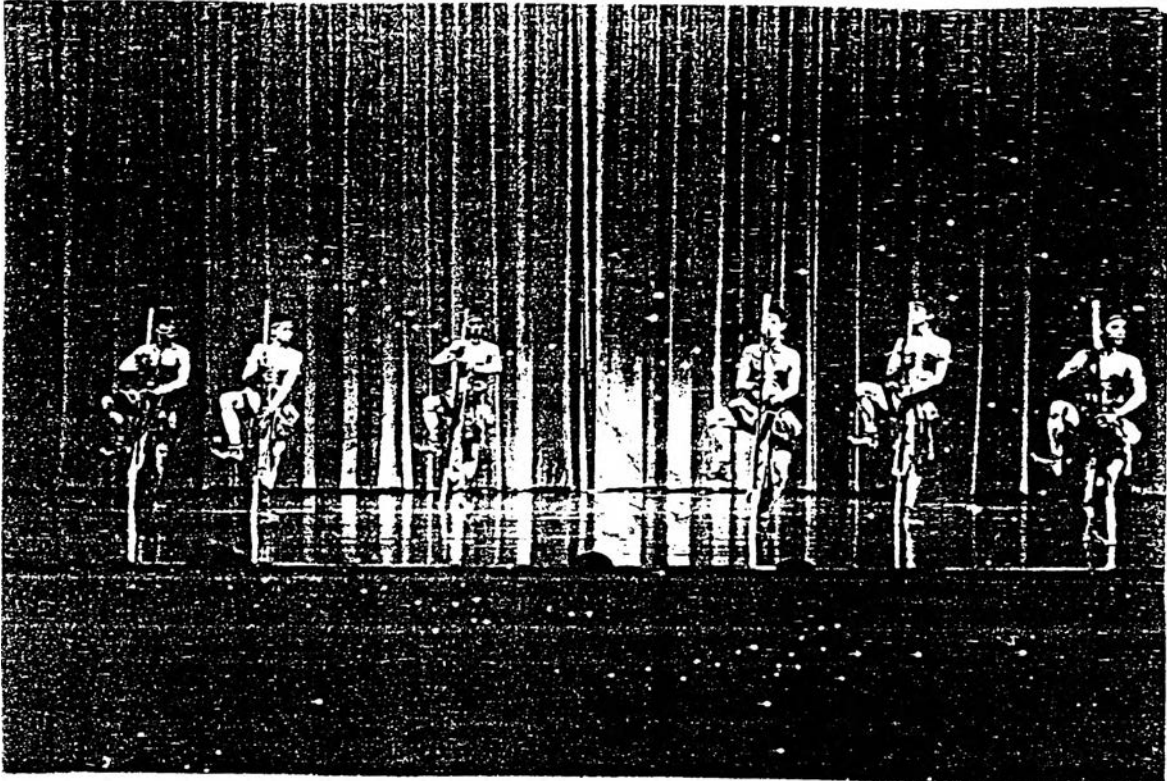

ภาพที่ 22 ลักษณะของการใช้มือทำท่าวาดดาบลง

ผู้แสดงใช้อุปกรณ์คือดาบมาใช้ประกอบการแสดง และท่ารำของการถือดาบส่วนหนึ่งผู้สร้างสรรคดีได้นำมาจากการแสดงดั้งเดิม และบางส่วนก็ได้นำมาปรับปรุง และผู้วิจัยก็ได้เรียกลักษณะของท่าจากการแสดงของผู้แสดง

ที่มา :ภัณฑรพร นวลสุทธิ, โครงการปริญญาโท สาขา ดุสิตพนา (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537) , หน้า 46.

ภาพลักษณะของการขาและลำตัว

ภาพที่ 23 ลักษณะของขาโดยท่าทำยกขา

ในการแสดงชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาการเต้นโขนมาผสมผสานกับการใช้อาวุธคือ พลอง นักแสดงจะมีการยกขาสูงในลักษณะของการเต้นแบบโขน และการกระหว่งขาลงเช่นเดียวกับการเต้นโขน

ที่มา : อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ , โครงการปริณยานิพนธ์ ชุดพลอง (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 50.

ภาพที่ 24 ลักษณะของขาโดยทำท่ายกขา

การแสดงชุดนี้มีทั้งการนำทำนางยุคศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตกเข้ามาผสมผสานกัน จากภาพจะเป็นการยืนโดยยกขาข้างหนึ่งขึ้นระดับเข่าให้ปลายเท้าเหยียดตรง และกางมือทั้งสองข้างออก ลำตัวตรงคล้ายกับการเต้นบัลเลต์ ในนาฏศิลป์สากล

ที่มา : กิตติกร วัฒนะสุต . โครงการปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ ชุดเอกศตวรรษ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 108.

ภาพที่ 25 ลักษณะของการโค้งขา

ผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาภาพลายเส้นมาประดิษฐ์เป็นท่าเต้น โดยศึกษาจากภาพและให้นักแสดงทำท่าออกมา มากกว่าจะใช้ท่าทางจากนาฏศิลป์ไทย จากภาพผู้แสดงใช้ลักษณะของการโค้งขา และเอียงลำตัวไปด้านใดด้านหนึ่งตามภาพและจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

ที่มา : ปิ่นเกศ วัชรเกศ , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปวัฒนธรรมศึกษา (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 59-60.

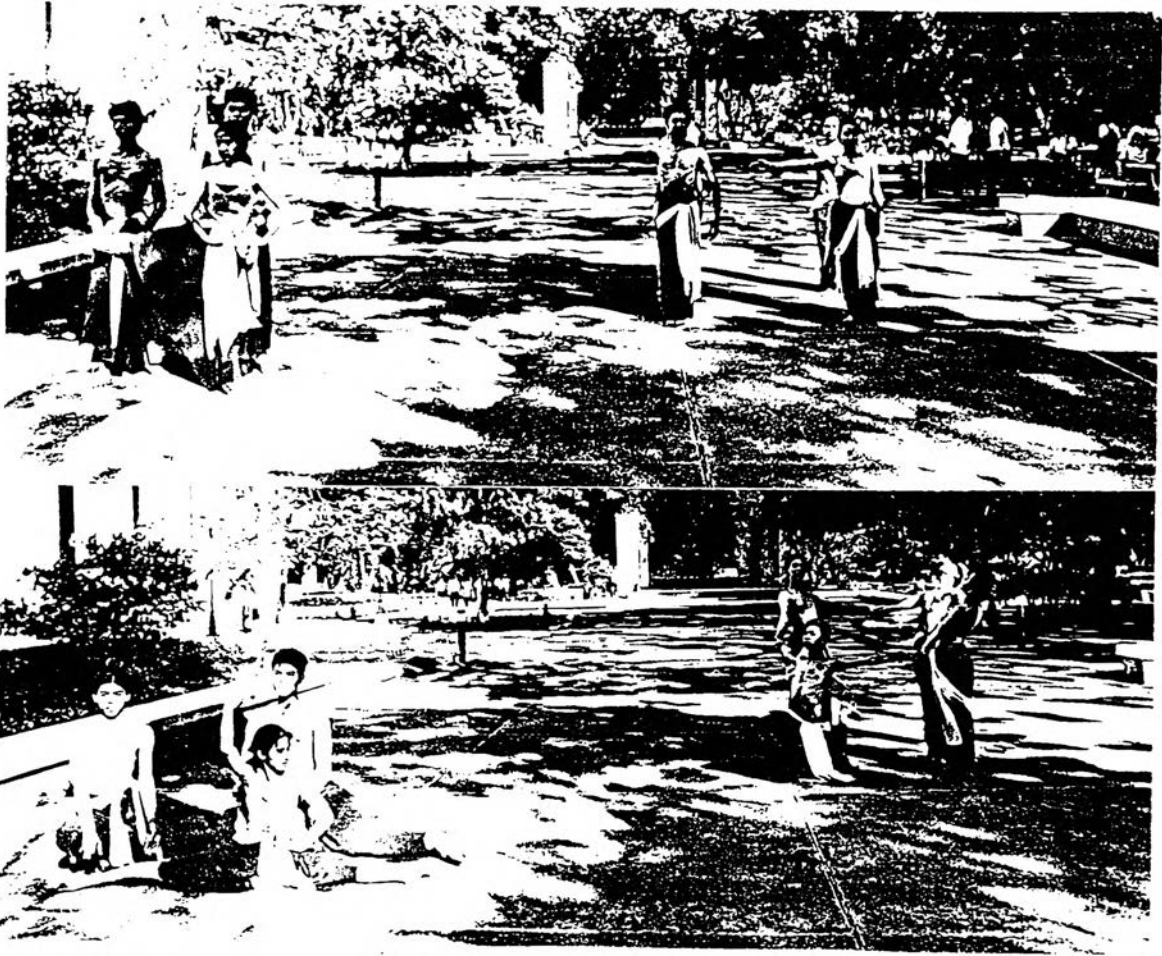

ภาพที่ 26 ลักษณะของขาและลำตัว

ในลักษณะนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตก จะเห็นว่ามี การก้มตัวลงขนานกับพื้นและยกขาขนานกับพื้นให้ปลายเหยียดตรง ส่วนมือจะมีการทำท่าจับส่ง หลัง ในลักษณะของทำนาฏศิลป์ไทย ดังรูป

ที่มา : สนั่น สุยะคำ , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539 , หน้า 41.

ภาพที่ 27 ลักษณะของขาและลำตัว

จากภาพจะเห็นว่ามีการทำท่าของนักแสดงหญิงที่ใช้ทั้งลักษณะของท่านาฏยศิลป์ไทยคือ มือทั้งสองจับอยู่ระดับชายพกและยกขาให้ปลายเท้าเหยียดตรงในลักษณะของนาฏยศิลป์สากล กับภาพต่อไปผู้แสดงจะฉีกขาออกราบกับพื้น และมือข้างหนึ่งจะตั้งวง ส่วนมืออีกข้างจะจับที่ชายพก ดังรูป

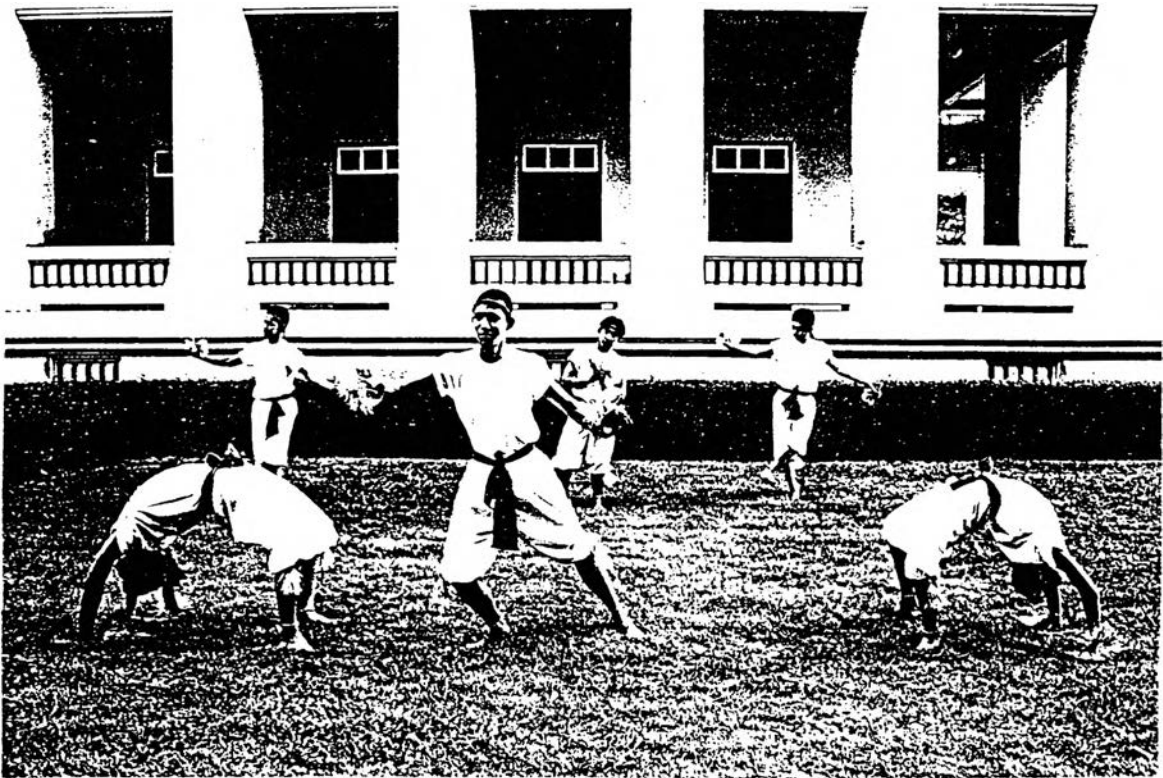
ที่มา : ชติ่มพร ชมภูทิพย์ , โครงการปริญญาโท สาขา ดุริยางคศิลป์ (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 49.

ภาพที่ 28 ลักษณะของการโน้มตัวไปข้างหลัง

จากภาพผู้สร้างสรรค์ได้นำเอานาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานเข้ามาปรับให้มีความแปลกออกไปโดยมีการโน้มตัวไปข้างหลังให้มากกว่าเดิมที่เคยปฏิบัติในท่าของนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน

ที่มา : พีรพงศ์ เสนุไสย , โครงการปริญญาโท ชุติพนิตแห่งลำของ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิตสาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536) , หน้า 244.

ภาพที่ 29 ลักษณะลำตัวท่าทำสะพานโค้ง

จากภาพผู้สร้างสรรค์มีการทำท่าที่เรียกว่า "สะพานโค้ง" ซึ่งในนาฏศิลป์ไทยจะเป็นท่าในการฝึกหัดการแสดงโขนลิงเบื้องต้น ที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาประยุกต์ใช้ในผลงานเป็นการแสดงความสามารถของตัวนักแสดง

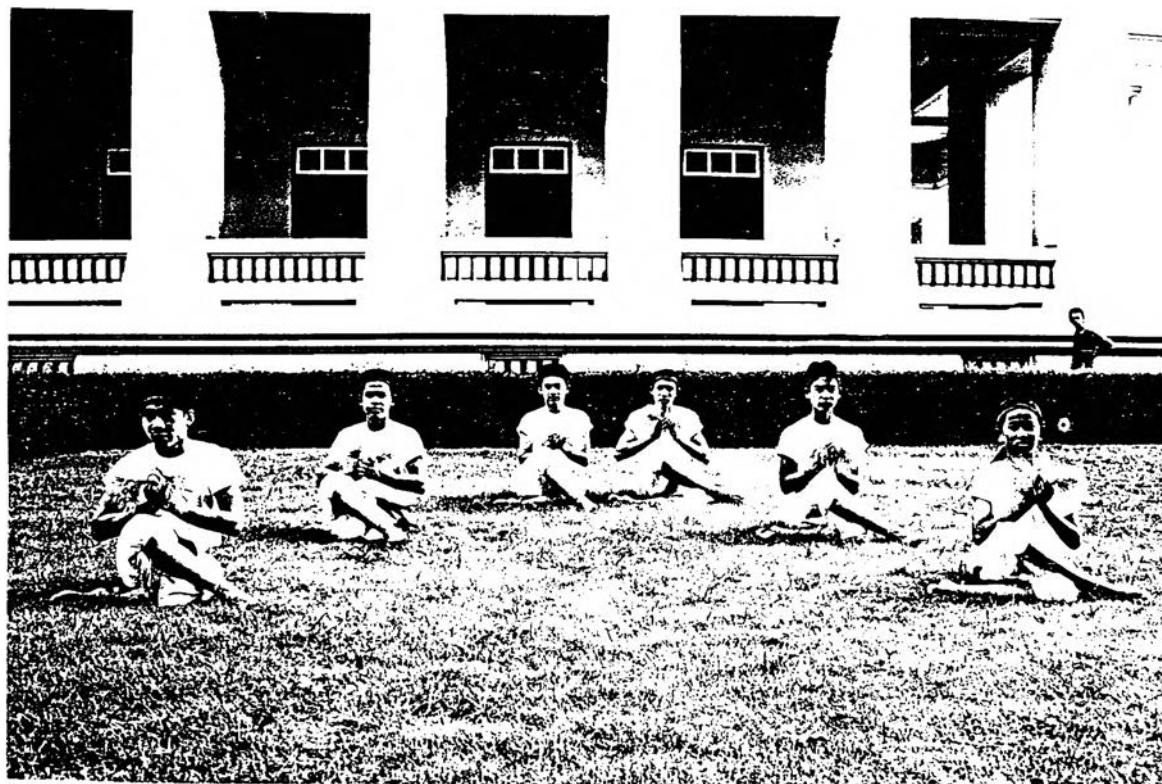
ที่มา : สริน สุขสมบุญ , โครงการปริญญาโท สาขา ดุริยางคศิลป์ (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 21.

ภาพที่ 30 ลักษณะของการโน้มตัวไปข้างหน้า

ผู้แสดงจะโน้มตัวไปข้างไปหน้าพร้อมกับยกมือขึ้นไปข้างหน้า ส่วนขาจะยกขนานกับพื้น

ที่มา : กิตติกร วัฒนะสุด , โครงการปริญญาโท สาขาการศึกษาศิลปะการแสดง (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 128.

ภาพที่ 31 ลักษณะของการนั่ง

จะเป็นท่าธรรมชาติของคนโดยจะนั่งในลักษณะของนั่งขัดสมาธิจะไขว้ขาให้เสมอกัน

ที่มา : สริน สุขสมบุญ , โครงการปริญญาโท สาขา ชุติธรรมศึกษา (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 15.

ภาพที่ 32 ลักษณะของการนอนหงาย

เป็นลักษณะของการนอนตามธรรมชาติ ในลักษณะของการนอนหงาย ผู้สร้างสรรค์นำมาใช้เป็นท่าสำหรับผลงานในลักษณะของนาฏยศิลป์ร่วมสมัย

ที่มา : มิ่งมงคล หวังในธรรม , โครงการปริญญาโท สาขา นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 65.

ภาพที่ 33 ลักษณะของการนอนตะแคง

เป็นลักษณะของการนอนอีกลักษณะหนึ่ง คือเป็นการนอนตะแคง ผู้แสดงจะนอนตะแคงไปด้านใดด้านหนึ่งและจะเหยียดแขนวางราบไปกับพื้นดังรูป

ที่มา : วิลาวลัย พรหมขำ , โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุดอารมณ์กับความตาย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิตศึกษานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537) , หน้า 60.

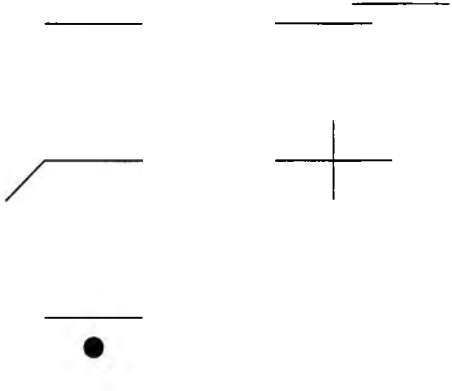
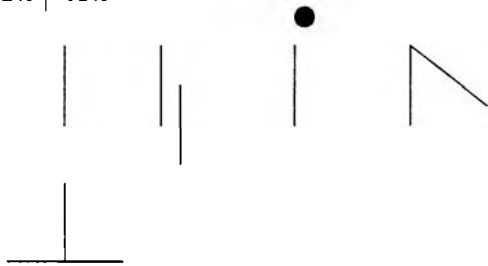
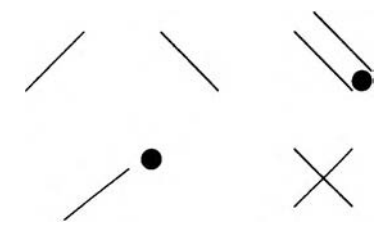
3.3.2 รูปแบบของการตั้งแถวและการแปรแถว (Form Pattern)

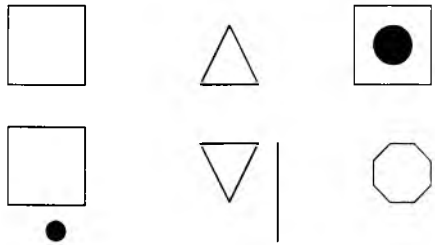
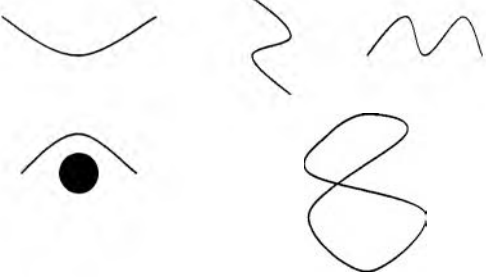
รูปแบบของแถวและการแปรแถวจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวของนักแสดงไปในทิศทางต่างๆ มีการจัดรูปแบบขบวนในลักษณะต่างๆ มากมาย ทำให้การแสดงมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น รูปแบบของการแปรแถวขึ้นอยู่กับจำนวนของนักแสดง ขนาดของเวที ลักษณะของท่ารำที่ใช้ ในการคิดรูปแบบการแปรแถวโดยมากแล้วจะมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับการแสดง และในลักษณะของแถวบางรูปแบบก็อาจสื่อแทนท่ารำได้ และในแต่ละรูปแบบก็จะมี การเคลื่อนไหวที่ (Movement) อยู่หรือในแถวด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า แถวอาจเกิดจากการเคลื่อนที่มารวมกันเกิดเป็นรูปแบบของแถว ซึ่งในผลงานโครงการปริญญาโท ผู้วิจัยได้แบ่ง ออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. รูปแบบของการตั้งแถว
2. การแปรแถว

1. รูปแบบของการตั้งแถวที่ผู้สร้างสรรค์ออกแบบขึ้นมา นั้น จะเป็นลักษณะของภาพนิ่งในรูปทรงต่าง ๆ ตามลักษณะของรูปทรงเรขาคณิต ที่มีทั้งรูปทรงที่ง่าย ๆ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เส้นตรง เส้นนอน จนถึงรูปทรงที่ซับซ้อน เป็นลักษณะของการนำรูปทรงต่างๆ มารวมกัน เช่น วงกลมซ้อนกัน 2 วง วงกลมในรูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยมคู่ สามเหลี่ยมกับเส้นตรง เป็นต้น (ดูภาพจากตารางแสดงการแจกแจงการแปรแถว) ในผลงานจะพบรูปแบบของแถวอยู่หลายแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาและแจกแจงออกมาได้เป็นจำนวน 104 แบบ แต่ละลักษณะก็จะมีรูปแบบของแถวตั้ง แต่แบบที่ง่ายไปจนถึงรูปแบบที่ซับซ้อน โดยใช้รูปทรงของเรขาคณิตเป็นมาออกแบบเป็นรูปแบบของแถวในลักษณะต่างๆ ผู้สร้างสรรค์ผลงานแต่ละชุดได้นำรูปแบบการตั้งแถวบางรูปแบบมาสื่อแทนท่ารำ หรือกล่าวได้ว่าความหมายของการตั้งแถวแต่ละแบบสามารถสื่อความหมายออกมาได้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดและรูปแบบของการแสดงของผู้สร้างสรรค์ เพราะรูปแบบการตั้งแถวอาจมีความหมายต่างกัน เช่น รูปแบบการตั้งวงกลมลักษณะวงกลม ในผลงานชุดหนึ่งอาจความหมายในลักษณะของการบวงสรวง แต่อีกชุดหนึ่งอาจมีความหมายของการรวมตัวกัน รวมกลุ่มกันของผู้แสดงก็ได้ ผู้วิจัยนำรูปแบบของการตั้งแถวในผลงานโครงการปริญญาโทที่มีความหมายต่างๆ เป็นรูปแบบที่พบในผลงานได้บอຍมาแจกแจงในรูปของตาราง ซึ่งสรุปออกมาได้ดังนี้

ลักษณะของการตั้งแถว	ความหมายของการตั้งแถว
1. ลักษณะของวงกลม เช่น 	1. ลักษณะของวงกลมหมายถึง - การรวมกลุ่ม การรวมตัว - การเคลื่อนที่เพื่อการต่อสู้ในลักษณะของการเดินเป็นวงกลม

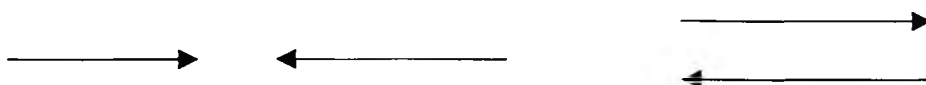
	<ul style="list-style-type: none"> - ความลับสน การแบ่งแยกกัน - ใช้ในลักษณะของมีผู้นำอยู่ตรงกลางและมีผู้ตามอยู่ภายนอก - การล้อมกรอบ หรือ การคุมขัง
<p>2. ลักษณะของแถวแนวนอน และเมื่อรวมกับรูปทรงอื่นๆ เช่น</p> 	<p>2. ลักษณะของแถวแนวนอนหมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประจันหน้า การต่อสู้หรือการรุกเข้าต่อสู้ โดยเดินขึ้นมาในลักษณะของหน้ากระดานหรือเดินสวนกัน - ลักษณะผู้นำและมีผู้ตามหรือเป็นการแสดงของผู้แสดงตัวเอกมีผู้แสดงที่เหลือเป็นฉาก - ความสนุกสนานรื่นเริง - ความขัดแย้ง - การกระจายของกลุ่มโดยมีเคลื่อนที่ไปในทิศทางที่แยกออกไป
<p>3. ลักษณะของแถวแนวตั้ง และรวมกับรูปทรงอื่นๆ เช่น</p> 	<p>3. ลักษณะของแถวแนวตั้งหมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การต่อสู้ การรุกราน ความเกรงขาม - การติดตาม หรือเป็นเงาตามตัว - พลังในการทำงาน พลังที่แข็งแกร่ง ความมั่นคงของกลุ่ม - การเดินไปข้างหน้า - ความลึกลับ การย้อนกลับ
<p>4. ลักษณะของแถวเฉียงและเมื่อรวมกับรูปทรงอื่นๆ เช่น</p> 	<p>4. ลักษณะของแถวเฉียงหมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การถ่ายทอดพลังจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง - ความเป็นผู้นำและผู้ตาม - การต่อสู้ ศักดิ์สงคราม - การกระจายแพร่ธรรม - การเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา - การไหลของสายน้ำ

<p>5. ลักษณะของรูปทรงเรขาคณิต เช่น</p> 	<p>5. ความหมายของลักษณะรูปทรงเรขาคณิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - การรวมกลุ่ม ความสามัคคี - ลักษณะของพระอาทิตย์ทรงกลด - การแผ่ศมมือออกไป - ลักษณะของความเป็นผู้นำ - การถูกคุมขัง ถูกบุชาลัยัญ บุชาสังคักดีสิทธิ
<p>6. ลักษณะของเส้นอื่นๆ เช่น</p> 	<p>6. ความหมายของเส้นต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสับสน ปัญหาที่ซับซ้อน - การเดินทาง การโคจรของดวงดาว - การบูชาสังคักดีสิทธิ - อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลง - การลื่นไหลของสายน้ำ

ยังมีรูปแบบของการตั้งแถวที่นอกเหนือจากตารางซึ่งความหมายของรูปแบบในการตั้งแถวตามตารางข้างบนนี้เป็นความหมายโดยรวม อาจมีความหมายที่สามารถกำหนดได้มากกว่านี้ขึ้นอยู่กับผลงานของผู้สร้างสรรค์ที่จะกำหนดให้รูปแบบของงานเป็นไปในรูปแบบใด เพราะการตั้งแถวนั้นไม่ได้มีความตามลักษณะของรูปทรงเสมอไป ซึ่งส่วนมากแล้วจะสัมพันธ์กับแนวคิดของผลงาน แต่ก็มีรูปทรงบางลักษณะที่อาจไม่ความหมายเป็นเพียงการตั้งแถวเพื่อให้เกิดความสวยงามโดยมากจะเป็นลักษณะที่ไม่ซับซ้อน เช่น วงกลม เส้นโค้ง เส้นเฉียง เส้นตรงแนวตั้งหรือแนวนอน โดยมากรูปทรงที่ไม่ซับซ้อนจะพบในผลงานที่มีลักษณะเช่นเดียวกับระบำในนาฏศิลป์ไทย เนื่องจากการตั้งแถวในผลงานที่มีรูปแบบของนาฏศิลป์ไทย ส่วนมากจะมีการนำท่ารำและแนวการออกแบบแถวมาจากนาฏศิลป์ไทย ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงมีความคิดที่จะให้มีการแปรแถวในลักษณะที่แปลกออกไปจากรูปแบบนาฏศิลป์ไทยที่มีอยู่ เช่น อาจนำลักษณะของเส้นตรงกับเส้นเฉียงมารวมกัน หรือนำแถววงกลมมาซ้อนในรูปสี่เหลี่ยมอีกที ซึ่งก็ไม่กำหนดตายตัวว่าจะออกมาในรูปแบบลักษณะใด และในผลงานบางชุด การแปรแถวก็ยังสื่อความหมายรวมของผลงานออกมาได้ เช่น มีการจัดแถวเป็นวงกลมและมีการตั้งวงในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับเหนือศีรษะจนถึงระดับวงล่าง ผู้สร้างสรรค์ก็จะให้ความหมายของการตั้งแถวแบบนี้เป็นลักษณะของดอกไม้

สมของผู้แสดง ทำำา เวกั ระเบบของการตั้งแแถวเมื่อเริ่มลั้ันสุดการแปรแแถวในแต่ละคร้ ักผู้วิจัได้สรุปลักษณะของการแปรแแถวจากผลงาน:โครงการปริญญานพนธ์ได้ ดังนี้

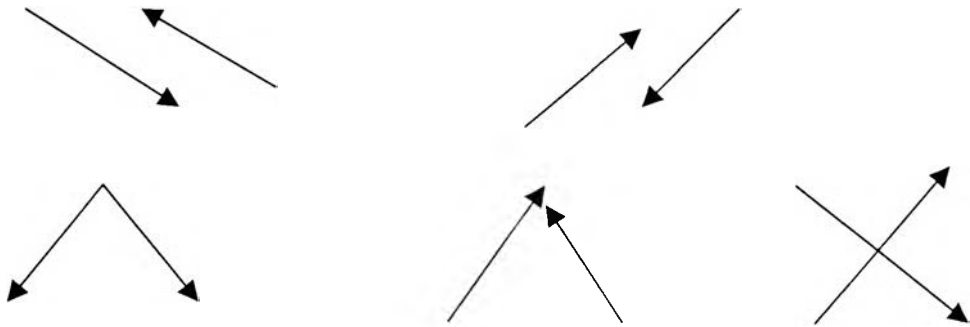
2.1 การแปรแแถวในลักษณะแนวนอน การแปรแแถวในลักษณะนี้แจะเคลื่อนที่แจะจุดหนึ่งของเวทึไปยังอีกจุดหนึ่งโดยการเคลื่อนที่ไปตามแนวนอน หรือจากจุดที่กำาหนดนั้แล้วเคลื่อนที่ไปตามแนวนอน จะพบได้หลายลักษณะเช่น เมื่อผู้แสดงรำาออกจากหลิบทั้งสองข้างของเวทึแล้วมาหยุดที่กลางเวทึ มีการตั้งระเบบแแถวในลักษณะต้งๆ หรือเคลื่อนที่แยกออกจากแแถวที่ต้งไว้ ทิศทางการเคลื่อนที่ก็แจะมีการเคลื่อนที่ไปทางซ้ายหรือทางขวา หรือเป็นการสวนทางกัน ใน การแปรแแถวลักษณะตามแนวนอนของผลงานบางชุดอาจมีการตีความหมายของการแปรแแถวใน ระเบบนี้ในลักษณะของการเดินทาง การลั้ไหล การต่อลั้ หรืออาจเป็นการแปรแแถวเพื่อเป็นการตั้งแแถวในอีกลักษณะหนึ่ง ระเบบการของการแปรแแถวจะมีลักษณะต้งนี้ เช่น

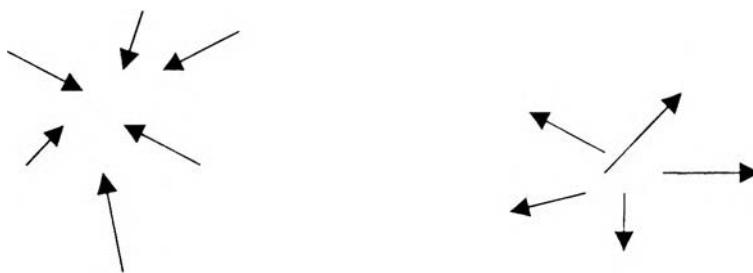
2.2 การแปรแแถวในลักษณะแนวต้ง หรือการแปรแแถวในระเบบการขั้้นลง การแปรแแถวในลักษณะนี้มีการใช้พื้นที่มาขั้้นส่วนหน้าของเวทึและด้านหลังของเวทึจนติดจากหลัง เป็นลักษณะของการพุ่งไปขั้้นหน้า หรือถอยหลังลงมา โดยมากแล้วแจะเป็นการแปรแแถวจากจุดที่กำาหนดไว้แล้ว มากกว่าแจะเป็นการเข้าออก แต่ผลงานบางชุดก็ได้มีการลักษณะการเข้าออกทาง ด้านหน้าของเวทึมาใช้ผลงานเช่นกัน การแปรแแถวในลักษณะนี้ยังสามารถสื่อความหมายของการแสดงได้เช่นกัน อาจสื่อถึงการรวมพลัง ความลั้กลับ ความขั้้นใหญ่ ในผลงานของผู้สร้างสรรค้บางชุดใช้ลักษณะของการแปรแแถวมาแทนเป็้ทำำา เช่นผลงานชุดถอยหลังลั้ันลั้ จะมีการจัดแแถวใน ลักษณะแนวต้งโดยเป็นการสมมติของลักษณะเรือโดยใช้นักแสดงเป็นฝีพาย ซึ่งสามารถสื่อให้ผู้ชม เข้าใจได้ชัดแเจน จะมีการทำำาหรือทำำาเดินไปพร้อมกับการเคลื่อนที่ขั้้นขั้้นอยู่ว่าลักษณะของการแปรแแถวที่ผู้สร้างสรรค้ต้องการจะให้เป็นไปในลักษณะของการเชื่อมไปสู่การตั้งแแถวอีกแบบหรือ เป็นการเปลี่ยนแปลงการแปรแแถวในลักษณะอื่น ระเบบของการแปรแแถวจะมีทิศทางทั้งใน ลักษณะขั้้นและลง หรือเป็นส่วนทางกันต้งรูป

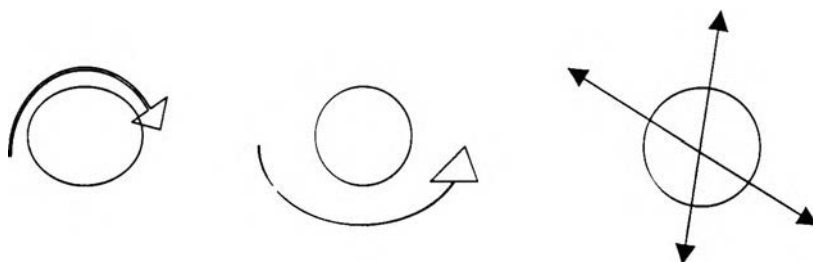
2.3 การแปรแถวในลักษณะแนวเฉียง ทิศทางการเคลื่อนที่จะสามารถกำหนดหลายจุดจากพื้นที่บนเวที การแปรแถวในลักษณะแนวเฉียงจะเริ่มจากจุดใดจุดหนึ่งบนเวทีแล้วเคลื่อนที่ไปในลักษณะเฉียง ซึ่งต่างจากสองลักษณะแรกที่จะเคลื่อนที่ในลักษณะขนานกับเวทีไม่ว่าจะเป็นแนวตั้งหรือแนวนอน แต่การเคลื่อนที่ในแนวเฉียงจะมีการทำมุม โดยใช้ความกว้างและความยาวของเวทีเป็นแกนในการทำมุม สามารถเคลื่อนที่ได้ทั้งในแนวเฉียงขึ้นหรือเฉียงลงหรือไปทางซ้ายหรือขวา การกำหนดให้มีการแปรแถวในลักษณะแนวเฉียงสามารถกำหนดเป็นจุดเข้าออกของผู้แสดงได้ ซึ่งลักษณะของนาฏศิลป์ไทยเมื่อแปรแถวในลักษณะแนวเฉียงจะพบว่าเป็นรูปแบบที่นิยมปฏิบัติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเป็นรูปตัววีคว่ำ หรือตัววีหงาย หรือเรียกว่าปากพ่อง ในผลงานก็นำมาใช้ในลักษณะเดียวกันกับนาฏศิลป์ไทย และบางครั้งก็ประยุกต์โดยออกแบบให้มีการแปรแถวในลักษณะแนวเฉียงในแนวนอนหรือรวมรูปทรงเรขาคณิตและลักษณะเส้นแบบอื่น อาจมีความหมายเป็นการจัดแถวให้ดูแปลกตาก็ได้ขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์กำหนดรูปแบบของการแปรแถวออกมา โดยอาจมีน้ำหนักใช้ในลักษณะของการแสดงที่เน้นจุดเด่นของนักแสดงก็ได้เช่นกัน ลักษณะของรูปแบบการแปรแถวจะมีลักษณะและทิศทางการเคลื่อนที่ดังนี้

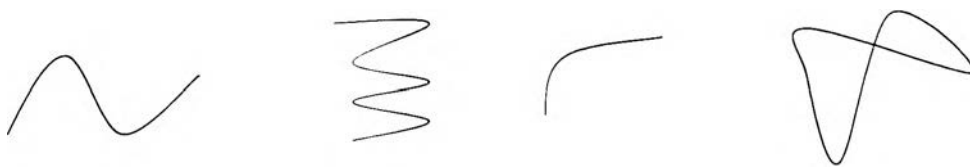
2.4 การแปรแถวในลักษณะที่มาจากหลายทิศทาง การแปรแถวในลักษณะนี้จะไม่กำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ที่แน่ชัด โดยอาจจะเป็นการเคลื่อนที่เข้ามาจากหลายๆ จุดแล้วมารวมตัวกันหรือ จากแถวที่จัดไว้แล้วกระจายออกไปตามทิศทางต่างๆ โดยสามารถใช้ลักษณะของการแปรแถวในลักษณะนี้เป็นการเปิดการแสดงหรือจบการแสดงก็ได้ จะมีการเริ่มจากการตั้งแถวไว้ก่อน แล้วเริ่มการแสดงก็จะแตกกระจายออกไปที่ละคนหรือกระจายออกไปทั้งหมด และอาจจะแปรแถวเข้ามาใหม่อีกครั้งเมื่อจบการแสดงโดยปฏิบัติในลักษณะเช่นเดิม บางผู้สร้างสรรค์จะกำหนดเพียงจุดที่มีการรวมตัวกัน แล้วให้ผู้แสดงมีอิสระในการเคลื่อนที่ไปมาบนเวที ซึ่งการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในบางครั้งก็จะได้กำหนดไว้ อาจเป็นเพียงลักษณะของการกำหนดจุดที่สิ้นสุดแล้วเป็นหลัก การแปรแถวในลักษณะนี้อาจมีความหมายก็ได้ซึ่งอาจหมายถึงความสามัคคี ความแตกแยก การรวมพลังกัน เป็นต้น ลักษณะของทิศทางการแปรแถวจะมีลักษณะดังนี้

2.5 การแปรแถวในลักษณะของวงกลม รูปแบบการแปรแถวในลักษณะวงกลมที่พบก็เป็นทั้งการจัดแถวของผู้แสดง และเป็นการแปรแถวไปด้วย โดยจะมีการแปรแถวได้หลายลักษณะจากลักษณะวงกลมเพียงลักษณะเดียว ก็อาจเพิ่มเป็นการซ้อนวงกลมเข้าไป หรือเคลื่อนที่เป็นวงกลมแล้วแปรแถวเป็นรูปทรงต่างๆ พร้อมกับทำท่าหรือทำเดินไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการแปรแถวในลักษณะนี้ในลักษณะของการรวมกับการแปรแถวในลักษณะอื่นเช่น การแปรแถวรูปวงกลมกับเส้นแนวนอน หรือแนวตั้ง หรือจากคนละทิศทางการรวมกันเป็นวงกลมแล้วแปรแถวเป็นรูปทรงอื่นๆ ต่อไป ความหมายของการแปรแถวในลักษณะวงกลมนั้นอาจหมายถึงการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความสับสน หรือแทนลักษณะของท่าหรือเช่น แทนลักษณะของดอกไม้ การโคจรของดวงดาว เป็นต้น ทิศทางการแปรแถวจะมีลักษณะดังนี้

2.6 การแปรแถวในลักษณะเส้นโค้งต่างๆ ลักษณะของการแปรแถวจะมีได้หลายลักษณะเช่น เป็นเส้นโค้ง เส้นฟันปลา เป็นลักษณะของการใช้พื้นที่บนเวทีโดยเคลื่อนที่ไปยังจุดต่างๆ บนเวทีตามที่คุณสร้างสรรค์กำหนดขึ้นมาในลักษณะของเส้นโค้ง ในทางนาฏศิลป์ไทยก็ใช้ลักษณะของแถวฟันปลาสำหรับการแปรแถว จะเป็นลักษณะของการใช้พื้นที่บนเวที และในผลงานการแสดงหลายชุดก็ได้นำลักษณะการแปรแถวในลักษณะนี้มาใช้เช่นกัน โดยจะเป็นการใช้พื้นที่บนเวทีมากกว่าจะเป็นการเข้าออกของผู้แสดง แต่บางครั้งก็จะจบด้วยการแปรแถวลักษณะนี้ การแปรแถวในลักษณะนี้อาจมีความหมายถึงความสับสน การลื่นไหลของสายน้ำ การเคลื่อนของสัตว์ที่มีปีก เป็นต้น ลักษณะของการแปรแถวในลักษณะนี้มีดังนี้

ในผลงานโครงการปริญญาโทของนิพนธ์ผู้สร้างสรรค์ได้นำลักษณะของรูปทรงเรขาคณิตมาออกแบบเป็นลักษณะของรูปแบบการตั้งแถวและลักษณะของการแปรแถวในแบบต่างๆ มากมาย และรูปทรงเหล่านั้นก็มีการประยุกต์โดยเพิ่มรูปทรงเข้าไปให้มีความหลากหลาย จุดประสงค์ของการออกแบบรูปแบบขงแถวนั้นก็เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับการแสดง เปลี่ยนจุดสนใจของผู้ชมไม่ให้รู้สึกเบื่อกับการแปรแถวในลักษณะเดิมตามแบบนาฏยศิลป์ไทยที่มีอยู่ไม่กี่รูปแบบ อีกทั้งการแปรแถวในบางครั้งก็ยังสามารถสื่อความหมายของท่ารำให้เห็นได้อย่างชัดเจนขึ้น องค์ประกอบที่ผู้สร้างสรรค์ต้องคำนึงสำหรับการออกแบบการจัดแถวและการแปรแถวก็คือ ขนาดของเวที จำนวนผู้แสดง รูปแบบของการแสดง ท่ารำที่ใช้ในการแสดง ซึ่งในผลงานทั้งหมด 52 ชุด ผู้วิจัยได้แจกแจงรูปแบบการจัดแถว ได้ถึง 104 แบบ แต่ละแบบก็มีความถี่สำหรับการนำมาออกแบบมากหรือเป็นรูปแบบที่ผู้สร้างสรรค์มักนำมาใช้กันเป็นส่วนมาก โดยมากแล้วรูปทรงที่นำมาเป็นลักษณะของการจัดแถวก็จะมาจากลักษณะของเส้น รูปทรงเรขาคณิต จากรูปทรงที่ง่ายไปจนถึงรูปที่มีความซับซ้อนอาจเป็นการนำรูปทรงต่างมาผสมกัน

นอกจากนี้รูปทรงเหล่านั้นยังสื่อความหมายตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ โดยมากจะพบว่ามีความหมายที่ใกล้เคียงกันในลักษณะของรูปแบบแถวที่เหมือนกัน หรือลักษณะของการนำมาใช้ในงานเมื่อสื่อถึงความหมายที่ต้องการให้ผู้ชมเข้าใจจากการแปรแถวและจัดรูปแบบแถวได้ทันทีโดยอาจไม่จำเป็นต้องใช้ลักษณะของท่ารำที่มากนัก การแปรแถวและการจัดรูปแบบแถวมักจะไปด้วยกันคือ เมื่อมีการแปรแถวก็จะเกิดเป็นรูปแบบของแถวขึ้นมาอาจจะอยู่นิ่งเพื่อมีการทำท่ารำหรือเต้นก่อนที่จะแปรแถวไปอีกลักษณะหนึ่งแล้วก็จะไปเป็นรูปแบบแถวอีกลักษณะหนึ่ง

Back Stage

Up right 1	Up center 2	Up left 3
Right center 4	Center stage 5	Left center 6
Down right 7	Down center 8	Down center 9

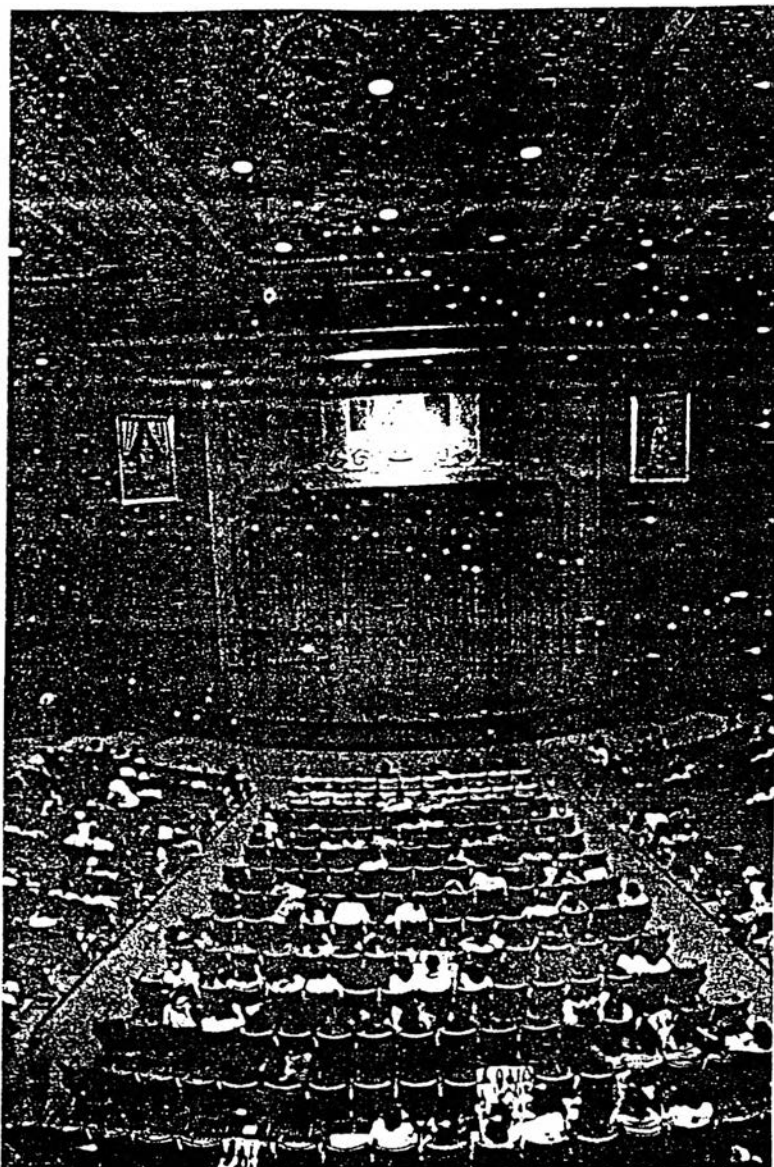
ภาพที่ 34 รูปแบบการแบ่งการใช้พื้นที่ของเวที

การใช้พื้นที่บนเวที

ชุดการแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ความถี่	ผลรวม
ทวนน้ำ	4	3	1	1	8	3	1	-	1	8	22
จินตนาการ	-	1	-	2	6	3	-	-	-	4	12
ลุยฉายโนรา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
จตุบงกช	-	1	1	-	9	-	1	-	-	4	12
กัตติกา	2	-	3	5	10	5	4	2	1	8	32
อารมณ์ทะเล	2	-	2	-	6	-	1	3	-	5	14
นิรมิตแห่งลำซอก	-	1	1	-	4	-	2	1	-	5	9
อารมณ์กับความตาย	2	1	-	-	5	-	1	1	1	6	11
อสรพิษ	1	2	1	-	5	3	-	1	1	7	14
พ็อนดาบ	2	2	1	1	8	1	-	2	2	8	19
อัปสรานครวัด	-	-	1	3	5	1	-	-	-	4	10
ฤาแสงสุริยคราส	-	1	-	4	7	4	1	1	-	6	18
สะบัดไหวชายพระเวส	-	-	-	3	4	3	-	-	-	3	10
มธุกร	-	3	2	4	8	1	-	-	1	6	19
หงส์เหมมราช	1	-	-	2	5	1	-	-	-	4	9
บายศรี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
ม้านิลมังกร	1	-	1	2	6	1	1	-	-	6	12
เวลา	-	1	3	-	5	2	4	1	2	7	18
มังกรคาบแก้ว	-	-	-	3	3	-	-	1	-	3	7
จตุโศกมรรค	-	2	-	4	7	4	-	-	-	4	17
ผกาฤดู	1	-	1	-	7	1	1	1	1	7	13
บรรพลิลามาแต้ม	-	5	1	3	10	3	3	-	1	7	26
พิฟาร	-	3	2	2	6	1	-	-	-	5	14
มนุษย์เครื่องจักร	2	-	2	2	6	1	-	-	-	5	13
2k Dance	-	-	-	3	7	2	-	4	2	5	18
ไฟศิลป์	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	5
ตำนานนาค	1	2	1	1	3	-	-	1	-	6	9
ศรัทธาบูชาัญญ	1	3	1	1	4	2	2	-	2	8	16
พระมารดาตณท์	-	2	-	3	8	3	1	2	3	7	22
เบญจมาศ	-	1	1	10	14	5	-	-	-	5	31
ผีฟ้าพญาพ็อน	-	1	1	6	7	6	-	1	1	7	23

ชุดการแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ความถี่	ผลรวม
พ็อนมีมด	1	-	1	1	8	2	-	-	1	6	14
ผีเสื้อ	-	3	1	9	8	5	-	-	2	6	28
ลมหายใจสุดท้าย	4	2	2	2	7	1	1	-	2	8	21
กุมภฤกษ์	2	-	-	3	8	2	-	-	1	5	16
โยงโย	3	3	2	6	9	4	-	1	2	8	30
Mars	2	3	9	9	9	2	-	1	2	8	37
พลอง	2	1	1	7	8	6	-	-	1	7	26
ระบำดอกหญ้า	-	2	1	8	10	8	2	-	1	7	32
ตบมะผาบปราบอริรินทร์	3	1	-	5	8	7	1	-	1	7	26
ระเริงไฟ	4	1	6	6	11	2	-	-	-	6	30
ระบำฉาบ	-	1	-	5	7	5	1	2	1	7	22
ปลิดวิญญาน	1	4	1	4	6	2	-	1	2	8	21
เอ็กซ์ตารมณ	2	2	3	1	4	4	3	4	4	9	27
บุษยามหาเทวะ	3	5	5	7	7	7	3	3	2	9	42
เริงรำกำฟ้า	3	-	2	5	9	5	1	-	2	7	27
สราญใจไฮสวรรค์	-	4	-	5	5	5	3	1	4	7	27
สัตว์รังสี	1	5	-	4	7	5	1	-	1	7	24
ลอยหลังสินธุ์	1	2	3	10	11	10	2	2	1	9	42
พ็อนแพรฟ็อย	1	2	3	7	8	6	1	-	-	7	28
หุ่นคน	-	1	-	-	3	1	1	1	1	6	8
ลีลาไทยใหญ่	1	1	1	6	7	6	-	-	-	6	22
อัปสรามฤต	2	-	2	6	8	6	-	-	-	5	24
รวม	56	78	70	181	356	157	43	38	50	316	1029

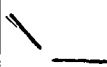

ภาพที่ 35 ภาพเวทีภายในหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ , โครงการปริญญาโท ชุดทดลอง (รายงานวิจัยปริญญา
บัณฑิตศึกษานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) ,
หน้า 29.

ชุดการแสดง

รูปแบบการแปรแถว

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
															
ทวนน้ำ	3					7	1	4	5						
จินตนาการ	2				1				1						
จួយายโนรา															
จุดบงกช	5	1				2		3	5						
กัตติกา	1					2		1	1	1					
อารมณ์ทะเล	4		1		1		3	1	3						
นิรมิตแห่งลำของ						1	2								
อารมณ์กับความตาย							2								
อสรพิษ						1		1		1					
พ็อนดาบ	4						1	2							
อัปสรานครวัด						1	1	1	1						
ฤาแสงสุริยคราส	4					1									
สะบัดไหวชายพระเวส															
มธุกร	3	1								1					1
หงส์เหมมราช															
บายศรี								2							
ม้านิลมังกร															
เวลา	6					2				1					
มังกรคาบแก้ว	1									1					
จตุโศกมรรค	1					2	2							3	

ชุดการแสดง

รูปแบบการแปรแถว

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
															
ผกาฤดู	3				1	1		1	1						
บรรพหลิมาแต้ม	2						1	1							1
พิหาร	1					2	1	1	1						1
มนุษย์เครื่องจักร								2							
2k Dance	1														
ไฟศิลปิน	2							1		2					1
ตำนานนาถ				1	1	1	1			2					1
ศรัทธาบุญชายัญ								1							
พระมารตตามนต์	1				1	1				3					
เบญจมาศ	6					2		1	2						
มีฟ้าพญาพื่อน															
พื่อนมีมด								1							
มีเสือ	2			2		1			2						
ลมหายใจสุดท้าย	1							2		1					1
กุมภฤกษ์	1							1	1			1	1		2
โยงโย	2					1		1							
Mars	1							1							
พลอง	1					1		1							
ระบำดอกหญ้า						2			2						
ตบมะผาบปราบอริินทร์	4							1	2			3			

ตารางที่ 10 แสดงการแจกแจงการแปรแถว

ชุดการแสดง

รูปแบบการแปรแถว

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
															
ระเริงไฟ	4					1		2	1						2
ระบำจาบ					1			2	2						
ปลิดวิญญาน							2	2							
เอกัศตารมณั	1					1	1								
บุษามหาเทว:	2			1	1		1	2	2						
เวิร่ากำฟ้า	3														
สรานใจโหสรรค									3						
สัตตริงสี	3										2	1			
ลอยหลังสินธ์	3						1	1							2
พ็อนแพรพ็อย	1				1			1							
หุ้บคน						6	4								
ลีลายไทยใหญ่	3						1	1							
อัปสรามฤต	1						1	1	1			1			1
รวม	83	2	1	4	8	40	29	39	46	3	2	6	1	15	1
ความถี่	34	2	1	3	8	22	19	27	24	3	1	4	1	10	1

ชุดการแสดง

	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ทวนน้ำ														6	
จินตนาการ												1		1	
ดูฉายในรา															
จุดบงกช			1											2	1
พิภพ			1		1	1								1	1
อารมณ์ทะเล						1								2	
นิรมิตแห่งลำยอง															
อารมณ์กับความตาย														4	
อสรพิษ					1										
พ็อนดาบ														1	
อัปสรานครวัด														2	
ฤาแสงสุริยคราส															
สะบัดไหวชายพระเวส															
มธุกร					1			1				1			
หงส์เหมราช															
บายศรี															
ม้านิลมังกร															
เวลา														2	
มังกรคาบแก้ว														2	
จตุโสภณมรรค	1														

ชุดการแสดง

	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ผกาภู่	1														2
บรรพหลิมาผาแต้ม					1		1	1	1						1
พิพาร							1	2							1
มนุษย์เครื่องจักร															1
2H Dance															i
ไฟหิลปิน	1														1
ตำนานนาค									1						
ศรัทธาบุญชายัญ					2										
พระมารตตานนท์													1		1
เบญจมาศ						1		1					1		
ผีฟ้าพญาพื่อน															
พื่อนผิมด													1		
ผีเสื้อ					1			1							
ลมหายใจสุดท้าย		1			2		1					1			1
กุมภฤกษ์					1	1									1
โยงโย															1
Mars						1									1
พลอง															1
ระบำดอกหญ้า															1
ตบมะผาบปราบอริรินทร์															

ชุดการแสดง

	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ระเริงไฟ				1										2	2
ระบำฉาบ					1									1	
ปลิดวิญญาน														2	
เอกัศตารมณั															
บุษามหาเทวะ															
เริงรำกำฟ้า														3	
สรณูใจโหสวรรค				1										6	
สัตตริงสี															
ลอยหลังสินธ์					3									1	
พ็อนแพรพ็อย						1								3	1
หุ้คน														3	
ลีลายไทยใหญ่						1						1		1	
อ็ปสรามฤต	1			3										2	
รวม	4	1	2	5	14	7	3	7	2	0	1	6	0	61	5
ความถี่	4	1	2	3	10	7	3	6	2	0	1	6	0	33	4

ชุดการแสดง

	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
ทวนน้ำ																
จินตนาการ																
ดูฉายโนรา																
จัดบงกช																
กัณฑ์กา																
อารมณ์ทะเล															1	
นิรมิตแห่งลำของ									1							
อารมณ์กับความตาย																
อสรพิษ	1	1														
พ็อนดาบ					1						1					
อัปสรานครวัด																
ฤาแสงสุริยคราส																
สะบัดไหวชายพระเวส																
มธุกร																
หงส์เหมราช																
บายศรี																
ม้านิลมังกร																
เวลา						1	1									
มังกรคาบแก้ว								2								
จตุศกมรรค						1	3									

ชุดการแสดง

	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
ผกาภู่		1									2				1	
บรรพสิลาผาแต้ม								2	1		1					
พิหาร																
มนุษย์เครื่องจักร							1									
2k Dance																
ไฟศิลป์							1									
ตำนานนาถ							1									
ศรัทธาบุญชัย											1					
พระมารดาตถาคต	1															
เบญจมาศ												1				
ผีฟ้าพญาพื่อน											1					
พื่อนมีมด							3				1					
ผีเสื้อ	1															
ลมหายใจสุดท้าย																
กุมภฤกษ์	1															
โยงโย	1															
Mars					1						1					
พลอง																
ระบำดอกหญ้า											2					
ตบมะผาบปราบอริรินทร์																

ชุดการแสดง

	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
ระเบิดไฟ	2						3								
ระบำฉาบ															
ปี่มโหรี										1					
เอกคีตารมณ															
บุรุษหาทေး			1	1											
เรื่งรำกำฟ้า															
สราญใจโหสวรรค์													1		
สี่เตั้งสี่								1							
ลอยหลังสินธ์															
พ็อนแพรพ็อย											1				
หุ่ยนคน								1	1						
ลีลายไทยใหญ่															
อ๊ปสรามฤต						1					1				
รวม	7	2	1	1	2	3	13	6	3	1	12	1	1	1	1
ความดี	6	2	1	1	2	3	7	4	3	1	10	1	1	1	1

ชุดการแสดง

	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
ทวนน้ำ															
จินตนาการ															
จุดหมายโนรา															
จุดบงกช						1									
กักตึกา															
อารมณ์ทะเล	1					1							1	1	
นิรมิตהל้าของ															
อารมณ์กับความตาย															
อสรพิษ															
เพื่อนดาบ															
อัปสรานครวัด															
ฤาแสงสุริยคราส															
สะบัดไหวชายพระเวส															
มธุกร										1					
หงส์เหมราช															
บายศรี															
ม้านิลมังกร															
เวลา	1														
มังกรคาบแก้ว															
จตุโสกรมรรค															

ชุดการแสดง

	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
ผกาภุ												2			
บรรพลิลลาผา													1	1	
พิหาร															
มนุษย์เครื่องจักร											1		1		
2k Dance															
ไฟพลิบิน															2
ดัดขนานนาค															
ศรัทธาบูชาชัย															
พระมารตตานนท์	1														
เบญจมาศ		1				1	2					2		1	
ผีฟ้าพญาพื่อน							1								
พื่อนผีมืด															
ผีเสื้อ													1		
ลมหายใจสุดท้าย															
กุมภฤกษ์							1								
โยงโย								1					1		
Mars															
พลอง							1								1
ระบำดอกหญ้า												1		2	
ตบมะผาบปราบอริรินทร์														1	

ชุดการแสดง

	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
ระเริงไฟ															
ระบำฉาบ															
ปลัดวิญญาน													3		
เอกัตถารมณ															
บุขามหาเทวะ				2	1										1
เว็รภำฟ้า										1					
สรำญใจโหสรวรรค์															
สัตตรังสี													1		
ลอยหสังสินธ์		2					1					1		1	
พ็อนแพรพ็อย															
หุ้มนคน															
ลีล่ำยไทยใหญ่			1					1							
อ็ปสรำมฤต												1			
รวม	3	3	1	2	1	3	6	2	0	2	1	7	9	12	0
ควำมดี	3	2	1	1	1	3	5	2	0	2	1	5	7	9	0

ชุดการแสดง

	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
ทวนน้ำ						1							1		1
จิตนาการ				2											
อุบายในรา															
จุด						1			1		1				
กัณฑ์									1					1	
อารมณ์ทะเล				2			1							1	
นิมิตแห่งลำวง															
อารมณ์กับความตาย					2				1						1
อสรพิษ				1				1			1			1	1
พ็อนดาบ				2		1		1							1
อัปสรานครวัด															
ฤาษีสตรีคราส															
สะบัดไหวชายพระเวส															
มฤกร					1										2
หงส์เหมราษ				1											
บายศรี													1		1
ม้านิลมังกร															
เวลา															
มังกรคาบแก้ว															
จุดโศกมรรค					3										3

ชุดการแสดง

	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
ผกาภู่							3	1					1		1
บ. พลิลาผา เขม				3			1	1							
พิฟาร															1
มหาวิทยาลัย ร					1										
2k Dance				1											1
โหดป็น				1											1
ดี ... มาก					3										
ศ ... นายชายัญ							1	1							1
พระมารตตามนต์		1		1	1									1	1
เบญจมาศ						1		1		1			1	1	
ผีฟ้าพญาพื่อน													1		2
พื่อนผิมด				1											
ผีเสื้อ				1			1	1							
ลมหายใจสุดท้าย								1					2		1
กุมภฤกษ์					1							1			
โยงโย				1	1	2							2		1
Mars							1								2
พลอง					1	1									
ระบำดอกหญ้า				6											
ตบมะผาบปราบอริรินทร์							1			1					

ชุดการแสดง

	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
ระเริงไฟ				1	2										2
ร มาฉาบ				2	1										
ปลัดฉวญญาน						1		1		1			1		
บมบ					2										1
บุงคหาคหะ						1		1				1	1		
เรจร่ากำฟ้า					1	2		2					1	2	
สงญใจโหสงกรท				3	2		3	1		1					
ลักรังสี					1										
ลอบหลังสินธ์				2		3		1	1				1	1	1
ฟ้อนแพรฟอย				1	1								1	1	
หุ่นคน					4										
ลีลายไทยใหญ่				1		1					1		1	1	1
อัสรามฤต				1	1						1				1
รวม	0	1	0	35	29	16	12	14	4	4	4	2	15	10	33
ความดี	0	1	0	21	18	12	8	13	4	4	4	2	13	9	26

ชุดการแสดง

	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
															
ท่อน้ำ	1														
วงเวียนการ				1											
จุดฉายโนรา															
...															
...					1						1				
...				1		1									
...	1		1												
...	1														
...		1	1		1										
...	1						1								
...															
...															
...															
...															
...	2														
...															
...	1														
...															
...															
...												1			
...	1														

ตารางที่ 10 แสดงการแจกแจงการแปรแถว

ชุดการแสดง

	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
ผาภูเขา	3						1								
ผลิตภาพเพิ่ม				1											
พิหาร					3							2	1		
มนุษย์เครื่องจักร															
การเขียน					1										
ด้านขนาด					1		1								1
ศิลปะสมัยใหม่			1									1			
พระมารดาตาชั่ง	4						2								
เบญจมาศ		1													
ผีฟ้าพญาพื่อน	1				1	2									1
พื่อนนิมิต	1					1	1							1	
ผีเสื้อ			1					1							
ลมหายใจสุดท้าย					1										
กุมภฤกษ์															
โยงโย	2				1										
Mars	1				1										
พลอง															
ระบำดอกหญ้า	2	1	1												
ตบมะผาบปราบอริินทร์			1												

ชุดการแสดง

	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
ระดังไฟ			1		1										
ระบำฉาบ											1				
ปี่มโหรี	3	1													2
ปี่มโหรี			2		1										
บุซามกัแทน			2												
เข่งรอกฟ้า															
วงมโหรี															
คี่มโหรี	1														
ล.มโหรี	1														
พ็อนแพรพ็อย	2	1													
หุ่นคน															
ลีลาไทยใหญ่			1	1	1										
อปสรามฤต	1	1													
รวม	37	6	12	4	15	4	6	1	0	0	2	4	1	2	6
ความถี่	23	6	10	4	13	3	5	1	0	0	2	3	1	2	3

ชุดการแสดง

	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104
ทวนน้ำ								2	2	1	1		1	1
จิตรนาถการ														
ดูยฉายโนรา														
อภินิหาร														
อภินิหารทะเล														1
นิพนธ์นิพนธ์														
นิพนธ์กับค...														
อภินิหาร														
พื่อนดาบ														
อัปสรานครวัด										1	1			
ภูแสงสุริยคราส														
สะบัดไหวชายพระเวส														
มธุกร			1			1								1
หงส์เหมราช														
นายศรี														
ม้านิลมังกร														
เวลา							1							
มังกรคาบแก้ว				1						1				
จตุศอกมรรค														

ชุดการแสดง

	จำนวนรูปแบบการแปรแถวที่ใช้	จำนวนรวม
ทวนน้ำ	16	38
จินตนาการ	8	10
เสียงดนตรี	6	6
รูปร่าง	12	17
กวีตึก	15	19
ภาพเคลื่อนไหว	19	20
สิ่งของต่าง ๆ	6	6
การรวมกันกับความหมาย	6	11
อสรพิษ	14	14
เพื่อนดาบ	12	17
อัปสรานครวัด	7	8
ฤกษ์สุริยคราส	2	5
สะบัดไหวชายพระเวส	0	0
มฤกร	14	18
หงส์เหิมราช	1	1
บายศรี	4	5
ม้านิลมังกร	0	0
เวลา	8	15
มังกรคาบแก้ว	7	9
จตุโสภณมรดก	10	20

ตารางที่ 10 แสดงการแจกแจงการแปรแถว

ชุดการแสดง

	จำนวนรูปแบบการแปรแถวที่ใช้	จำนวนรวม
ผกาภู่	19	28
บรรพหลิลาผาแต้ม	21	26
พิหาร	13	18
มนุษย์เครื่องจักร	7	8
2k Dance	5	5
ไฟกลีป็น	12	16
ถ่านขนาด	12	15
ศรัทธาบูชาชัย	10	12
พระมารดาตาคันท์	15	21
เบญจมาศ	22	31
ผีฟ้าพญาพื่อน	9	11
พื่อนผีมืด	9	11
ผีเสื้อ	13	16
ลมหายใจสุดท้าย	13	16
กุมภฤกษ์	13	14
โยงโย	14	18
Mars	10	11
พลอง	8	8
ระบำดอกหญ้า	11	21
ตบมะผาบปราบอริินทร์	8	14

ชุดการแสดง

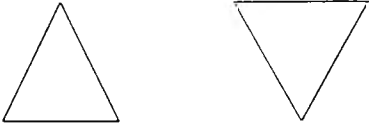
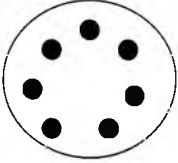
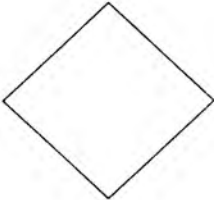
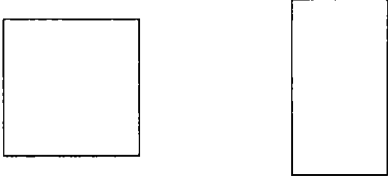
	จำนวนรูปแบบการแปรแถวที่ใช้	จำนวนรวม
ระเริงไฟ	17	29
ระบำฉาบ	10	13
ปลิดวิญญาณ	12	20
ระบำวงเวียน	3	3
บุซามหาเทวะ	16	21
เวียงรำกาฟ้า	8	15
สราญใจโหสวรรค์	10	24
สัดตรงสี่	12	16
ลอบระสังข์	19	23
พ็อนแพรพ็อย	13	16
หุ่นคน	6	19
ลีลายไทยใหญ่	17	19
อับสรามฤต	19	23
รวม	572	821
ความถี่	53	53

3.3.3 ลักษณะของการตั้งชู้ม

การตั้งชู้มเป็นส่วนหนึ่งของการประดิษฐ์ท่ารำ ที่ประกอบไปด้วยท่ารำ แถว และการตั้งชู้ม วิธีที่จะปฏิบัตินั้นผู้สร้างสรรค์สามารถนำลักษณะของชู้มมาใช้ในผลงานได้ทุกช่วงของการแสดงไม่ว่าจะเป็นช่วงเริ่มต้นหรือเปิดการแสดงโดยให้ผู้แสดงตั้งชู้ม แล้วเริ่มกระจายออกเป็น การแปรแถวหรือหรือเป็นท่ารำอื่นๆ หรือเป็นการตั้งชู้มในช่วงสุดท้ายของการแสดง สิ้นสุดการแสดงก็จบลงด้วยการตั้งชู้ม หรือเป็นการตั้งชู้มระหว่างช่วงการแสดงซึ่งสามารถแทรกการตั้งชู้มได้ตลอดทุกช่วงของการแสดง ในการแสดงของนาฏศิลป์ไทย จะมีการตั้งชู้มโดยนิยมให้ผู้แสดง จับกลุ่มเป็นชู้มรูปสามเหลี่ยม โดยทำท่าให้สองข้างของแกนกลางเหมือนกันทั้งซ้ายขวา หากมีหลายกลุ่มก็จะจัดกลุ่มกลางให้เป็นกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มหลัก และกลุ่มย่อยสองข้างมีจำนวนเท่ากัน และท่าท่าเหมือนกัน นอกจากนี้การตั้งชู้มของโขนที่เรียกว่า ชู้มลอยซึ่งประกอบด้วยพระ ยักษ์ ถึงตั้งแต่สองตัวขึ้นไปจนถึงจับกลุ่มเป็นชู้มใหญ่นั้น มีลักษณะสองข้างของแกนกลางไม่เหมือนกันแต่ดู สมดุลกัน ซึ่งจากหลักของการตั้งชู้มในนาฏศิลป์ไทยนั้นผู้สร้างสรรค์ก็นำมาสร้างสรรคในผลงานของตนโดยใช้หลักเดียวกันกับการตั้งชู้มของนาฏศิลป์ไทย คือให้มีการจับเป็นกลุ่มและมีการ ท่าท่าเหมือนกันทั้งสองข้าง และหากมีหลายกลุ่มก็จะจัดกลุ่มกลางเป็นกลุ่มหลักและมีกลุ่มย่อยทั้งสองข้าง รูปแบบของการตั้งชู้มก็จะคล้ายกับนาฏศิลป์ไทยคือโดยมากจะเป็นรูปสามเหลี่ยม นอกจากนี้ก็ยังมีลักษณะของการชู้มลอย เช่นเดียวกับการชู้มลอยของโขน แต่การตั้งชู้มของผลงานโครงการปริญญาโทยังมีอีกลักษณะหนึ่งคือเป็นลักษณะของการตั้งชู้มที่มีแกนทั้งสองข้างไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงสามารถแบ่งลักษณะของการตั้งชู้มในผลงานโครงการปริญญาโทได้เป็นสองลักษณะคือ

1. ลักษณะของการตั้งชู้มที่มีแกนทั้งสองข้างเท่ากัน
2. ลักษณะของการตั้งชู้มที่มีแกนทั้งสองข้างไม่เท่ากัน

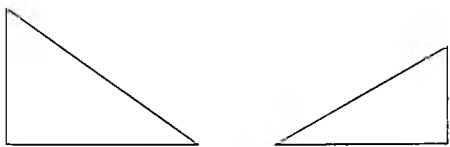
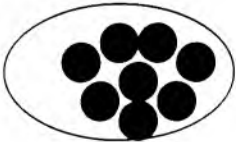
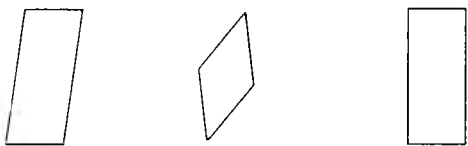
1. ลักษณะของการตั้งชู้มที่มีแกนทั้งสองข้างเท่ากัน โดยมากจะพบลักษณะของการตั้งชู้ม ในลักษณะนี้ในผลงานของผู้สร้างสรรค์อยู่หลายชุด และนิยมนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ลักษณะของการตั้งชู้มจะเป็นการจับกลุ่มของนักแสดงโดยให้มีแกนทั้งสองข้างเท่ากันท่าท่าเหมือนกัน ซึ่งจะคล้ายกับการตั้งชู้มในนาฏศิลป์ไทย มีทั้งชู้มที่มีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ และชู้มกลุ่มย่อย รูปแบบของชู้มที่พบก็เป็นลักษณะของรูปทรงเรขาคณิตที่ไม่ซับซ้อน เช่นรูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ผู้แสดงจะทำท่าท่าเหมือนกันทั้งหมดหรือ ท่าท่าท่าเหมือนกันใน ส่วนของแกนทั้งสองข้าง ดังรูปต่อไปนี้

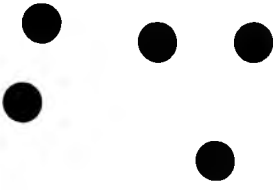
	<p>- เป็นรูปแบบของการตั้งชั้มนรูปลสามเหลี่ยม ซึ่ง เป็นลักษณะที่พบมากในผลงาน โดยสามารถ จัดให้ผู้แสดงทั้งหมดกระจายอยู่บนเวทีแล้วทำ ทำท่าตามที่สร้างสรรค์ไว้ หรืออาจรวมเป็นกลุ่ม ใหญ่อยู่ตรงกลางของเวทีและมีการตั้งชั้มนย่อ ย ทั้งสองของกลุ่มใหญ่ก็ได้</p>
	<p>- รูปแบบของการตั้งชั้มนในลักษณะของวงกลม ซึ่งเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์นำมา ใช้ โดยส่วนมากจะตั้งชั้มนในลักษณะของกลุ่มใหญ่ มากกว่าจะเป็นกระจายไปทั่วเวที ส่วนท่าท่าที่ ใช้อาจปฏิบัติท่าท่าที่ต่างกัน หรือเป็นท่าท่าที่ เหมือนกันก็ได้</p>
	<p>- เป็นการตั้งชั้มนในลักษณะของสี่เหลี่ยมขนม เปี้ยกปูน การตั้งชั้มนในลักษณะนี้จะคล้ายกับ การตั้งชั้มนในรูปลสามเหลี่ยมแต่ในลักษณะนี้จะ มี ผู้แสดงบางส่วนจะตั้งแถวยื่นออกมาด้านหน้า หรืออาจเรียงลำดับจากเตี้ยไปสูง การทำท่าท่า โดยมากก็จะทำท่าท่าที่เหมือนกันระหว่าง แขน ทั้งสองของรูป</p>
	<p>- ลักษณะของการตั้งชั้มนในรูปแบบสี่เหลี่ยม ลักษณะอาจจะไม่พบมากนักแต่ผู้สร้างสรรค์ก็ สามารถนำมาใช้ในการออกแบบเป็นชั้มนขึ้นได้ เช่นกัน โดยให้แบ่งแขนทั้งสองข้างให้เท่ากัน และทำท่าท่า อาจเป็นลักษณะของแถวตอนสอง แถวแล้วมีชั้มนอีกกลุ่มอยู่ระหว่างแขนทั้งสองข้าง</p>

โดยมากแล้วการตั้งชั้มนในลักษณะนี้จะมีการทำท่าท่าที่เหมือนกัน ของผู้แสดงเป็นลักษณะ ของการตั้งชั้มนที่มีแขนเท่ากันทั้งสองข้าง ถึงแม้จะมีหลายกลุ่มบนเวทีก็ตาม และในการตั้งชั้มนของ ผู้แสดง ผู้สร้างสรรค์สามารถสื่อให้เห็นถึงความหมายของผลงานของตนจากการตั้งชั้มนได้ เช่น การ ตั้งชั้มนในรูปลวงกลม ก็สามารถสื่อความหมายถึงการรวมกลุ่ม ลักษณะของดอกไม้ เป็นต้น การ ตั้งชั้มนนอกจากจะเป็นการทำท่าท่าตามจุดที่กำหนดแล้ว ยังมีลักษณะของการต่อดัวขึ้นไปในชั้มนั้น

เช่นกัน ผู้แสดงจะจับกลุ่มอาจเป็นรูปแบบของสามเหลี่ยมแล้วผู้แสดงอีกส่วนก็จะขึ้นไปยืนบนผู้แสดงอีกคนที่เป็นฐานก็ได้ การต่อตัวหรือการขึ้นลอยนอกจากมุ่งเน้นที่ความสวยงามและความแปลกในท่ารำที่ทำแล้ว ยังสามารถสื่อความหมายในแนวคิดนั้นได้ โดยมากจะมีความหมายของความยิ่งใหญ่ พลังอำนาจ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การต่อสู้

2. ลักษณะของการตั้งซุ่มที่มีแกนทั้งสองข้างไม่เท่ากัน เป็นการตั้งซุ่มในลักษณะของแกนทั้งสองข้างไม่เท่ากัน การตั้งซุ่มในลักษณะนี้ก็จะพบในผลงานของผู้สร้างสรรคืออยู่เช่นกัน เป็นการออกแบบเพื่อจะประสงค์เพิ่มความแปลกในการตั้งซุ่มจากรูปแบบเดิม ลักษณะของการตั้งซุ่มจะเป็นการจับกลุ่มของนักแสดงแต่แทนที่จะมีแกนทั้งสองข้างเท่ากันทำท่าเหมือนกัน ก็จะทำท่าที่ต่างกันไป หรือรูปแบบของซุ่มก็จะเป็นรูปทรงเรขาคณิตที่มีด้านไม่เท่าเท่ากัน เช่นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก รูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า หรือรูปวงกลมซึ่งจะแตกต่างกับการตั้งซุ่มในนาฏศิลป์ไทย มีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่นิยมแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ผู้แสดงจะทำท่ารำเหมือนกันทั้งหมดหรือ ทำท่ารำต่างกันในส่วนของแกนทั้งสองข้าง ดังรูปต่อไปนี้

	<p>- ลักษณะของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยจะมีการจับกลุ่มใหญ่อยู่ด้านใดด้านหนึ่งและส่วนของแกนก็จะทอดยาวไปในข้างที่ตรงกันข้าม ผู้แสดงสามารถตั้งซุ่มในลักษณะของการต่อตัวขึ้นไปเพื่อให้เห็นมิติของความกว้าง ความยาว และความสูงได้</p>
	<p>- ลักษณะของการซุ่มเป็นรูปวงกลม ในการตั้งซุ่มลักษณะของวงกลมบางครั้งผู้แสดงก็ไม่จำเป็นต้องตั้งเป็นรูปวงกลมเสมอไป อาจเป็นรูปวงรี เป็นลักษณะของกลุ่มรวมกัน ไม่มีแกนที่เท่ากันทั้งสอง อาจใช้ท่ารำที่ต่างกันของผู้แสดงในการตั้งซุ่ม</p>
	<p>- ลักษณะของสี่เหลี่ยม การตั้งซุ่มอาจไม่จำเป็นต้องเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่มีด้านเท่ากัน แต่อยู่ในลักษณะของรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งบางซุ่มจะไม่มีแกนที่เท่ากันทั้งสอง เป็นลักษณะของเส้นตรงแล้วผู้</p>

	แสดงทำท่าต่างๆ หรือเป็นการตั้งชู้มที่ยืนหรือนั่งต่างระดับแล้วทำท่าท่าที่ต่างกัน โดยไม่ได้ยึดแกนของความสมดุล
	- ลักษณะของการตั้งชู้มที่กระจายไปยังจุดต่างๆ บนเวที ในการตั้งชู้มลักษณะนี้ผู้แสดงอาจทำท่าในลักษณะของท่าหนึ่งเป็นเฉพาะของการแสดงเป็นท่าท่าที่ต่างกัน

การตั้งชู้มในลักษณะนี้เป็นลักษณะของชู้มที่มีแกนไม่เท่ากันทั้งสองข้าง ผู้แสดงก็จะทำท่าท่าที่ต่างกันซึ่งแตกต่างกับการตั้งชู้มในลักษณะแรก ที่ผู้แสดงตั้งชู้มโดยให้แกนเท่ากันทั้งสองข้าง ถึงแม้จะมีหลายกลุ่มบนเวทีก็ตาม และการตั้งชู้มในลักษณะนี้ผู้แสดงมีการต่อดำเนินไป ลักษณะของการต่อดำเนินจะเป็นลักษณะเฉพาะของผลงานแต่ละชุดซึ่งมีทั้งแสดงถึงความแข็งแรง ความสวยงามของการต่อดำเนินหรือเพื่อสื่อความหมายแทนท่าท่า

การตั้งชู้มในแต่ละลักษณะของผลงานโครงปริญญานิพนธ์ จะมีการนำท่าท่าและการแปรแถวมาสัมพันธ์กัน โดยที่การตั้งชู้มแต่ละลักษณะจะพบว่ามีการประกอบกับการตั้งชู้มนั้นไม่ว่าจะเป็นจีบ วง หรือการใช้ลำตัวท่าท่าต่างๆ เพราะบางครั้งการตั้งชู้มเพียงอย่างเดียวก็ไม่อาจสื่อให้เห็นได้ชัดเจน จะต้องประกอบด้วยส่วนของท่าท่าเข้าไป ไม่ว่าจะตั้งชู้มเป็นวงกลมเพื่อสื่อถึงรูปของดอกไม้ก็จะใช้การตั้งวงประกอบเข้าไปเพื่อให้เห็นว่าเป็นรูปดอกไม้ และนอกจากท่าท่าแล้วการแปรแถวก็มีส่วนในการตั้งชู้มเพราะการตั้งชู้มแต่ละลักษณะบางครั้งก็เป็นลักษณะของการจัดแถวด้วยโดยเมื่อแปรแถวเป็นรูปแบบต่างๆแล้วจะมีการค้างท่าหนึ่งไว้จึงเกิดการรูปแบบของชู้ม ที่มีทั้งลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

จากเนื้อหาในบทที่ 3 ได้กล่าวถึงแนวคิดของผู้สร้างสรรค์จากผลงานโครงการปริญญานิพนธ์และรูปแบบของผลงานซึ่งพบว่าส่วนมากจะเป็นรูปแบบในลักษณะของนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ โดยนำแนวคิดในการประดิษฐ์ท่าท่ามาจากท่าท่าในนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก นำมาประยุกต์โดยปรับเปลี่ยนท่าท่าหรือประดิษฐ์ท่าท่าบางท่าขึ้นมาใหม่ นอกจากนี้ยังนำเอาท่าของนาฏศิลป์ตะวันตกและท่าจากธรรมชาติของคนในชีวิตประจำวันหรือท่าเฉพาะที่ประกอบการถืออาวุธหรืออุปกรณ์อื่นๆ มาผสมผสานกันจนเกิดเป็นลักษณะใหม่ของการเป็นผสมผสานกันอย่างกลมกลืนของท่าท่า แต่ก็มีผลงานบางชุดที่ไม่ได้นำเอาลักษณะของท่าท่าในนาฏศิลป์ไทย

มาใช้ในการสร้างสรรค์ เป็นผลงานที่ได้คิดทำมาจากภาพวาดบนผนังดำ บวกกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์มาออกแบบเป็นผลงานซึ่งเป็นผลงานที่แปลกใหม่อีกลักษณะหนึ่ง

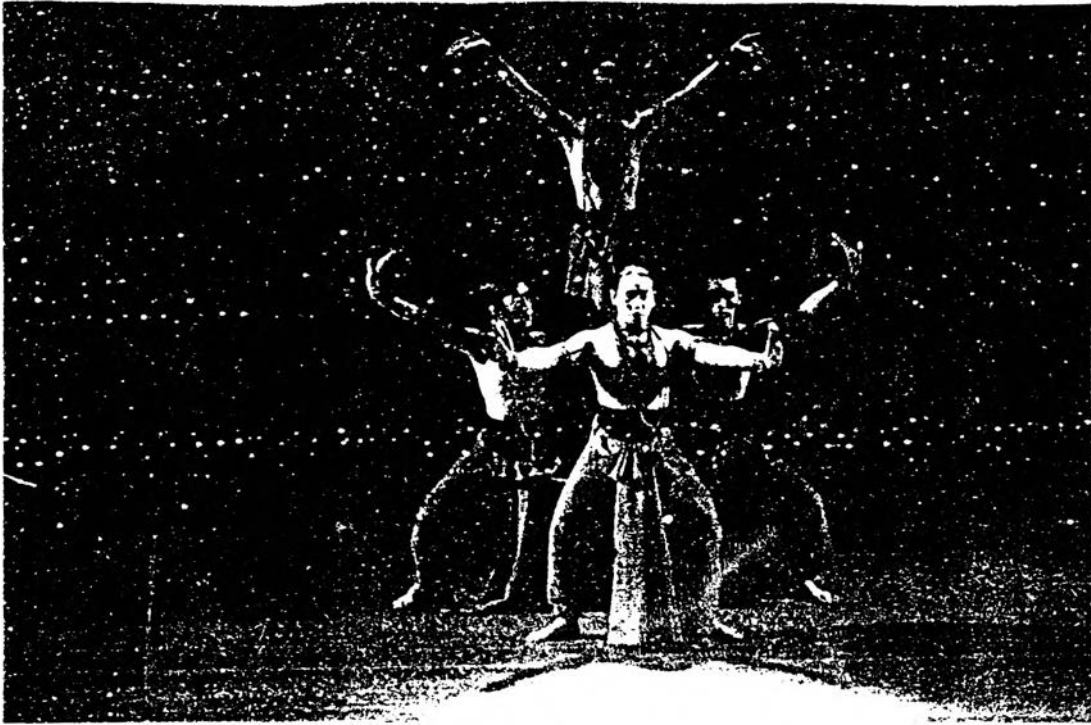
ในการประดิษฐ์ทำรำของผู้สร้างสรรค์นั้น ได้แบ่งการประดิษฐ์ทำรำออกเป็น 3 ส่วนด้วย คือ มือ ขา และลำตัว ซึ่งยึดถือเกณฑ์การแบ่งจากการลักษณะของท่ารำที่พบในผลงานแล้วแบ่งออกมาตามลักษณะส่วนต่างๆ ของร่างกาย พบว่าลักษณะของการนำมือมาสร้างสรรค์มีปริมาณมากที่สุด ซึ่งการนำมือมาสร้างสรรค์เป็นท่ารำนั้นก็จะมีทั้งท่าที่นำมาจากนาฏศิลป์ไทย ทำธรรมชาติของคน ไม่ว่าจะเป็นจีบ การตั้งวง ในลักษณะต่างๆ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้นำลักษณะของมือมารวมกับอวัยวะส่วนอื่นๆ ของร่างกายไม่ว่าเป็น ขา หรือลำตัวจนเกิดเป็นท่าใหม่ๆ ขึ้นมา แต่ในบางท่าเมื่อนำมารวมกันระหว่างอวัยวะส่วนต่างๆ แล้วก็จะเกิดเป็นท่าของนาฏศิลป์ไทยก็มีปรากฏอยู่มากมาย นอกจากนี้ยังการประดิษฐ์ทำรำขึ้นใหม่อีกส่วนหนึ่งซึ่งท่าเหล่านั้นมาจากการสังเกตพฤติกรรมของสัตว์เป็นการเลียนแบบท่าทำให้ใกล้เคียงไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม การเคลื่อนไหว หรือวงจรชีวิต โดยใช้ลักษณะของมือ เท้า ลำตัว สื่อออกมา และท่าบางท่าก็ยังสื่อความหมายตามความคิดของผู้สร้างสรรค์หรือลักษณะของงานที่สามารถสื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้น

การประดิษฐ์ทำรำในลักษณะหนึ่งที่พบก็คือ รูปแบบของการจัดแถวและการแปรแถวซึ่งพบว่ารูปแบบของการจัดแถวนั้น จะเป็นการนำมาจากรูปทรงของเรขาคณิตจากรูปทรงที่ง่าย เช่น รูปวงกลม สี่เหลี่ยม เส้นตรงแนวนอน แนวตั้ง แนวเฉียง มาออกแบบเป็นลักษณะของแถวที่อยู่ในผลงาน ไปจนถึงการรวมรูปทรงของเรขาคณิตที่ซับซ้อนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรวมเอารวมกลมกับเส้นลักษณะต่างๆ หรือซ้อนรูปวงกลมกับรูปทรงอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างความแปลกใหม่ให้กับผลงานและยังสามารถสื่อให้เห็นถึงความหมายของผลงานหรือแทนท่ารำได้ในบางครั้ง รูปทรงเรขาคณิตที่นำมาใช้ในการออกแบบเป็นรูปแบบพื้นฐานซึ่งผู้สร้างสรรค์สามารถดูได้จากผลงานในนาฏศิลป์ไทยแล้วนำมาประยุกต์ให้เกิดความแปลกใหม่ และการจัดแถวนั้นยังมีส่วนสัมพันธ์กับการแปรแถวด้วย เนื่องจากการแปรแถวเป็นการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ลักษณะการแปรแถวก็มีทิศทางอยู่หลายลักษณะซึ่งเมื่อแปรแถวไปลักษณะหนึ่งก็จะเกิดเป็นการจัดแถวขึ้นและสามารถแปรแถวได้มากมายในผลงานของผู้สร้างสรรค์ ทิศทางของการแปรแถวก็จะเป็นทิศทางของเส้นลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเส้นตรง เส้นนอน ทิศทางที่สวนทางกัน หรือจากหลายทิศทางขึ้นอยู่กับแนวคิดในผลงานนั้น ในการแปรแถวนั้นเมื่อมีการหยุดการแปรแถวในชั่วขณะผู้แสดงอาจมีการทำท่ารำค้างไว้ก็จะเกิดเป็นลักษณะที่เรียกว่าการตั้งขุ่ม

การตั้งชู้มเป็นการค้างท่ารำไว้ซึ่งมาจากการแปรแถวและการจัดรูปแบบแถว เป็นการรวมกลุ่มกันอาจมีกลุ่มใหญ่เพียงหนึ่งกลุ่มและประกอบด้วยไปด้วยแกนทั้งสองข้างทำท่าเหมือนกันหรือเป็นกลุ่มย่อย ที่ทำท่าเหมือนกันทั้งสองข้าง ลักษณะของการตั้งชู้มก็จะเป็นลักษณะของรูปทรงเรขาคณิตไม่ว่าจะเป็นรูปสามเหลี่ยม วงกลม นอกจากนี้ยังมีการตั้งชู้มในลักษณะของแกนไม่เท่ากัน เป็นลักษณะของการชู้มที่มีการจัดกลุ่มเช่นเดียวกัน แต่ลักษณะของชู้มจะเป็นลักษณะของชู้มที่แกนทั้งสองไม่สมดุลกัน โดยแกนข้างหนึ่งอาจมีจำนวนผู้แสดงมากกว่าแกนอีกข้างหนึ่ง ถ้าเป็นรูปทรงเรขาคณิตก็จะเป็นลักษณะของรูปทรงที่ไม่สมดุลกัน เช่นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก รูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า รวมทั้งท่ารำก็อาจทำท่าที่ต่างกันหรือเป็นท่ารำที่มีการวางตำแหน่งของท่าที่ต่างกันตามตำแหน่งของอวัยวะ ผู้สร้างสรรค์ในผลงานหลายชุดนำลักษณะของชู้มที่มีแกนไม่เท่ากันมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน เป็นการสร้างความแปลกและเปลี่ยนแปลงแนวจากการตั้งชู้มในแบบเดิม ที่จะพบมากในงานที่คล้ายกับระบำของไทย การตั้งชู้มนอกจากจะเพิ่มความแปลกและความสวยให้กับผลงานแล้วยังสามารถสื่อความหมายของผลงานได้เช่นกัน โดยดูจากลักษณะของผลงานและแนวความคิด ผู้สร้างสรรค์สามารถใช้ลักษณะของการตั้งชู้มมาเป็นแทนลักษณะของท่ารำได้ อาจแทนการตีความของบทเนื้อร้องหรือลักษณะเฉพาะในพฤติกรรมของสัตว์ ซึ่งสามารถกำหนดได้ตามความคิดสร้างสรรค์ที่ต้องการจะสื่อออกมาในผลงานของตน

ภาพลักษณะของการตั้งซุ้มในแบบต่างๆ

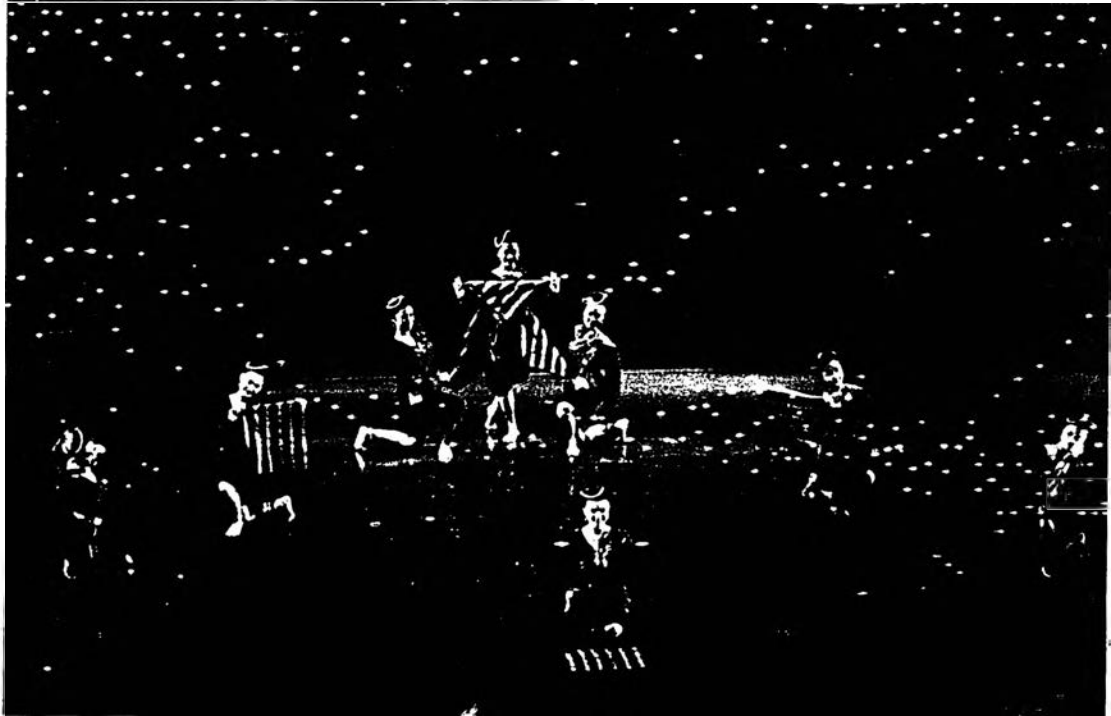
ภาพที่ 36 ลักษณะของการตั้งซุ้มในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : ขวัญฤทัย ปทุมรัตน์โชติ , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (รายงานวิจัยปริญญา
บัณฑิตศึกษานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) ,
ไม่ปรากฏหน้า.

ภาพที่ 37 ลักษณะการตั้งขุ่มในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : ฐิติวรรณ ทศวิมล , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์ (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536) , ไม่ปรากฏหน้า .

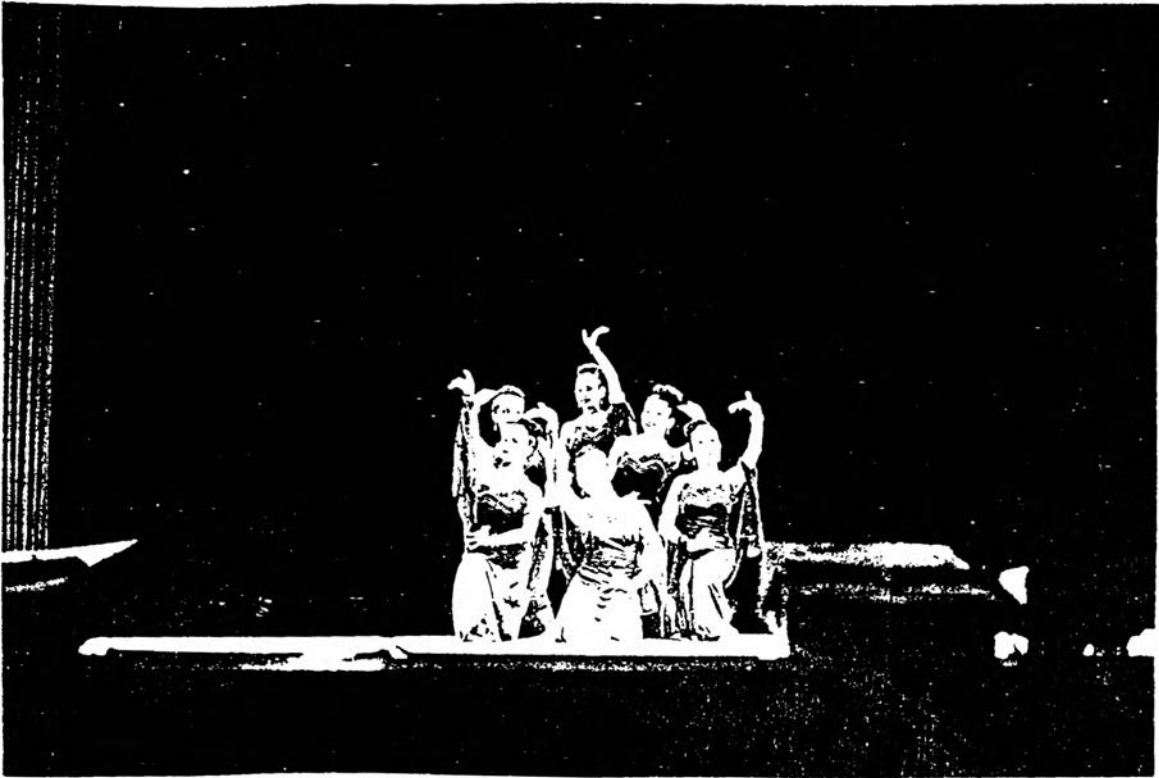
ภาพที่ 38 ลักษณะการตั้งซุ้มในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : พิมพัรัตน์ นวะะศิริ , โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุดเพื่อนแพร่พิ้อย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
สาขานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 76.

ภาพที่ 39 ลักษณะการตั้งข้อมูในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : ชมพูนุช กุลฐิติ , โครงการปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , ไม่ปรากฏหน้า.

ภาพที่ 40 ลักษณะการตั้งขุ่มในรูปแบบวงกลม

ที่มา : พัชรินทร์ สว่างช่วง , โครงการปริญยานิพนธ์ ชุดฉกาทุ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 12.

ภาพที่ 41 ลักษณะการตั้งซุ่มในรูปแบบวงกลม

ที่มา : ประภัสรา จำปาศรี , โครงการปริญญาโท สาขาการละคร (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา
นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 134.

ภาพที่ 42 ลักษณะการตั้งข่มในรูปแบบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ที่มา : รสนันท์ วรรณประทุม , โครงการปริญญาโท สาขาการศึกษาศิลปะ (รายงานวิจัยปริญญาบัตร
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536) , ไม่ปรากฏหน้า .

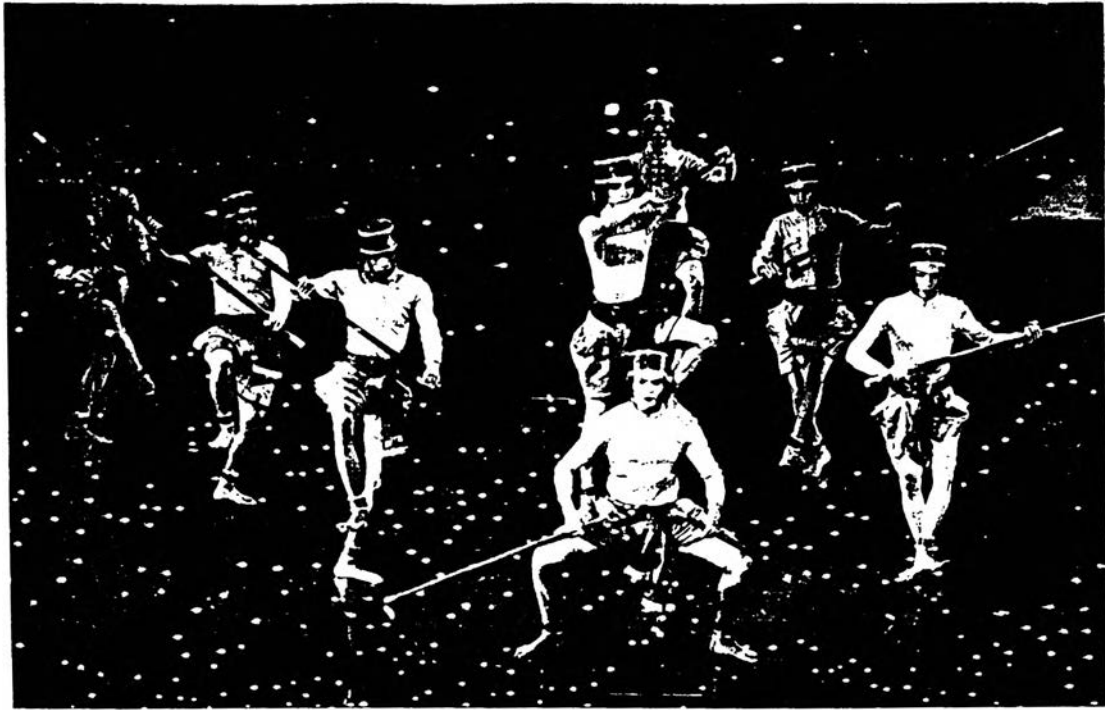
ภาพที่ 43 ลักษณะการตั้งขุ่มในรูปแบบสี่เหลียมขนมเปียกปูน

ที่มา : อมรรัตน์ สิ้นธุชัย , โครงการปริญญาานิพนธ์ ชุดระบำดอกหญ้า (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 22 .

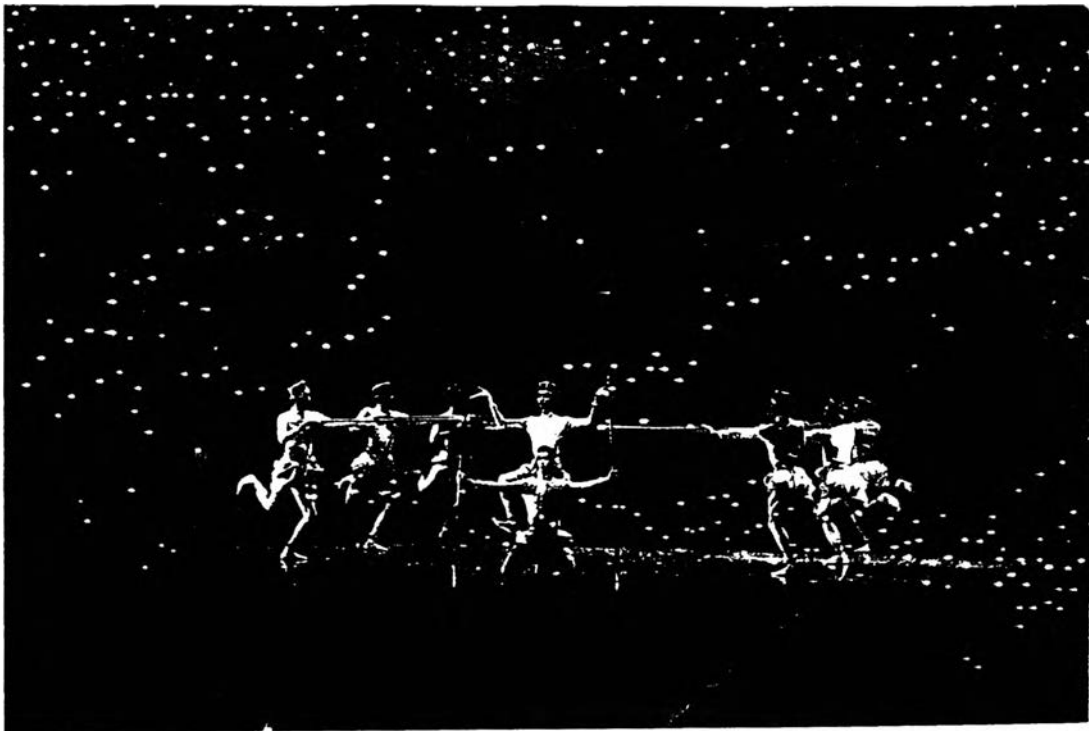
ภาพที่ 44 ลักษณะการตั้งข้อมือในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : กิตติกร วัฒนะสุด , โครงการปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 100.

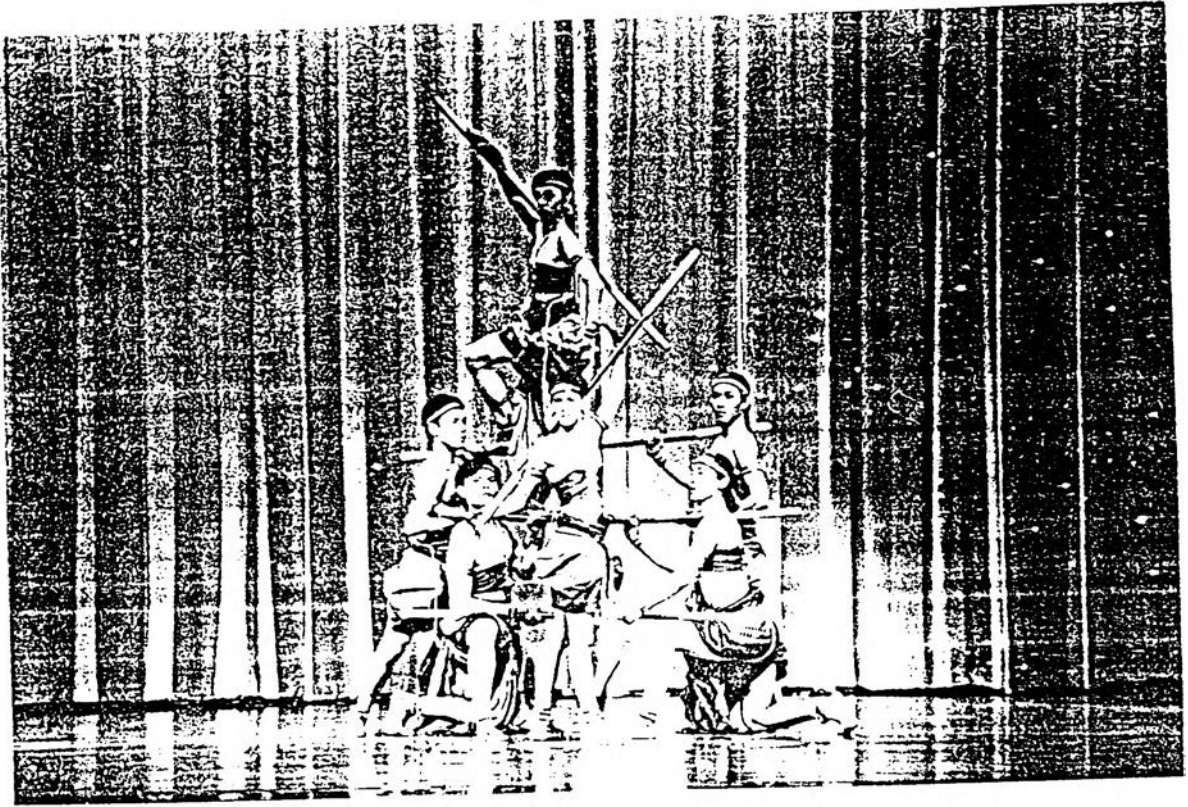
ภาพที่ 45 ลักษณะการตั้งข่มในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : ผกามาศ จิระจรรุภัทร , โครงการปริญญาโท สาขาการประณีตศิลป์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 80.

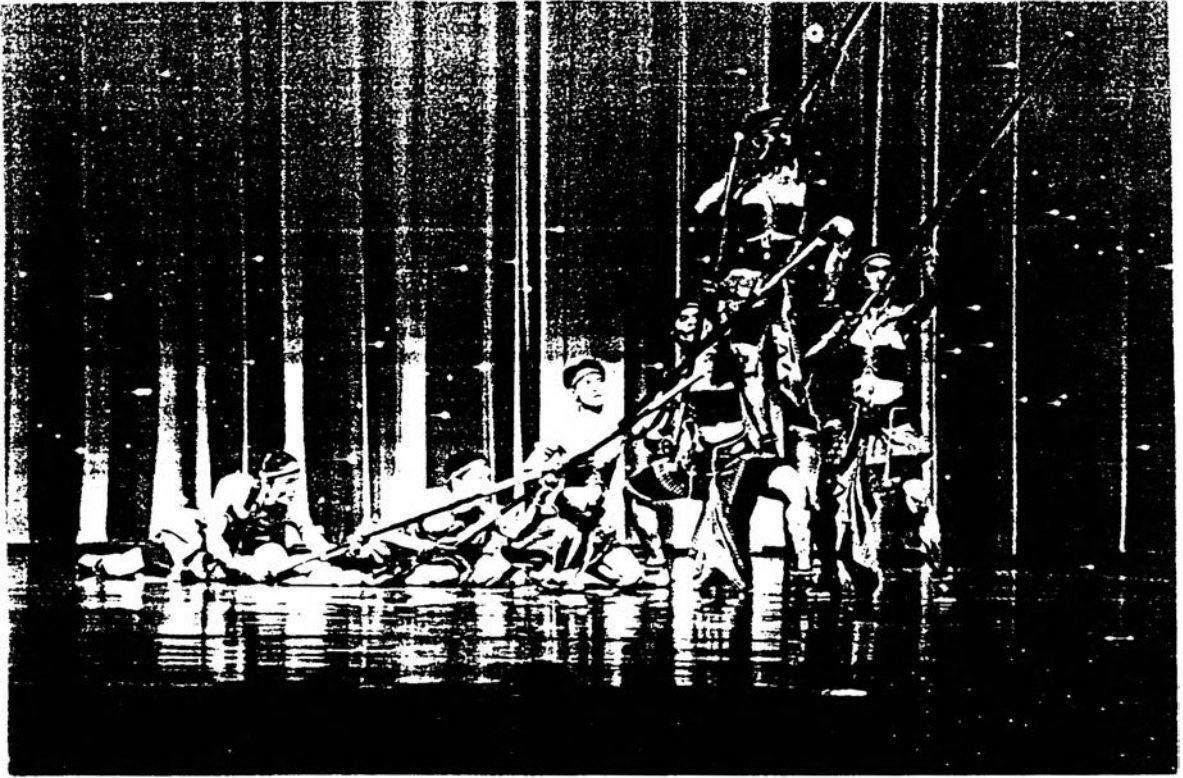
ภาพที่ 46 ลักษณะการตั้งซุ้มในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : ผกามาศ จิรจรรุภัทร , โครงการปริญญานิพนธ์ชุดลอยหลังสินธุ์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 81.

ภาพที่ 47 ลักษณะการตั้งซุ่มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปการละคร (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 53.

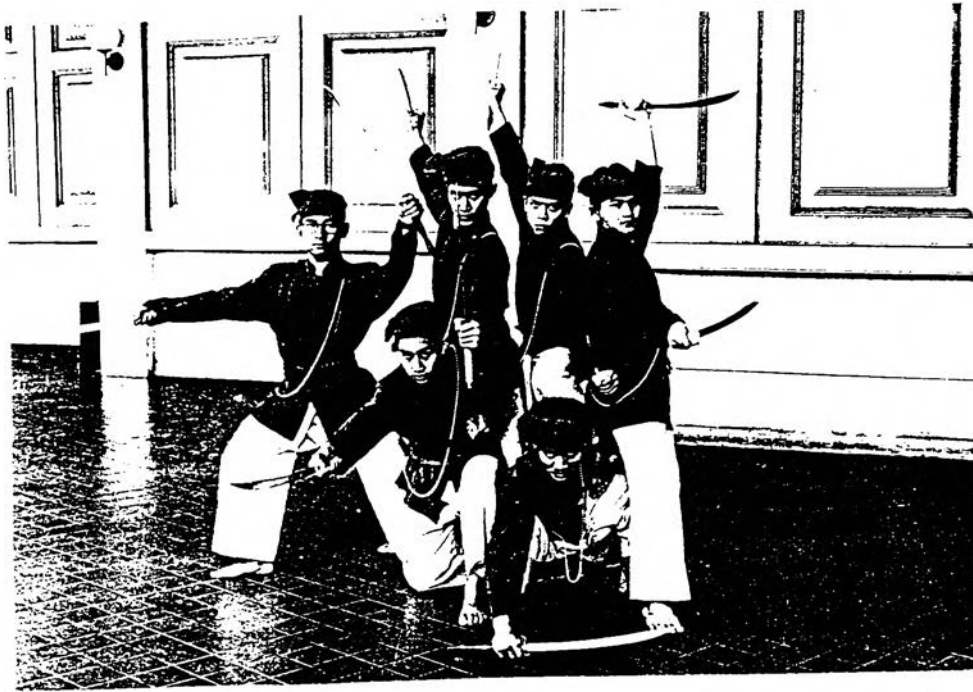
ภาพที่ 48 ลักษณะการตั้งขุ่มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสามเหลี่ยม

ที่มา : อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ , โครงการปริญญาโท อดพลอง (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 54.

ภาพที่ 49 ลักษณะการตั้งชุ่มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสามเหลี่ยม

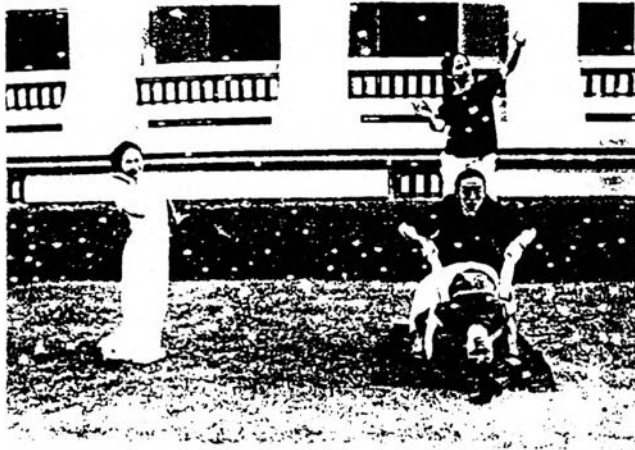
ที่มา : ชมพูนุช กุลฐิติ , โครงการปริญญานิพนธ์ ชุดกุ่มภฤกษ์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , ไม่ปรากฏหน้า .

ภาพที่ 50 ลักษณะการตั้งข้มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบวงกลม

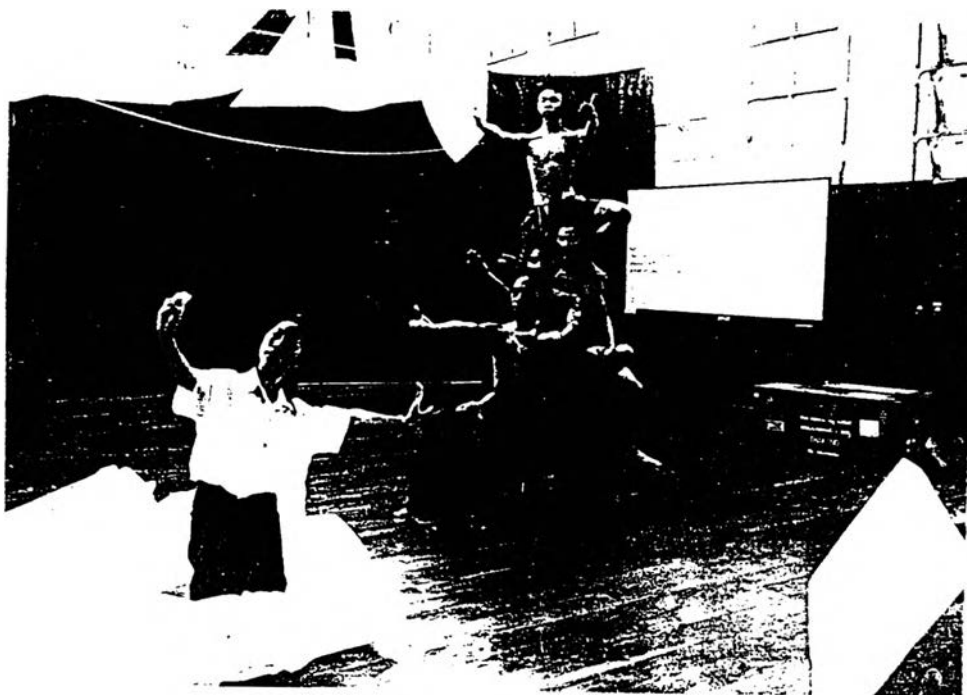
ที่มา : ภัณฑรพร นวลสุทธิ , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปวัฒนธรรม (รายงานวิจัยปริญญาโท สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537) , หน้า 44.

ภาพที่ 51 ลักษณะการตั้งข่มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : นพวรรณ จิตมันใจ , โครงการปริญญาโท สาขาการศึกษาศิลปะ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 70.

ภาพที่ 52 ลักษณะการตั้งข้มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : สนั่น สุยะคำ , โครงการปริญญาโท ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 68.

ภาพที่ 53 ลักษณะการตั้งซุ่มแกนไม่เท่ากันในรูปแบบสี่เหลี่ยม

ที่มา : มณฑิชา ศรีนิล , โครงการปริญญาโท สาขาศิลปกรรมศาสตร์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขา
นาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 89.

ภาพที่ 54 ลักษณะการตั้งชும்แกนไม่เท่ากันในรูปแบบที่กระจายไปยังจุดต่างๆ

ที่มา : จารักษ์ ชื่นนิยม , โครงการปริญญาโทขั้นที่ ๒ สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานวิจัยปริญญา
บัณฑิตศึกษานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 61.

ภาพที่ 55 ลักษณะการตั้งชும்แกนไม่เท่ากันในรูปแบบที่กระจายไปยังจุดต่างๆ

ที่มา : ผกามาศ จิรจรรุภัทร , โครงการปริญญาโท ชุดลอยหลังสินธุ์ (รายงานวิจัยปริญญาบัณฑิต
 สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541) , หน้า 80.